

T.C
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM SANATLARI ve TASARIM ANASANAT DALI
İLETİŞİM SANATLARI ve TASARIM SANAT DALI

**TEKNİK LİSELERDEKİ GRAFİK VE FOTOĞRAF EĞİTİMİNİN
GELİŞİMİ VE DEĞİŞİMİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Can TELCİ

İstanbul, 2021

T.C
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM SANATLARI ve TASARIM ANASANAT DALI
İLETİŞİM SANATLARI ve TASARIM SANAT DALI

**TEKNİK LİSELERDEKİ GRAFİK VE FOTOĞRAF EĞİTİMİNİN
GELİŞİMİ VE DEĞİŞİMİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Can TELCİ

Öğrenci No:

17550840010

Orcid No:

0000-0003-2525-7577

Danışman:

Prof. Dr. Emre TANDIRLI

İstanbul, 2021

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum **“Teknik Liselerdeki Grafik Ve Fotoğraf Eğitiminin Gelişimi Ve Değişimi ”** başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 22/04/2021

Can TELCİ

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

22/04/2021

Enstitümüz *İletişim ve Tasarım* Anasanat Dalı *İletişim Sanatları ve Tasarım* Programı yüksek lisans öğrencilerinden **17550840010** numaralı **Can TELCİ**'nin "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "***Teknik Liselerdeki Grafik ve Fotoğraf Eğitiminin Gelişimi ve Değişimi***" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 30/03/2021 tarih ve 2021/10 sayılı toplantısında seçilen ve On-Line toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 29. maddesinin 3. fıkrası gereğince 45 dakika süre ile Microsoft Teams programı aracılığıyla on-line olarak aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında "***OYBİRLİĞİ***" ile "***KABUL***" kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 2 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Prof. Dr. Em** TA**
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Bu*** PE***
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Hü*** KÜ***
(Beykoz Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Can TELCİ

Danışman : Prof. Dr. Emre TANDIRLI

Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans, 2021

Alanı : İletişim Sanatları ve Tasarım

Anahtar Kelimeler: Grafik tasarım, Grafik ve fotoğraf alanı, İletişim, Eğitim

ÖZ

TEKNİK LİSELERDEKİ GRAFİK VE FOTOĞRAF EĞİTİMİNİN GELİŞİMİ VE DEĞİŞİMİ

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de çok önemli bir yere sahip olan grafik tasarım alanının, eğitim alanındaki yeri de önem kazanmış, ortaöğretimden üniversiteye kadar uzanan geniş bir eğitim yapısına kavuşturulmuştur. Türkiye’de grafik sanatı eğitimi sürecinin Osmanlı dönemine kadar uzandığı bilinmektedir. Fakat lise düzeyinde mesleki eğitimin tarihi süreci ise çok yenidir. 2005 yılında Milli Eğitim Bakanlığı, Grafik ve Fotoğraf Alanı adı altında mesleki ve teknik liselerde grafik eğitimi verilmesine karar vermiştir. Bununla birlikte Türkiye genelinde bazı mesleki liselerde 10, 11, 12. sınıf düzeyindeki öğrencilere yoğun bir teknik eğitim ile grafik eğitimi verilmeye başlanmıştır.

Bu çalışmada, grafik tasarım alanının ülkemizdeki tarihsel gelişimine bağlı olarak, teknik liselerdeki grafik ve fotoğraf alanının 2010 ile 2020 yılları arasındaki gelişim ve değişim süreçlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma için daha önce yapılan çalışmalardan yola çıkarak, Milli Eğitim Bakanlığı’ndan elde edilen bilgiler ve veriler ışığında istatistiksel veriler oluşturulmuştur. Bunun sonucunda ise teknik liselerdeki grafik ve fotoğraf alanının gelişim ve değişim süreci incelenmeye çalışılmıştır.

Name and Surname : Can TELCİ
Supervisor : Prof. Dr. Emre TANDIRLI
Degree and Date : Master, 2021
Major : Communication Arts and Design
Keywords : Graphic design, Graphic and photography field,
Communication, Education

ABSTRACT

DEVELOPMENT AND CHANGE OF GRAPHICS AND PHOTOGRAPHY EDUCATION IN TECHNICAL HIGH SCHOOLS

The graphic design field, which has a very important place in our country as in the world, has gained importance in the field of education, and has gained a wide education structure from secondary education to university. Of graphic arts education process in Turkey it is known to extend to the Ottoman period. However, the historical process of vocational education at high school level is very recent. In 2005, the Ministry of National Education decided to provide graphics education in vocational and technical high schools under the name of Graphics and Photography Area. However, in some high schools in Turkey 10, 11, it has been given an intensive students in the 12th grade level graphics technique training.

In this study, it is aimed to examine the development and change processes of the graphic and photography field in technical high schools between 2010 and 2020, depending on the historical development of the graphic design field in our country. Based on the previous studies for this research, statistical data were created in the light of the information and data obtained from the Ministry of National Education. As a result, the development and change process of the graphic and photography field in technical high schools was tried to be examined.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZ

ABSTRACT

TABLolar LİSTESİ.....	iv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	v
GÖRÜNTÜ LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM GRAFİK TASARIM SANATI

1. GRAFİK TASARIM	3
1.1. Grafik Tasarım Nedir?	3
1.2. Grafik Tasarımın Tarihi	5
1.3. Tipografi	5
1.4. Bilgi Tasarımı	6
1.5. Modern Grafik Tasarım Alanının Gelişimi	6
2. TÜRKİYE’DE GRAFİK SANATININ GELİŞİM SÜRECİ	8
2.1. Türkiye’de Grafik Tasarım Ne Zaman Yaygınlaştırılmıştır	9
2.2. Grafik Tasarım Alanında Günümüz	9
2.3. İletişim	10
2.4. Dijital Sanat Ve Tasarım	12

İKİNCİ BÖLÜM GRAFİK TASARIMDA YARATICILIK VE EĞİTİM

1. YARATICILIK	13
1.1. Yaratıcılığın Önemi	13
1.2. Yaratıcılıkta Eğitim Süreci	13
1.3. Sanat Eğitimi.....	14
1.4. Ülkemizde Sanat Eğitiminin Önemi.....	15
1.5. Bir Tasarım Öğrencisinin Geleceği.....	16
1.6. Güzel Sanatlar	17

2. TÜRKİYE’DE GRAFİK TASARIM ALANININ GELİŞİMİNE KATKISI OLAN İLKLER	18
2.1. Osmanlı Döneminde İlk Gazete.....	18
2.2. Türkiye’de İlk Radyo	19
2.3. Türkiye’de İlk Televizyon	19
2.4. Türkiye’de İlk Bilgisayar Süreci	19
2.5. Türkiye’de İlk Cep Telefonu.....	20
2.6. Türkiye’de Bilinen İlk Reklam Ajansları	20
2.7. Grafik Alanında Bilinen İlk Eğitimci	20

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GRAFİK ALANINDA EĞİTİM SÜRECİ

1. EĞİTİM.....	22
1.1. Eğitim Programlarının Güncellenmesi.....	22
1.2. Mesleki Eğitim Alanlarındaki Eğitimin Güncellenmesindeki Amaç	22
1.3. Mesleki Teknik Eğitiminin Amacı.....	23
1.4. Türkiye’de Meslekî ve Teknik Eğitimin Görünümü	23
1.5. Teknik Lise Öğrencilerinin Grafik Alanındaki Sorunları	24
1.6. Meslek Liselerinde Grafik Eğitiminin Amacı.....	24
1.7. Mesleki Teknik Eğitimin Öncelikleri	25
2. TÜRKİYE’DE TEKNİK LİSELERDE GRAFİK VE FOTOĞRAF ALANI.....	26
2.1. Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığı	27
2.2. Mesleki Ve Teknik Liselerdeki Alan Eğitimi Genel Yapısı.....	28
2.3. Teknik Liselerde Grafik ve Fotoğraf Alanı Ders Modülleri.....	29
2.4. Sınıfların Ders Modüllerinin İncelenmesi	31
Sınıf Ders Modüllerinin İçerikleri, 10. Sınıf ders modülleri:	31
3. TEMEL DERSLERİN TANIMI	32
3.1. Temel Tasarım ve Temel Desen	32
3.2. Temel Fotoğraf	33
3.3. Bilgisayar Destekli Grafik Tasarım	33
3.4. İllüstrasyon.....	33

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
VERİLER VE BULGULAR

1. BULGULAR	68
1.1. Türkiye’de 2014 Yılında Kaç Okulda Grafik Ve Fotoğraf Eğitimi Verilmektedir	68
1.2. Türkiye’de 2015 Yılında Kaç Okulda Grafik Ve Fotoğraf Eğitimi Verilmektedir	69
1.3. Türkiye’de 2016 Yılında Kaç Okulda Grafik Ve Fotoğraf Eğitimi Verilmektedir	70
1.4. Türkiye’de 2017 Yılında Kaç Okulda Grafik Ve Fotoğraf Eğitimi Verilmektedir	71
1.5. Türkiye’de 2018 Yılında Kaç Okulda Grafik Ve Fotoğraf Eğitimi Verilmektedir	72
1.6. Türkiye’de 2019 Yılında Kaç Okulda Grafik Ve Fotoğraf Eğitimi Verilmektedir	73
1.7. Türkiye’de 2020 Yılında Kaç Okulda Grafik Ve Fotoğraf Eğitimi Verilmektedir	74
1.8. Türkiye’de 2014-2020 Yılları Arası Kaç Okulda Grafik Ve Fotoğraf Eğitimi Verilmektedir	75
1.9. 2020-2021 Yılında Türkiye’de Grafik Eğitiminde Liselerdeki Öğretmen Öğrenci Sayıları	76
1.10. 2009 Ve 2020 Yılları Arasında Türkiye’deki Meslek Liselerinde Grafik Ve Fotoğraf Alanında Kaç Öğrenci Eğitim Almıştır	77
1.11. 2009 Ve 2020 Yılları Arasında Türkiye’deki Meslek Liselerinde Grafik Ve Fotoğraf Alanında Kaç Öğrenci Eğitim Almıştır	78
1.12. 2008 Ve 2020 Yılları Arasında Türkiye’de Meslek Liselerinde Grafik Alanında Kaç Kız Ve Erkek Öğrenci Bu Bölümden Mezun Olmuştur	79
1.13. 2008 Ve 2020 Yılları Arasında Türkiye’de Meslek Liselerinde Grafik Alanında Kaç Kız Ve Erkek Öğrenci Bu Bölümden Mezun Olmuştur	80
1.14. 2008-2014 Yılları Arası Kız Ve Erkek Öğrenci Mezuniyet Oranları	81
SONUÇ	85
KAYNAKÇA	87

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1: İletişim Döngüsü	10
Tablo 2: Türkiye’de 2000 Yılı Ve Öncesi Grafik Eğitimi Veren Liseler	26
Tablo 3: Mesleki Teknik Lise Eğitim Yapısı	28
Tablo 4: Mesleki Teknik Lise Alan Yapısı	
Tablo 5: Ders Modülleri Tablosu	30
Tablo 6: 10. Sınıf Ders Modülleri Tablosu	31
Tablo 7: 11. Sınıf Ders Modülleri Tablosu	31
Tablo 8: 12. Sınıf Ders Modülleri Tablosu	32
Tablo 9: Grafik ve Fotoğraf Alanının 2014 Okul Dağılımı	68
Tablo 10: Grafik ve Fotoğraf Alanının 2015 Okul Dağılımı	69
Tablo 11: Grafik ve Fotoğraf Alanının 2016 Okul Dağılımı	70
Tablo 12: Grafik ve Fotoğraf Alanının 2017 Okul Dağılımı	71
Tablo 13: Grafik ve Fotoğraf Alanının 2018 Okul Dağılımı	72
Tablo 14: Grafik ve Fotoğraf Alanının 2019 Okul Dağılımı	73
Tablo 15: Grafik ve Fotoğraf Alanının 2020 Okul Dağılımı	74
Tablo 16: Alanın 2020-2021 Okul Bazında Öğretmen Öğrenci Dağılımı	76
Tablo 17: Alanın 2010-2020 Arası Yıllara Göre Öğrenci Sayıları	78
Tablo 18: Grafik ve Fotoğraf Alanından Mezun Olan Kız ve Erkek Öğrenci Oranları	80
Tablo 19: Bu Alandan Mezun Olanların Cinsiyet Dağılımı.....	81
Tablo 20: Alan İçi ve Alan Dışı Çalışma Oranları.....	82
Tablo 21: Mezun Olanlara Verilen Belge Sayıları	83
Tablo 22: Marmara, Ege ve Akdeniz Bölgelerindeki Grafik Eğitimi Veren Okul Sayıları	84

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 1. Grafik ve Fotoğraf Alanının 2014 Okul Dağılım Oranı	68
Şekil 2. Grafik ve Fotoğraf Alanının 2015 Okul Dağılım Oranı	69
Şekil 3. Grafik ve Fotoğraf Alanının 2016 Okul Dağılım Oranı	70
Şekil 4: Grafik ve Fotoğraf Alanının 2017 Okul Dağılım Oranı	71
Şekil 5: Grafik ve Fotoğraf Alanının 2018 Okul Dağılım Oranı	72
Şekil 6 : Grafik ve Fotoğraf Alanının 2019 Okul Dağılım Oranı.....	73
Şekil 7: Grafik ve Fotoğraf Alanının 2020 Okul Dağılım Oranı	74
Şekil 8: Alanın 2014-2020 Yılları Arası Okul Bazında Alan Dal Dağılımları	75
Şekil 9: Alanın 2020-2021 Okul Bazında Öğretmen Öğrenci Dağılımı.....	76
Şekil 10: Alanın 2010-2020 Arası Toplam Öğrenci.....	77
Şekil 11: Grafik ve Fotoğraf Alanından Mezun Olan Kız ve Erkek Öğrenci Oranları	79
Şekil 12: Bu Alandan Mezun Olanların Cinsiyet Dağılım Oranları	81
Şekil 13: Alan İçi ve Alan Dışı Çalışma Yüzdelikleri.....	82
Şekil 14: Mezun Olanlara Verilen Belge Oranları.....	83
Şekil 15: Marmara, Ege ve Akdeniz Bölgelerindeki Grafik Eğitimi Veren Okul Oranları	84

GÖRÜNTÜ LİSTESİ

Sayfa No.

Görüntü 1. Sait Maden Doktor Jivago.....	7
Görüntü 2. Sait Maden 1 Mayıs	7
Görüntü 3. 10. Sınıf Desen Çizimi	34
Görüntü 4. 10. Sınıf Desen Çizimi/ Gölge Işık	35
Görüntü 5. 10. Sınıf Desen Dersi/ Obje Karakalem (25x35) Çalışması.....	36
Görüntü 6. 10. Sınıf Desen Dersi/ Obje Karakalem (25x35) Çalışması.....	37
Görüntü 7. 10. Sınıf Desen Dersi/ Obje Karakalem Çalışma (25x35)	38
Görüntü 8. 10. Sınıf Desen Dersi/ Obje Karakalem Çalışma (25x35)	39
Görüntü 9. 10. Sınıf Desen Çizimi/ Tors	40
Görüntü 10. 10. Sınıf Desen Çizimi/ Tors	41
Görüntü 11. 10.Sınıf Nokta-çizgi ileYüzey düzenlemesi.....	42
Görüntü 12. 10. Sınıf Nokta-çizgi ileYüzey düzenlemesi.....	43
Görüntü 13. 10.Sınıf Nokta-çizgi ileYüzey düzenlemesi.....	44
Görüntü 14. 10.Sınıf Renk Skalası düzenlemesi	45
Görüntü 15. 10. Sınıf Perspektif/ İki Kaçış Noktalı Perspektif Örneği.....	46
Görüntü 16. 10. Sınıf Perspektif/ İki Kaçış Noktalı Perspektif Örneği.....	47
Görüntü 17. 11. Sınıf İllüstrasyon/ Örnek Çalışma (Deneme).....	48
Görüntü 18. 11. Sınıf İllüstrasyon/ Örnek Çalışma (Deneme).....	49
Görüntü 19. 11. Sınıf İllüstrasyon/ Karakalem Çalışma Örneği.....	50
Görüntü 20. 11. Sınıf İllüstrasyon/ Karakalem Çalışma Örneği.....	51
Görüntü 21. 11. Sınıf İllüstrasyon/ Karakalem Çalışma Örneği.....	52
Görüntü 22. 11. Sınıf İllüstrasyon/Karakalem Çalışması (Deneme)	53
Görüntü 23. 11. Sınıf İllüstrasyon/Renkli Çalışma Örneği.....	54
Görüntü 24. 11. Sınıf İllüstrasyon/Hikaye Kitabı Kapağı Çalışması	55
Görüntü 25. 11. Sınıf İllüstrasyon/Hikaye Kitabı Kapağı Çalışması	56
Görüntü 26. 11. Sınıf İllüstrasyon/Suluboya Çalışması (Deneme)	57
Görüntü 27. 11. Sınıf Bilgisayar Destekli Grafik Tasarım Afiş Çalışması.....	58
Görüntü 28. 11. Sınıf Bilgisayar Destekli Grafik Tasarım Sosyal Konulu Afiş Çalışması	59
Görüntü 29. 11. Sınıf Bilgisayar Destekli Grafik Tasarım Kurumsal Konulu Afiş Çalışması	60
Görüntü 30. 11. Sınıf Bilgisayar Destekli Grafik Tasarım Sosyal Konulu Afiş Çalışması	61
Görüntü 31. 12. Sınıf Desen Dersi Karakalem Çalışması.....	62

Görüntü 32.	12. Sınıf Desen Dersi Karakalem Çalışması	63
Görüntü 33.	12. Sınıf Desen Dersi Karakalem Çalışması	64
Görüntü 34.	12. Sınıf Desen Dersi Karakalem Çalışması	65
Görüntü 35.	12. Sınıf Desen Dersi Karakalem Çalışması	66
Görüntü 36.	12. Sınıf Desen Dersi Karakalem Çalışması	67

KISALTMALAR

BGDT	: Bilgisayar Destekli Grafik Tasarım
CSS	: Cascading Style Sheets
HTML	: Hypertext Markup Language
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEGEP	: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
MTEGM	: Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü
WEB	: World Wide Web
yy.	: Yüzyıl

GİRİŞ

Görsel iletişim ve dijital sanatlarının içinde var olan grafik sanatları için görsel bir iletişim sanatıdır da diyebiliriz. Ayrıca bir yazı bir fotoğraf veya resmin hafızada kalacak şekilde dönüştürüp, stilize edilmesini de kapsar. Grafik tasarım günümüzde tasarım, efekt, teknolojik bilgi birikimi gerektiren bir alan olması sebebi ile bu alanın eğitiminin de alınmasının gerekli hususlar içinde olduğu söylenebilir. Bu çeşit donanımlar grafik mesleğinin ana öğelerini oluşturduğundan bugünün şartlarında teknik eğitim dışında akademik eğitiminde gerekliliğine vurgu yapılması önemli husus olacaktır. Çünkü günümüzde meslek eğitimi, tecrübe, bilgi edinme ve karar alıp kararı yerinde uygulama gibi kazanımlarla gelişen bir sanat dalıdır.

Bu araştırmada yalnızca Türkiye sınırları içinde Milli Eğitim Bakanlığı ve Müdürlüklerine bağlı olan Mesleki ve Teknik Liseler kapsamında olan Grafik ve Fotoğraf alanı eğitimi ile sınırlandırılmış olup, bu bağlamda verilen eğitimin gelişiminin incelenmesi amaçlanmıştır. Yapılan araştırma, anket, tez ve makale çalışmalarından yola çıkılarak Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Liseler Genel Müdürlüğü'nden istenen resmi bilgilerle karşılaştırılmış, bazı veri ve bulgulara ulaşılmıştır. Elde edilen veri ve bulgular analiz edilip belli bir sonuca varılmıştır.

Yapılan bu çalışmanın amacı Türkiye'de ki teknik liselerde okutulan Grafik ve Fotoğraf alanının, 2005 yılı sonrasında yapılmış olan araştırmalar göz önünde bulundurularak ve Milli Eğitim Bakanlığı'ndan elde edilen veriler doğrultusunda grafik alanının gelişimi ve değişimi konusuna genel bir bakış açısı ile yaklaşmaktır.

Bir diğer sorun ise grafik ve fotoğraf alanının öğrencilerin çok büyük bir kısmının kız öğrencilerden oluşması problemidir. Buradaki sorun kız öğrenci olması değil; baskı ve basılı ürünler ile ilgili sektörde, matbaa gibi işyerlerinde ve iş verenlerin genellikle iyi yetişmiş nitelikli erkek eleman isteğidir. Buda iş sektörünün isteğine ters orantılı bir yapı sergilemektedir. Elde edilen sonuçlara göre erkek öğrencilerinin daha fazla bu alan ve alanlara kazandırılması gerekmektedir. Grafik tasarım için bütün bu ve benzeri sorunları göz önüne alırsak günümüzün halen gelişmekte olan ve ihtiyaç duyulan bir alan olduğu sonucuna varabiliriz.

Yapılan bu araştırmanın sonucunda elde edilen bilgi ve veriler ışığında teknik liselerde okutulan grafik eğitiminin geliştirilmesi ve daha çok öğrencinin yetiştirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Elde edilmiş olan bilgiler doğrultusunda son 10 sene içindeki veriler aşağı yukarı sabit değerlerde kalmakta olup, 2017 senesi sonrasında okul sayıları ve öğrenci sayılarında çok küçükte olsa değer kaybı yaşandığı gözükmemektedir. Türkiye’de gerçekten değer verilen bir alan olan grafik tasarım alanının gelişimine katkı sağlamak için iş sektöründeki alanların gelişimi ve bu orandaki çalışan kapasitesi konusunda daha fazla önem arz edilip cidden bu alanlarda ihtiyaç duyulan il ve ilçelerde ki teknik lise yapılarında açılacak olan grafik alanı eğitimi ile hem bu alanın gelişimine hem de grafik alanı eğitiminin içinden gelen öğrenci profiline iş istihdamı sağlanabilir. Aynı zamanda liselerde bu alanı okuyan öğrenciler bilinçlendirilerek akademik eğitime yönlendirilip lisans eğitimi düzeyinde katkı sağlanmış olunur. Böyle olması durumunda grafik alanının gelişimi ve değişimi hususu da daha iyi noktalara geleceği düşünülecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GRAFİK TASARIM SANATI

1. GRAFİK TASARIM

1.1. Grafik Tasarım Nedir?

Grafik tasarım alanı, tarihte çok eski dönemlere dayanan bir iletişim sanatıdır. Özellikle matbaanın icadından sonra gelişen grafik sanatları, bir mesajı veya bir bilgiyi insanlara iletme görevi üstlenmiştir. Özellikle sanayi devrimi ve sonrasında yaşanan gelişmelere bağlı teknolojik yeniliklerle birlikte dünya genelinde önemli bir yer edinen sanat dalı olmuştur. Bu dönemden sonra gazetenin, radyo ve televizyonun icadı ile çok geniş kitlelere ulaşan grafik tasarım alanı günümüzde bilgisayar ve internet kullanımının yaygınlaşmasından sonra sanat ile teknik bilgiyi birleştiren çok değerli bir sanat alanı haline almıştır.

Grafik tasarım günümüzde genel anlamıyla geniş bir açı ile araştırılıp incelenmesi gereken önemli bir sanat dalıdır. Bu alan bir konu yada tanıtım hakkındaki düşüncenin görselleştirilmesi ve elle tutulur hale getirilmesi, olan bir konu, marka veya benzeri bir görselli değiştirmek veya bu söylemlerin her birini iki yada üç boyutlu olarak dijital ortamın olanaklarını da bolca kullanarak algılanabilir, görülebilir hale getirme sanatı da denmektedir.

Grafik tasarım; bir mesajı, bir düşünceyi, bir görseli, bir fikri belli bir kitle için baştan yada yeniden iki yada üç boyutlu olarak yaratıcı bir şekilde organize edilme sürecidir.

Grafik tasarım her türlü iletişim ile ilgili bir sanat alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada yapılan çalışmaların aslında belli bir kitleye iletilen bir mesaj olduğu da düşünülebilir.

Ketenci ve Bilgili(2006) 'ya göre grafik tasarım bir görsel iletişim sanatıdır. Becer'e göre ise grafik tasarımcı okunan ve izlenen görüntülerin tasarımını yapan kişidir (Balaban,Y, Satır,D. A. 2019: 21).

Grafik tarihi çok eski tarihlere; mağara resimlerine kadar dayansa da günümüz grafik tasarımı tarihi aslında sanayi devrimi ile ilişkilendirilir. Bu dönem Almanya'da ilk grafik çizgi kavramı ile ortaya çıkmaktadır. Bu dönem öncesi ve sonrasında pek çok akım ortaya çıkmakta ve grafik tasarımda bu ortaya çıkan akımlarda etkilenmektedir.

Tasarım süreci ortada olmayan bir ürünü, insan yaşamını daha da kolaylaştırmak amacı ile yada olan bir ürünün insan yaşamındaki değişiklikleri göz önünde bulundurarak yeniden tasarlanması sürecidir. Tasarım, bir sorunu insanların ihtiyaçları doğrultusunda pratik bir şekilde dönüştürme sürecidir. Olmayan bir ürünü, yazıyı yada nesneyi tasarlayabildiği gibi olan bir ürünü de zaman kavramı ve insanların beğeni olgusunu da göz önünde bulundurarak yeniden tasarlayabilmektir. Grafik tasarım, kendi alanı bakımından çok çeşitli ihtisas alanına sahip, teknik bilgi gerektiren ve bu bilgilerin uzantıları doğrultusunda yeniliklere de açık bir görsel iletişim dalıdır (Bodur, 2016: 14).

Jessica Helfond' a göre "grafik tasarım sadece ahenk ile dengeyi, renkle, ışığı, skala ile, tansiyon, form ve içeriği birleştiren görsel bir dil olmayıp aynı zaman da elbette kendine ait sembolleri olan kültürel referansları ve idraksel yargıları olan hem entelektüalizme hem de göze hitap eden deyimsel bir dile sahiptir." (Pastrel, 2003: Akt. Yücel, 2014: 9).

Helfond'a göre " *Grafik tasarım popüler ve pratik bir sanat olup kökleri çok eskiye dayanır*" (Ertosun, A. 2006).

Grafik tasarım görsel bir iletişim sanatı olarak bir hedef doğrultusunda görsellerin ve metinlerin bir arada estetik bir şekilde sanatsal bir yapı ile oluşturulmasıdır. Grafik tasarım alanları günümüz teknolojisinin gelişimi ile çoğalmıştır. Kitap, dergi tasarımlarından, afiş, arayüz tasarımları, hareketli animasyonlardan telefonlar için App (aplikasyon) uygulamalarına kadar çok geniş bir uygulama alanına sahiptir. (Balaban, Satır, 2019: 21).

Grafik tasarım ve grafik sanatının çalışmalarında hizalama, denge, karşıtlık, vurgulama, hareket, görüntü, oran, yakınlık, tekrarlama, ritim ve birlik olguları kullanılır.

Grafik tasarım kurallarını anlayarak düzgün ve doğru çalışmalar yapmak için tasarım sanatlarını, efektleri, desen bilgisini, teknolojiyi iyi bilmek ve kullanmak gerekir. Bu tip bilgi donanımlarını anlayabilmek için bir tasarımcının doğru edinilmiş bir tecrübeye ve daha önemlisi; iyi bir eğitime ihtiyacı vardır (Özgöçer, Ö. Z., 2015).

Grafik tasarım disiplinler arası işlerin çokça üretildiği, ilerleyen teknolojik yeniliklerle kendini sürekli yenileyen bir konumdur. (Akman, 2019: 3)

Bilgi teknolojilerinin hızlı gelişimine bağlı olarak grafik tasarımcıların daha fazla hareketli tasarımlara odaklanması gerekmektedir. (Akman, 2019: 19)

Dijital ortamlarda özellikle mobil ortamında kullanılmaya başlanan uygulama arayüz tasarımları içinde grafik tasarımcılara gerek duyulmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Grafik tasarımın uzmanlık alanı içeren farklı alanları olduğu söylenebilir.(Balaban, Satır; 2019: 21)

1.2. Grafik Tasarımın Tarihi

Grafik ve tasarımın tarihi, MÖ 14,000'lerde yapılmış mağara resimlerine ve 4. yüzyılda yazının başlamasına dayandırılabilir. Sonraları daha çok el yazması dini içerikli kitaplar ilk yayınlar olacaktır. Johan Gutenberg 'in Avrupa'da 1450'lerde hareketli matbaa'yı icadı ile kitaplar yaygınlaşmaya başlamıştır. O dönemlerde entelektüel düşünce, din etrafında olduğundan ilk basılıp dağıtılmaya başlanan kitaplar dinsel kitaplardır. Basılı yayınlar için harf ve metin dizimi erken dönem grafik tasarım pratikleridir.

Birinci Dünya savaşı sonrasında 19. yüzyılın sanat ve tasarım görüşlerine tepki olarak yeni düşünceler oluşmaya başlamıştır. 1919'da Almanya'nın Weimar şehrinde kurulan Bauhaus okulu sanat ve tasarım alanında birçok yeniliğin öncüsü olmuştur.

Günümüzde Grafik tasarım büyük ölçüde bilgisayar programları aracılığı ile yapılmaktadır.

Grafik sanatı veya **Grafik sanatları**, geniş bir kapsamda ele alınabilecek bir sanat türüdür. Grafik sanatı genellikle iki boyutlu, kaligrafi, fotoğraf, çizim, resim, özgün baskı, litografi (taş baskı), tipografi, serigrafi (ipek baskı) ve ciltlemeyi içerir. Ayrıca grafik sanatı iç mekan ve mimari tasarımlar için çizilmiş planları ve düzenleri de kapsar (Meggs, Phillip B. "Graphic Design." Encyclopædia Britannica: 2010).

1.3. Tipografi

Tipografi her türlü yazı tipinde kullanılan harf karakterlerini, punto ve satır aralığı, uzunluğunu belli bir kombinasyonla elde edilmesidir. Tarihte ilk kez Gutenberg'in metal harflerinin tanımlanmasında kullanılan tipografi kelimesi bugün neredeyse bütün baskılı, yazılı çalışmalarda, tasarımlarda karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde sanatsal ve tasarımsal özelliklerinden dolayı bir uzmanlık alanı olarakta kabul edilmektedir (Becer, E. 2015: 176).

Bu alanda kendini geliştirmiş uzmanlaşmış kişilere tipograf denmektedir. Grafik tasarım alanında bazı tipograflar, reklamcılık, web tasarımı gibi görsel sanat ve iletişim alanlarının kullanıldığı iş kollarında çalışmaktadır (wikipedia.org, er: 02.03.2021). Bugün grafik tasarım alanının eğitim sistemi içinde de çok önemli bir yere sahip olan tipografinin, birçok teknik ile ders içeriklerinde öğrencilere gösterildiği bilinmektedir.

1.4. Bilgi Tasarımı

Grafik tasarımın en az bilinen türlerinden olan bilgi tasarımı, bir tasarımda verilmek istenilen bilgi ve mesajı en etkili bir şekilde en az yeri kullanarak oluşturur. Bunu yaparken de biçimler, sayılar veya coğrafi öğeler kullanılabilir. Piktogramlar bu tasarım tipine örnek gösterilebilir. (De Mozota, 2005; Akt. Balaban, Satır 2019: 21)

1.5. Modern Grafik Tasarım Alanının Gelişimi

Tarihte ilk grafik tasarım örnekleri için bundan 40.000 yıl öncesinde yapılmış mağara resimleri diyebiliriz. Ama 1450 yılında Gutenberg'in matbaayı bulması modern grafik tasarım alanının gelişim ve değişim süreci başlamıştır.

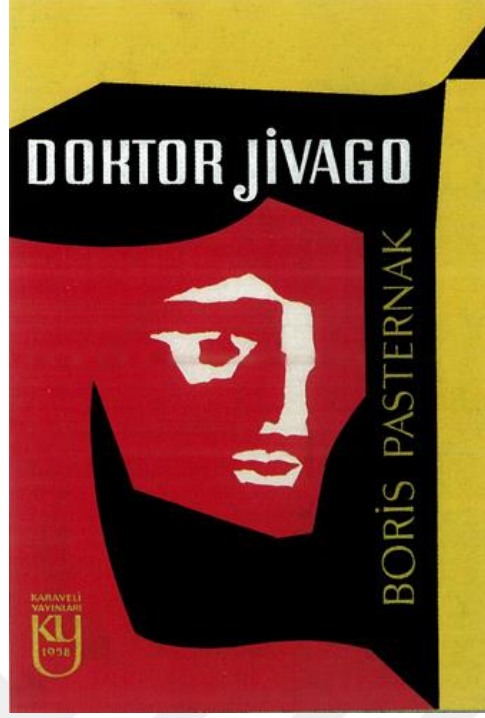
Güncel yaşamımız içinde aslında çok önemli bir yere sahip grafik tasarım alanının içinde yer alan yazı, soyut ve somut kavramlar, simgeler, işaretler ve fotoğraflar gibi çok çeşitli etken ve bunları çoğaltma tekniği bulunur. 15. Yy. da matbaanın geliştirilmesi ile çok önemli bir yol kat edilmiştir (Eker, 2018: 2).

Her bir yüzyıl içinde kendini geliştiren en son 19.yy. endüstri devrimi ile değişikliğe uğrayan sanat alanlarından grafik tasarım alanı da etkilenmiştir. Ortaya çıkan sanat hareketlerinden yola çıkarak grafik tasarım alanı da en önemli etki fotoğrafın bulunması ile olmuştur (Arıcan, 2012: 19). Bu süreçle birlikte büyüyen şehirler ve kalabalıklaşan nüfusa karşı çok daha fazla tüketim ürününe ihtiyaç duyulmuş, bu ürünlerin tanıtım ve pazarlanması hususlarında reklam yani grafik tasarım yeni bir alan olarak kabul edilmeye başlanmıştır (Eker, 2018: 3).

Sanayi devrimi sonrasında hızla gelişen dünyada sanat hareketleri de eski klasik yapısından koparak yeni akımları beraberinde getirmiş ve dönemin grafik sanatları da bu durumdan etkilenmiştir. Fotoğrafın icadından sonra fotoğraf makinelerinin ortaya çıkması ile birlikte grafik tasarım sürecinde de yeni gelişmeler yaşanmıştır.

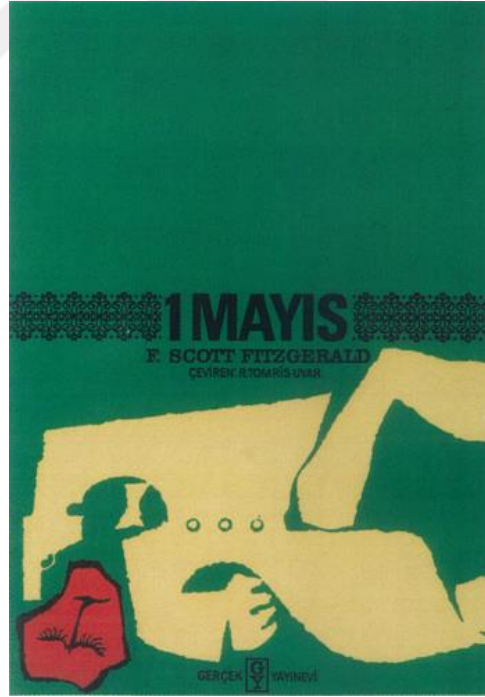
1900'lü yılların başında grafik tasarım alanına en çok etki eden akımlar şüphesiz empresyonizm, post empresyonizm ve fovizm akımları olmuştur. Grafik alanı özellikle fovizm akımını yapılan grafik çalışmalarına yansıtmış, ülkemizdeki sanatçılarda yaptıkları bazı kitap kapağı ve afiş çalışmalarında fovizm akımının izlerine rastlamak mümkündür.

Ülkemizde grafik tasarımın öncülerinden biri olan Sait Maden'in Doktor Jivago ve 1 Mayıs adlı kitap kapağı çalışmaları Fovizm akımına örnek gösterilebilir (Yalur, E. , 2020: 13).

Görüntü 1. Sait Maden Doktor Jivago

Kaynak 1: <https://www.5harfliiler.com/wp-content/uploads/2014/09/sait-maden-kapak3.jpg>

Görüntü 2. Sait Maden 1 Mayıs

Kaynak 2: <https://www.5harfliiler.com/wp-content/uploads/2014/09/sait-maden-kapak13.jpg>

Her bir 10 yıllık süreçte değişik akımlardan faydalanan grafik tasarımcılar yaşanan teknolojik gelişmelerin hayatımıza getirdiği kolaylıklardan fazlasıyla yararlanmış ve bu fırsatları grafik tasarım içinde yeni alanlar olarak değerlendirmişlerdir. Güncel bilgisayarların grafik tasarım yapabilen aletler olması grafik tasarım alanının çok farklı bir kimliğe dönüşmesine sebep olmuştur.

Bu tarzdaki bilimsel ve toplumsal gelişmelerden etkilenen grafik tasarım alanı bu süreçlerin sonunda kendini sürekli yenileyen bir alan olmuştur (Eker, 2018: 3).

Bilgisayar teknolojilerindeki hızlı gelişim ile birlikte bütün akımları takiben fotoğraf alanındaki gelişmelerle yeni akımlar ortaya çıkmış olup grafik tasarım alanı da bu ortaya çıkan akımlardan her alanında sonuna kadar faydalanmıştır. Realizm ve hiperrealizm akımları bu süreçlerle ortaya çıkmış olup grafik tasarım alanını da doğrudan etkilemiştir.

2. TÜRKİYE’DE GRAFİK SANATININ GELİŞİM SÜRECİ

Türkiye’de grafik sanatının Cumhuriyet dönemi öncesine kadar dayandığı bilinir. Savaş yıllarından sonra kurulan yeni devletin 50’li ve 60’lı yıllarda ülke dışına ekonomik olarak açılması ile yabancı yatırımların ülkeye kazandırılması amaçlanmıştır.

Bunun sonucunda gazete ve dergilerde kullanılan reklam sayıları artmış, ofset baskı teknikleri ile kitap basımı, afiş, gazete ve dergilerin basım sayıları artırılırken nitelikleri değişikliğe gidilmiştir (Rızaoğlu, E., www.medium.com). Bu yıllardaki üretimin ve tüketimin yanında kullanılan ürünlerin reklam ve tanıtım bakımından çeşitliliği artırılmış, grafik tasarımın çalışma alanı genişletilmiştir.

1962 yılında grafik sanatlar ilk defa, 1957 yılında eğitime başlayan Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar okulunda eğitime başlamıştır. 1968 yılında Yurdaer Altıntaş, Mengü Ertel, Sait Maden bir araya gelerek Türkiye Grafik Sanatçılar Derneğini kurmuşlardır. İki yıl hizmet verdikten sonra kapanan dernek 1970 yılının sonunda “ Grafikerler Meslek Kurulu” olarak hayatına devam eder (Rızaoğlu, E., www.medium.com).

Bu tarihler, imkân ve olanakların kısıtlı olması ve tanıtımlarda kullanılan illüstrasyonun yetersiz kalmasına sebep olmuş fotoğraf tekniğinin gelişimi ve kullanım kolaylıkları geliştirildiğinden, tanıtım amaçlı proje ve işlerde fotoğraf kullanılmaya başlanmıştır.

1980'li yıllarda yabancı ülkelerle yapılan etkileşim bu alanda rekabeti doğurmuştur. Hızla gelişen ekonomiye bağlı olarak yaygınlaşan sanayi ve artan üretim iş sektörünün tanıtım ve reklamlarında fotoğrafı gündeme taşımıştır.

1990'lı yıllara gelindiğinde ise bilgisayarın kullanım alanları zenginleşmiş ve bu sayede sanatçılar tarafından da etkin bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Bu sebeple grafik çalışmalarında fotoğraf ve illüstrasyon çalışmaları bilgisayar ortamına taşınmış, gelişen görsel iletişim kanalları vasıtası ile TV reklamları, storyboard ve animasyonlar yaygınlaşmıştır (Rızaoğlu, E., www.medium.com).

2.1. Türkiye’de Grafik Tasarım Ne Zaman Yaygınlaştırılmıştır

Grafik tasarım sanayileşmenin gelişmesine bağlı olarak fotoğrafın hayatımıza girmesi ile yaygınlaşmaya başlamıştır. Fotoğrafın afiş çalışmalarında kullanılmaya başlamasından sonra tasarımın içinde oldukça önemli bir yer edinmiştir. Günümüzde de halen kullanılmaktadır. Gazetelerin yaygınlaşması reklam sektörü için önemlidir. Çünkü gazetelerle birlikte broşür, katalog çalışmaları yapıldı. Eski zamanlarda bu tip çalışmalar için el yeteneği gerektirirken artık günümüzde baskı tekniklerinin ilerlemesinin de yardımıyla tasarımcılar tarafından dijital ortamda hazırlanıp dijital baskı teknikleri uygulanarak yapılmaktadır. Bu süreçlerin sonrasında grafik tasarım resim alanında daha farklı konumlandırılmıştır.

1960'lı yıllarda gazete, dergi, film afişleri tasarımlarının çoğalmaya başlaması, radyonun yaygın kullanılması ile ürün reklam talepleri artmaya başlamış, bu da grafik tasarımcıları aranır bir hale getirmiştir. Günümüz grafik tasarımının gelişme ve ilerleme serüveni de bu tarihlere dayanır. Sırasıyla matbaa işleri, gazete, dergi işlerinin çoğalması ve yaygınlaşması, radyo, TV, bilgisayarın ve en son internet kullanımının gelişen ve büyüyen dünya ekonomisi ile birlikte Türkiye’de grafik tasarımın yaygınlaştığı ve geliştiğini söylemek yanlış olmaz (www.özgüvenkalemler.com).

2.2. Grafik Tasarım Alanında Günümüz

Günümüz dünyasında bilgisayar ve internet ögesinin gelişip iletişim sistemini geliştirilmesinden dolayı bilgi çağındayız diyebiliriz. Her türlü alanda olduğu gibi grafik ve tasarım alanında da bilgisayar ile yapılan özgün çalışmalar, mükemmel sonuçlar elde edilmektedir. Hem yapılan işlerin çoğaltılmasında hem de farklı kitlelere iletilmesinde bilgisayar ve internetin önemli rolü olmuştur. Gelişen mesleki bilgisayar programlarının

kullanılması ile ustalık ve ince tasarımsal konuları genellikle program aracı ile bilgisayar halletmekte ve tasarımcının iş yükünü oldukça kolaylaştırmaktadır.

Dijital ortamda sonsuz renk ve tasarım çeşitliliği, tasarımcı ihtiyaçları doğrultusunda profesyonel donanımlarla tasarımları bir arada ortaya koymaktadır. Hızlı bir şekilde gelişen bilgisayar ve internet teknolojisi, tasarım alanlarında değişik ürünlerin ortaya çıkmasına sebep olup tasarımcılar içinde yeni iş alanları yaratmıştır. Web tasarımları gibi mobil telefonlarda internet kullanımının artması ile App (aplikasyon) uygulamalarının sürecide hızlı bir gelişme göstermiştir. Bu bakımdan günümüz teknolojilerini yakından takip eden bilgisayar dilini ve tekniğini anlayan tasarımcıların yetiştirilmesi gerekmektedir. Buda bir grafik tasarımcının iyi eğitim alıp yetişmesine bağlıdır. (Ertosun, 2006: 131)

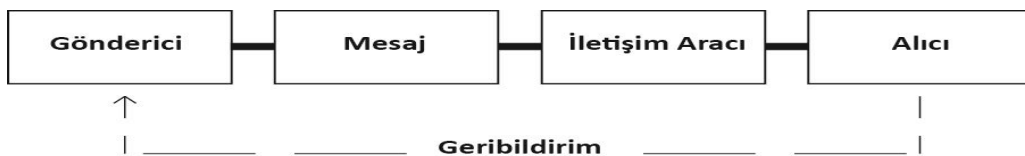
2.3. İletişim

İnsanlık tarih boyunca hem kendi çevresi hem de doğa ile çeşitli ve değişik metodlar kullanarak iletişim halinde olmuştur. Teknolojik yeniliklerin gelişmesi ile kendini çok daha kolay yenileyen bir sisteme dönüşmüştür. Bu ilerleme ve yeniliklerden en çok etkilenen alan ise Grafik Tasarım alanı olmuştur.

Bilgisayar kullanımının dünya genelinde 90'lı yıllardan sonra çok yaygınlaşması, tasarım, dijital iletişim ve sanat alanlarının yeni üretim stratejileri geliştirmesine sebep olmuş, tasarım süreçlerinin değişim ve gelişim süreçlerinde temelini atmaya başlamıştır (Karaçeper, S. 2018: 1).

İletişim, 20. Yüzyılın sonlarından itibaren gelişen teknoloji ve bilişim sistemlerinin hayatımıza sunduğu yeniliklerle birlikte kendini geliştirip yaşamımızın vazgeçilmez sistemlerinden biri olmuştur. İletişim süreci göndericinin bir mesajı yada bilgiyi bir iletişim aracı kullanarak alıcıya iletmesinden sonra alıcının geribildirim yoluyla göndericiye iletmesi sürecidir (Becer, E. 2015: 11).

Tablo 1: İletişim Döngüsü

Günümüzde iletişim değişik teknolojik araçlar vasıtası ile sağlanırken kullanılan öğelerin neredeyse tamamına yakını görsel iletişim tekniklerini içerir olmuştur. Yazılı basılı görsel tasarımlar hala kullanılırken fotoğraf ve videolu ürünlerin kullanımı artmış ve

geliştirilerek çok hızlı bir şekilde değişen bir teknolojik düzen halini almıştır. Günümüz dünyasında bir iletinin, bulunan ve geliştirilen teknoloji ile yapılan aktarımları, iletişim teknolojilerinin kanallarını oluşturmaktadır (Karaçeper, S. 2018: 1).

Grafik, insanların görüntüsel olarak faydalandıkları bir görsel iletişim yöntemidir. Grafik iletişim ise gün içinde karşımıza çıkan görüntülerle edindiğimiz bir tür bilgi alışverişi de diyebiliriz. Örneğin bir trafik ışıklarında kırmızı ışık yandığında durmamız gerektiğini bilmemiz ve durduğumuzda çevremizle oluşan irtibat gibi düşünülebilir. Bu bir tip görsel mesaj alışverişidir. İletişim yöntemleri insanlarda eğitim yolu ile şekillenir ve öğrenilir. Günümüz teknolojileri ile çok çeşitli organlar tarafından yönetilen iletişim yöntemleri basit olmaktan çıkıp yeni ve karmaşık bir hal aldığı için bu alanın eğitim ve öğretim tekniklerinin önemide günümüzde oldukça önem kazanmıştır (Becer, E. 2015: 28).

Bu bağlamda gelişen bir dünyada bu kadar bilgi ve teknik gerektiren hususlarda insanların bu konudaki bilgilerini tazelemesi ve geliştirebilmesi için bu alanlardaki eğitim ve öğretim ihtiyacını da arttırmıştır. Türkiye’de ise iletişim alanı dünya standartlarını takiben 2000’li yıllarda gelişmeye başlamış ve teknolojinin hayatımıza getirdiği yeniliklerle günümüzdeki halini almıştır. Dijitalleşen Dünyada iletişim alanları kitap, dergi, gazete gibi basılı, televizyon, bilgisayar, akıllı telefonlar gibi dijital materyaller olarak adlandırılabilir. Tüm bu platform artık günümüzde tek bir çatı altında internette toplanmaktadır.

İnternetin günümüzde artık kolay ulaşılabilir olması görsel iletişimin en çok kullanılan iletişim platformu haline gelmesine sebebiyet vermektedir. Günümüzde yapılan birçok araştırma internetin görsel iletişimin ve hayatımızın bir parçası olduğunu ortaya koyuyor. Bugünün şartlarında; güncel hayatımızda olan iletişim yollarının her alanını neredeyse internet üzerinden yapabilmekteyiz. İş, eğitim, alışveriş, bilgi transferi ve alışverişi, görsel paylaşımlar, müzik, mesajlaşma gibi birçok etken artık internetten çok pratik bir şekilde ilerlemektedir.

Bu kadar görsel iletinin bir arada kullanıldığı bir alanda, ilerlemek ve kendi içeriğindeki teknolojik yenilikleri takip etmek insan açısından da, bazı görsel içerik bakımından da, beğeni anlamında dezavantajlar doğurmaktadır. İnsanların geliştirilen ve pazarlanan ürünler üzerindeki beğeni ve beğenmezlik düzeyleri değişmiş ve görsel bir karmaşa ile birbirine çok benzeyen etken maddeler yüzünden insanların pazarlana ürünler üzerindeki beklenti ve yenilik arayışları kısa süre aralıklarında olumsuz değişiklikler göstermektedir.

Grafik tasarım alanı da bu olaylardan ve değişimlerden en çok etkilenen iletişim alanlarındandır. Birçok yeniliği takip etmek ve bu yeniliklere ayak uydurmak çok fazla yenilenen bir dijital dünyada kolay değildir. Bunun için ise işin ehli, eğitimli, kaliteli ve bu tip yeniliklere açık, teknolojiyi yakından takip eden ve günümüz teknolojisi ve yeni gelişimleri benimsemiş grafik tasarımcıları yetiştirmenin önemi dünyada olduğu gibi ülkemizde de önem arz etmektedir.

Türkiye’de bunun için daha önce ön lisans, lisans düzeyinde olan Grafik Tasarım eğitimi 2000’li yıllardan itibaren lise düzeyinde de Milli Eğitim Bakanlığı ve Mili Eğitim Müdürlükleri bünyesinde eğitim müfredatında yer almaya başlamış, günümüze kadar gelmiştir.

2.4. Dijital Sanat Ve Tasarım

İletişimin yanı sıra dijital alanda yaşanan teknolojik değişimlerin hayatımıza kattığı unsurlar arasında en önemlisi, dijital grafik tasarım ve diğer dijital sanat ve tasarım alanları gösterilmektedir. Sanatta ve teknolojik alanlardaki gelişmeler sonrasındaki arayış, sanat ve tasarım anlayışının sorgulanmasında önemli rol oynamaktadır. Bunun en belirgin özelliklerinden biri ise çağımızın içinde hızla değişim ve gelişim gösteren teknolojinin sanata olan etkileşimi diyebiliriz.

Günümüzde yaşanan sosyal ağ ve internetin gelişimi ile beraber, “Çağdaş sanatçılar interneti yeni bir sanat aracı olarak kullanıyor ve dijital aletlerle teknikleri kendi yaratım süreçlerinin bir parçası olarak benimsiyorlar. Bilgisayar, sanatçılara daha önce asla mümkün olmayan türden eserler ve yeni eser/ iş türleri yaratma imkanı sunuyor.” (Wands, 2006; Akt. Karaçeper 2018: 2)

Günümüzde teknolojik alt yapısı çok gelişmiş olan bilgisayar programları, güçlü tasarım programları ile ortaya çıkan eserler eskiden olduğu gibi klasik yöntemlere gerek kalmadan yapılan çalışmalar, internet aracılığı ile sanal olarak gerçekleşen tasarım çalışmaları bu alanda örnek olarak verilebilir. Yazılım üzerine gelişen bilgisayarlar ve programlar yeni tarzlar arayan sanat ve sanatçı ile bütünleşen tasarım günümüzde kendine yeni bir imaj çizmektedir. Sanatçılar yapmış oldukları çalışmaları ve eserleri internet üzerinden paylaşarak mekân olgusunu ortadan kaldırıp, tüm dünyaya açılabilirler. Sanatçılar bu sayede sanatsal aktarım sağlamaktadırlar (Karaçeper, S. 2018: 2).

İKİNCİ BÖLÜM

GRAFİK TASARIMDA YARATICILIK VE EĞİTİM

1. YARATICILIK

1.1. Yaratıcılığın Önemi

Her türlü sanat alanında olduğu gibi tasarım alanında da yaratıcılığın önemi göz ardı edilemez. Yaratıcı fikirlerle ortaya konan proje ve işlerde yapılan çalışmanın akıl kalıcılığı artmaktadır. Grafik tasarım alanının içerdiği zengin teknik bilgi gerekliliği ne yazık ki geçmiş yıllara göre çok daha fazla bu alanın eğitime vurgu yapmaktadır.

Yalnız bu eğitim sürecinin amacı da teknik bilgiler olduğu kadar tasarımcı bireylerin aynı zamanda özgüveni yüksek ve yaratıcılık odaklı olması gerekiyor. Çünkü sadece teknik alanda alınan eğitim süreci günümüz endüstri kavramındaki iş sektörünün gerekliliğini iş ve tanıtım anlamında karşılasa da sanat ve yaratıcılık anlamında maalesef yetersiz kalmaktadır.

Yaratıcı birey üretken ve ürünlerinin kalitesinin gelişimindeki sorunları ele alıp, tek tek inceleyebilir. Kişinin yaratıcılık özelliğini etkileyen iki önemli faktörden biri güdülenme diğeri ise yaşam biçimi ve sosyal çevresidir. (Bodur, E. 2016: 3)

Buna göre yaratıcılık adına atılacak her bir eğitim girişimi hem grafik alanını hem de bireylerin yaratıcılık evresini geliştireceği açıktır. Bu bağlamda kültür, gelenek, örf ve adet, toplumların yaşadığı ülkelere göre değişiklik göstermese de alınacak zengin ve birbirini tamamlayıcı eğitim düzeyi, seviyeleri ile özgüveni tam, sorgulayabilen, dünyayı tanıyıp bilen daha doğrusu aslında neleri yapabileceğini, neleri yapmaması gerektiğinin farkında olan tasarımcılar yetiştirilebilir.

“Yaratıcılığın en önemli özelliklerinden biri, amacın net bir şekilde tanımlanmasının, daha iyi fikirleri özendirmekle kalmayıp çok daha ileri taşınmasıdır.” (Baker, 1996; Akt. Bodur 2016: 3).

1.2. Yaratıcılıkta Eğitim Süreci

Yaratıcılık niteliği insanlarda çocukluk döneminde aile yanında başlar. Yapılan onca araştırmaya göre eğitim alanı ilk olarak aile yanında başlayıp sosyal ve yakın çevre ile devam eder. Kısıtlamalarla engellenen çocuklarda yaratıcılık düzeylerinin düşüş yaşadığı gözlemlenebilir.

Çocukların sadece “ Sanat” ve “Müzik” gibi derslerle yaratıcılıklarını yorumlamak oldukça yanlış bir düşüncedir. Yaratıcılık çocuklarda oynadıkları oyun, deneyim, olan olayları yorumlama gibi birçok etkeni ve olayı bağdaştırınca ortaya çıkabilecek bir olgudur. Çocuklarda bu tip yetenekleri fark ederek ancak yaratıcılığın izlerini görebiliriz. (Bodur, 2016: 12)

Yine yapılan araştırmalara göre çocuklar sorgulayabilen, merak eden, riski hiç düşünmeden alabilen ve sonsuz öğrenme isteğine, yeteneğine sahiptir. Aynı zamanda yetişkinlerde ki gibi zaman olgusu ve kısıtlaması olmadığından, kendi hayal dünyalarındaki işleri, oyunları, olguları, isteklerini sorgusuzca hiç çekinmeden yapabilmektedir.

Yaratıcılıkta herhangi bir şeyi “ Biz bunu hep böyle yaptık.” demektense “ Biz bunu hiç böyle yapmamıştık.” demek çocuklardaki yaratıcılık düzeyini yükseltmekte ve geliştirmektedir. Bu bakımdan yaratıcılık düzeyi, olan kurallara uymayıp, denenmeye çekinilen şeylere karşı kuşku ile durabilmektedir. (Verlog, 1979; Akt. Bodur 2016: 3)

Sonuç olarak yaratıcılık bir bireyde çocukluk döneminden itibaren bir heykelin yapılma aşaması gibi ruhun zenginleştirilmesi, yontulması misali gelişen bir özelliktir. Doğuştan bir özellik olmadığı gibi bunu geliştirmek ve zenginleştirmek için sorun odaklı olgulara karşı gerekli ve doğru çözümler bulabilecek bireylerin yetiştirilmesi gerekmektedir.

1.3. Sanat Eğitimi

Sanat, bilimden çok daha eski tarihlerde ortaya çıkmış olup merkez odağında ise insan olmuştur. Hem doğayı yorumlar hem de insanı. Sanat ve bilim insanlık tarihinin en önemli yapı taşlarından. Sanatsız kalan toplumlar kendini ifadeden yoksun oldukları için ilerleyemez. (Ertosun, A. 2006: 9)

Sanat toplumların yaşam biçimlerini, yaşama bakışlarını, sanat biçimlerini ve sanata bakış açılarını değiştirmişler, farklı dönemler de farklı toplumlarda farklı görünümde ortaya çıkmıştır.

Sanat eğitimi, insanların düşünce ve hayat deneyimlerini, izlenimlerini yoğun bir duygu ile yetenek, yaratıcılık ve estetik adına yapılan eğitim çabasıdır. Sanat eğitiminde hayal gücünün zenginleştirilmesi, araştırmaya yönelik değerlendirmeler yapılması önemlidir. (Ertosun, A. 2006: 9)

Emre Becer’e göre “ Yaratıcılık bir tür meydan okumadır.” Sınırları zorlamak, alışkanlıkları sorgulamak ve değiştirmek ancak eğitimle gerçekleştirmekle mümkündür.

Ertosun, A. (2006), sanat eğitiminin amaçlarını şu şekilde sıralıyor.

- Tüm algı ve duyum tarzlarının doğal yoğunluk ve zenginliğini korumak
 - Çeşitli algı ve duyum tarzlarının birbirleri ve çevresi ile bağlantısında uyum sağlamak
 - Duyguların anlaşılabilir, paylaşılabılır biçimde anlatımını sağlamak
 - Zihinsel yaşantıların anlaşılabilir biçimde anlatılmasını sağlamak.
- (Düşünce, duygu, duyum, sezgi) Bunların eğitilmesi kişiliğin gelişmesine neden olacaktır (Read, Akt, Ertosun, A. 2006).

1.4. Ülkemizde Sanat Eğitiminin Önemi

Toplum ve kültürel her türlü etkinliğin altında eğitim önemli bir yer tutar. Bir kişiliğin her türlü olumlu gelişimine ve bilgi, beceri, ilgi, eğilim ve toplum geleceğine dair olumlu her türlü gelişim eğitim olgusunun ana etkenlerindendir (Yıldırım, 1987 (47), Akt: Şen:17).

Eğitim alanı aslında insanın varoluşundan itibaren olan bir olgudur. Eğitim aynı zamanda bir toplumun olan yeniliklere ve çağdaşlığa uzanmadaki en önemli yapı taşlarından biridir. Bir kişinin içindeki yetenek ve yaratıcılığın belirgin hale getirilmesinde de eğitim en önemli araçlardan biridir. Amaçları saptanan planlı ve doğru bir eğitim, insana yapılabilecek en doğru ve güzel yatırımdır (Boduroğlu, 2010: 11).

Sanat eğitimi, düşünme ve uygulama aşamalarında farklılıklar gösterse dahi, bilimin ve araştırma yöntemlerinin dışında bir alandır diyemeyiz. Sanat eğitimi sadece çalgı, resim, heykel vs içermez ve bir eğitim alanı olduğu için hem sanat hem de araştırma yöntemlerini içermektedir.

Sanat için toplumdaki kişilerin toplumu iyi anlaması ve kişinin toplum içindeki yerini bulmasına yardımcı olur diyebiliriz. Bir topluma yabancı olan kişiler için sanat, toplum değerleri ve özellikleri hakkında bilgi verici özelliğe sahiptir. Sanat toplum değerlerini ortaya çıkarmakla beraber insanın kendi yaşamında da önemli bir yere sahiptir. Günümüzde insan yaşamında çok etkili olan teknolojik gelişmeler ve yenilikler, günümüz çağını yakalamış bütün toplumlarda sanat eğitiminin öneminin belirlenmesinde etkili olmaktadır (Özsoy, 2005 (19); Akt: Boduroğlu, 2010: 11).

Sanat eğitimi aynı zamanda, insanın kendi yaşantısındaki deneyimlerle bir amaç doğrultusunda sanatsal davranışları edinme yada bu davranış biçimlerinde olumlu değişiklikler oluşturmaktır (Uçan, 1996 (123); Akt: Şen, 2017:2). Sanat eğitimi, öğrencilerin estetik kavramını geliştiren, kendilerini ve görsel gerçekleri anlamada, tanımlarında ön ayak olduğu gibi düşünme süreçlerini geliştiren, sosyal alışkanlık kazanan bireylerin yetişmesine olanak sağlayan eğitimin bir parçasıdır. Bir toplumun geleceğini oluşturan gençler için sanat eğitimi, esnek, özgür, araştırmacı ve yaratıcı bir eğitim ortamında oluşturulmalıdır. Yaratıcılığı benimseyen sanat eğitimi taklitçiliğe karşı gelmektedir (Şen, 2017).

Sanat eğitimi bireylerde öğrenme ve gelişim süreçlerinin yardımcı bir ögesidir. Aynı zaman da sanat duygu ile düşünce arasında bir köprü görevi de üstlenir. İnsandaki bu iki özelliğin uyumunun sağlanabilmesi eğitimin ana amaçlarındandır. Bu yüzden ki, örgün ve yaygın eğitimin içerisinde yer alacak olan sanat, eğitim sürecini daha etkili kılacaktır (San, 1979 (2); Akt: Boduroğlu: 11).

Örgün eğitim sisteminde sanat, insanların sadece aklına değil yüreğine de seslendiği için, çocukların gelişim aşamalarına göre uygun olarak verilmesi önemlidir (Akkurt, S. , Boratav, O. 2018).

Sn. Tandırlyıya göre (2013: 5), “ *Tüm bir sanat eğitimi boyunca, hissetme, algılama, entelektüel birikim oluşturma, eleştiri gibi aktivite süreçlerinde sanatsal yaratım aşamasında gereksinim duyulacaktır. Eğitim sürecinde söz konusu olan bu aktivitelerin yoğun bir şekilde hayata geçirilmesi gerekmektedir.*”

Yaratıcılık ile sanat iç içe bir olgu bütünü oluşturur. Bu süreçte sanat eğitimi ile kişinin yeteneklerini geliştirip yaratıcı, kendine güveni olan, üretken ve estetik anlayışına sahip kişiler olması hedeflenirken, uygar, çağdaş bir toplum olmanın gerekliliği de sanat eğitimi ile olacağı düşünülmelidir (Artut, 2013; Akt: Akkurt ve Boratav, 2018: 4).

1.5. Bir Tasarım Öğrencisinin Geleceği

Grafik tasarım alanı günümüzde çok çeşitli alanlara sahip, rekabetçi ve bir o kadarda geniş iş hacmine sahip nadir sektörlerden biridir. Böyle bir iş sektöründe, rekabet ortamının içinde, eğitimin yanında bazı özel yeteneklere sahip olmak ya da bu özelliklerini de geliştirmek gereklidir. Grafik tasarım alanının eğitimi almak çok özeldir. Yalnız sürekli yenilenen teknolojik yapı maalesef grafik ve tasarım alanını da etkilemektedir. Bu yüzden bir

tasarımcının bu yeniliklerden sürekli haberinin olması ve bu yeniliklere karşı kendini yenilemesi kaçınılmazdır. Günümüzde dijital medyanın gelişen ve yenilenen yüzü ile her alanda ve her fırsatta karşımıza çıkan, herkesin hayatının içinde yer almaya başlayan sosyal medya platformları grafik tasarımın alanlarını zenginleştirmiştir. Değişik yapılanmaları beraberinde getiren bu zenginlikler aslında grafik tasarımcılar içinde yeni para kazanma seçenekleri oluşturmuştur. Web sitesi tasarlama, internet sitelerindeki reklam bannerları, ara yüz tasarımları gibi kavramlar ortaya çıkmış ve kendini HTML/CSS alanında geliştirmiş, yazılım bilen grafik tasarımcıları aranır hale getirmiştir (Ertan, 2020).

Grafik tasarım öğrencilerinin, bu gelişmeler ve yenilikler karşısında aldıkları eğitim düzeyi ve okullardaki olanak problemleri göz önüne alındığında ise kendilerini, örgün eğitim sisteminde ki eğitimleri dışında grafik tasarım alanının içinden seçtikleri ilgi alanları bakımından kendilerini geliştirmeleri faydalı olacaktır. Çünkü grafik tasarım içinde barındırdığı değişik iletişim alanları ile kendini çok çabuk yenileyen bir iletişim sanatıdır.

Grafik tasarım alanında okuyan bir öğrencinin, böyle bir iş ortamına girmeden önce grafik tasarım sanatçısı ile ticari grafik tasarımcı olmanın arasındaki disiplinsel farkların farkında olması gerekmektedir. Tasarım alanında aldıkları eğitimin üstüne HTML/CSS gibi yazılım uygulamaları konusunda kendilerini geliştiren öğrenciler iş sektöründe kariyer konusunda daha kolay ve çabuk gelişmeler kaydedecektir. Bundan dolayı bir tasarımcı adayı öğrencinin aldığı eğitimin üstünde kendini geliştirmesi gerektiği bir gerçektir. Bu gelişim için sadece dijital ağ ve yapılanmalar için değil kendine yakın buldukları alanlar içinde geçerli bir gerçektir. Örnek vermek gerekirse illüstrasyon, fotoğraf gibi alanlarda günümüzde oldukça popüler ve kendini yenileyen alanlar. Bununla birlikte daha önce var olan sanat akımlarını teknolojik yeniliklerle buluşturan bu alanlara tasarımcıların ilgisi de oldukça fazladır. Bu alanlarda da kendini geliştiren, araştıran ve öğrenen tasarımcı profili tabii ki iş sektöründe arananlar arasında olacaktır (Ertan, 2020).

1.6. Güzel Sanatlar

Robinson'a göre'' güzel sanatlar insanların deneyimlerinin niteliği ile ilgilidir. Müzik, dans, görsel sanatlar, drama ve diğer tüm alanlar aracılığı ile düşüncelerimizi, duygularımızı ve çevremizdeki dünyayı nasıl deneyimledik ise ona göre şekil veririz. Güzel sanatları öğrenmek, entelektüel gelişim için önemlidir. Güzel sanatlar; zekânın çeşitliliğini resmeder ve geliştirmek için uygulamalı yollar sunar. Güzel sanatlar insan kültürünü canlı bir şekilde ifade eder. Diğer kültürleri anlayabilmek için müzikle, görsel sanatla, dansla ve sözlü ve

sahne sanatlarıyla ilgilenmemiz gerekir. Müzik ve görüntüler ile şiir ve oyunlar sahip olduğumuz en derin bazı becerilerimizin ve tutkularımızın göstergesidir. Diğer sanat alanlarıyla ilgilenmek, dünyayı olduğu gibi görmenin ve anlamının en heyecan verici yoludur.”(Robinson,”*Yaratıcı Öğrenciler*”; 2015: 165)

Türkiye’de sanat eğitimi, Cumhuriyet döneminde önemli gelişmeler kat etmiştir. Bu dönem yurtdışına gönderilen sanatçılarla birlikte, yurtdışından davet edilen sanatçıları etkisiyle güzel sanatlar alanında güzel gelişmeler halkevleri, öğretmen okulları sanat eğitimindeki gelişmelerle birlikte güzel sanatların ülkemizde yaygınlaşmasında önemli bir rol üstlenmiştir.

Sanat eğitimi alanında eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi, sanatçı ve sanat eğitmeni yetiştirmişlerdir. Günümüzde güzel sanatlar fakülteleri ve eğitim fakültelerinin ülke çapındaki sayıları artarken yetişmiş öğretim elemanı ve mekan sıkıntılarının çözümü göz önünde bulundurulmalıdır. (Altınkurt, L. 2015)

2. TÜRKİYE’DE GRAFİK TASARIM ALANININ GELİŞİMİNE KATKISI OLAN İLKLER

Türkiye’de Grafik sanatlarında ilk örnekler Osmanlı dönemine kadar uzansa da günümüz modern grafik tasarım için teknolojik bazı yeniliklerin önemi yadsınamaz. Gazetenin ilk ortaya çıkışından sonra insanlar haber iletişimini keşfedip önemsemeye başlamasından sonra grafik tasarım içinde yeni bir gelişim süreci başlamıştır. Sırası ile bu süreci ülkemizde başlatan iletişim kronolojisine değinirsek sırasıyla,

1. Gazetenin icadı
2. Radyo ve televizyonun ülkemize gelmesi
3. Bilgisayar ve internetin hayatımıza girmesi
4. Cep telefonları icadı ve gelişimi
5. Akıllı mobil telefonların internet ile kullanılmasının yaygınlaşmasını,

gösterebiliriz.

2.1. Osmanlı Döneminde İlk Gazete

Osmanlı toplumunda ilk gazete 1795 yılında Fransızlar tarafından Bulletin de Nouvelles yani Haberler Bülteni olarak isimlendirilmiştir. (Topuz 1973, Akt: Yardımcı ve ark).

Türkçe olarak çıkan ilk gazete için 1828 yılında Kahire’de çıkan Vekdy-i Misriye denebilir. Fakat Türkiye sınırları içinde ise 1831 de çıkan Takvim-i Vekayi gazetesi bir ilktir. Osmanlı Devletinde haberleşmenin önemine varılmasından sonra bazı adımların atılması önem kazanmıştır. Bundaki en önemli etken bilginin ve haber almanın bir güç olduğunun farkına varılmasıydı. Bunun ilk önemini fark edenlerden biride Sultan II. Mahmut’tur (Er, 2003 Akt: Yardımcı ve ark.:19). Osmanlı topraklarında basılmış ilk reklam içeren gazete ise Spectateur Oriental (Doğu Gözlemcisi) gazetesidir (Yavuz 2007:187).

2.2. Türkiye’de İlk Radyo

Sanayi devriminden sonraki süreçte gelişen teknolojinin etkisine bağlı olarak 1927 yılında radyo ile tanışan Türkiye’de ilk radyo reklamları 1951 yılında başlamıştır.

İlerleyen ve gelişen bu süreçte bir reklam düzeni oluşturmak için 1962 yılında çıkarılan bir kararnameyle devlet radyolarında şirketlerin hazırladığı reklam programlarının yayını için özel reklam kuşakları ayrıldı. 1969 yılında ise radyolarda cıngıl adı verilen bir reklam türü denenmeye başlandı. Bugün dahi radyo reklamları bu tarzda yapılmaktadır.

2.3. Türkiye’de İlk Televizyon

Türkiye radyonun gelişiminden hemen sonra hatta aynı dönemlerde televizyon ile tanışıyordu. 31 Ocak 1968 tarihinde televizyonların yayına başlaması ile grafik alanı çalışmalarının dijital bir platforma geçmesi anlamı da taşıyordu. Çünkü Televizyonda ilk reklam filmi 1972 yılının Mart ayından itibaren TRT Ankara Televizyonu’nda yayınlanmaya başladı.

Türkiye televizyonlarında ilk reklam filmi 1972 yılında yayınlanmıştır. Bu reklam filmi bir meyve suyu üreticisi için çekilmiş bir reklam filmi idi.

2.4. Türkiye’de İlk Bilgisayar Süreci

Hızla gelişen teknoloji ve dijital atılımlarla beraber güncel bilgisayarların icadı ve 90’lı yıllardan itibaren hayatımıza hızlı girişinden kısa süre sonra internet kullanımının yaygınlaşması grafik tasarımcılar için bir dönüm noktası olmuştur.

Türkiye’de internet, ilk kez 12 Nisan 1993 tarihinde kullanılmaya başlanmıştır. Fakat internet üzerinden ilk reklam maalesef bilinmemektedir.

2.5. Türkiye’de İlk Cep Telefonu

1990’lı yıllarda hayatımıza giren ve günümüzde hayatımızı çok kolaylaştıran cep telefonları 2000’li yılların sonuna doğru internetin etkisiyle de grafik tasarım alanında tasarımcılara yeni iş deneyimleri kazandırmak açısından önemlidir. WEB arayüz tasarımları gibi günümüzde mobil uygulamalar çok kullanılır hale gelmiş ve mobil ara yüz tasarımları gibi birçok bakımdan grafik tasarımcılar için yeni alanlar açılması sağlanmıştır.

2.6. Türkiye’de Bilinen İlk Reklam Ajansları

İlancılık,1909 senesinde kurulan aynı zamanda Türkiye’de Cumhuriyet öncesi ve sonrasında faaliyet gösteren tek reklam ajansıdır.

Diğer bir tasarımcı olan Eli Acıman ve Vitali Hakko tarafından kurulan FAAL reklam ajansı 1944 yılında faaliyete başlamış bir başka reklam ajansıdır.

2.7. Grafik Alanında Bilinen İlk Eğitimci

Mithat Özar Türkiye’nin afişçilik tarihinde çok önemli bir yere sahiptir. Afiş tasarımcısı olan Mithat Özar aynı zamanda Türkiye’nin ilk afiş eğitimi veren öncü akademisyeni olduğu bilinir.

Grafik tasarımın, resim sanatıyla iç içe olduğu dönemde yurtdışına giderek Paris’te resim eğitimi almıştır. Türkiye’ye döndüğünde yine önemli bir akademisyen alan Avustralyalı Eric Weber’in yerine Sanayi-i Nefise Mektebinin afiş atölyesinin başına getirilmiştir.

1937 yılındaki sergisinde Florya afiş tasarımları, akademik ortamda bilinen ilk Türk profesyonel sergidir. Özar, tüm vaktini atölyesinde öğrencilerini yetiştirmek ve eğitmek için harcamıştır. Bu sayede çok değerli yetenekler keşfetmiştir. Özar’ın afiş tasarımı eğitimi en iyi şekilde vererek tasarım alanında Türkiye’de bir şeyleri değiştirmek hedefi olmuştur. Kendisi afiş yapmaktan ziyade öğrencilerinin tasarımlarını geliştirmeyi ve onları doğru yönlendirmeyi tercih etmiştir. Özar’ın yaptığı işlerde Fransız estetiği ve Türkiye’deki afiş tasarımlarının belirleyici özelliği bu iki kültürün birleşimi etkili olmuştur. Bu durum dönemin afiş atölyesi öğrencilerinin yapmış oldukları çalışmalara da yansımıştır.

Görsel iletişim kültürümüzün içinde Mithat Özar’ın çok kısa bir ömrü olmuştur. Çalışmalarının çok azı günümüze kadar kalmıştır. Özar hakkında bilinen son bilgi ise akademideki görevini hastalığı nedeniyle 1940 yılına kadar devam etmiştir. (DURMAZ, Ö. 2015: 54).

Tüm bu gelişmelerin sonucunda çok hızlı bir gelişim gösteren grafik tasarım alanı için bu kadar çok teknik konunun iç içe olmasından dolayı bu işi yapacak olan kişiler için eğitim konusu önemli bir hale gelmiştir. Tüm bu hızlı gelişim ve yeniliklere açık hem sanat hem de teknik olarak teknolojiden iyi yararlanan bireylerin yetişmesi için üniversitelerimizde enstitüler kurulmuştur. Sonrasında ise grafik tasarım alanına temel bir eğitim oluşturmak için ortaöğretim seviyesindeki okullarda grafik ve fotoğraf eğitimi verilmeye başlanmıştır.

Üniversitelerdeki bu gelişimlerin ardından güzel sanatlar alanlarının yaygınlaştırması amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı'nın gerekli gördüğü kanun kapsamında lise eğitiminde de güzel sanatlara yer verilmiş, güzel sanatlar liseleri kurulmuştur. Güzel Sanatlar Liseleri'nin yanında bazı alanlar altında Meslekî Teknik Liseler de de sanat eğitimi verilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GRAFİK ALANINDA EĞİTİM SÜRECİ

1. EĞİTİM

1.1. Eğitim Programlarının Güncellenmesi

Sosyoekonomik kalkınmanın en önemli etkenlerinden sermaye, bireylerin bilgi, beceri ve deneyim gibi değerlerini ifade eder. Ülke sermayelerinin çoğaltılıp zenginleşmesinde eğitim önemli etkenlerin başında gelmektedir.(Park, 2005; Akt. Canbalvd, 2020: 3)

Mesleki ve teknik eğitim, öğrencilerine kazandırdığı meslek becerileri ile doğrudan iş ekonomisi ile bağlantılıdır. Bu durum günümüzde yaşanan teknolojik yeniliklerin sürekli yenilenip yaygınlaşması ile direkt alakalı bir durumdur. Bu yüzden mesleki alanda hızlı öğrenebilen, mesleki becerilere sahip insan ihtiyacı mesleki eğiti sistemini köklü değişikliklere zorlamaktadır.(Canbal vd,2020: 3)

2000’li yılların başında en köklü değişim (MEGEP) Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirmesi Projesi alanında yapıldı. Bu proje günümüzde mesleki ve teknik eğitim sisteminde kullanılan ders modüllerini eğitim hayatına kazandırmıştır.(M.E.B, 2018 Akt, CanbalVd; 2020: 3)

Bunun sonucunda alan ve dal sistemi geliştirilmiş ve meslekler küçük bölümler halinde öğrencilere beceriler kazandırılmaya odaklandırılmıştır.

1.2. Mesleki Eğitim Alanlarındaki Eğitimin Güncellenmesindeki Amaç

Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde 55 alan, 203 dal Temel Beceriler Odağında Program Güncelleme Projesi ile birlikte Güncellenerek 47 alan 109 dal olarak sadeleştirilmiştir. Burada akademik alan kapsamında mezunların istihdam edilmesi amaçlanmıştır. (MTEGM, 2020; AktCanbalvd 2020: 11)

- Türkiye’de yeterlilikler çerçevesinde uygun olarak hazırlanan ulusal meslek standartları doğrultusunda 4. Seviye üstü mesleklerin kapatılması
- İstihdam alanı daralan alan/ dalların revizyonu
- Beceri ortaklığı yüksek olan dalların birleştirilmesi
- Uluslararası sınıflandırmalar bazında ortaklığı olan alan ve dalların birleştirilmesi

- İş tabanlı mesleki eğitim sistemine uygunluk gösteren psikomotor becerilerin ağırlıklı olduğu alanların Mesleki Eğitim Merkezleri kapsamına alınması

1.3. Mesleki Teknik Eğitiminin Amacı

Mesleki ve teknik eğitiminin amacı sosyal ve ekonomik etkenler içinde ulusal ve uluslar arası yeterliliğe sahip meslek ahlak ve değerlerine sahip çıkan, yenilikçi, girişimci, üretken ve ekonomiye değer katan insani iş gücünü amaçlar. Bu amaç ile insanların ilgi, yetenek, mizaçları doğrultusunda iş istihdamına kazandıracak öğrenciler yetiştirmek amaçlanmaktadır.

(Amoor, 2011) Mesleki ve Teknik Eğitimin temel amacının ülkenin ve bireyin istihdam açısından beklentilerine uyumlu hale getirmek olduğunu belirtmiştir.(Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim Görünüm Raporu, MEB 2021)

1.4. Türkiye’de Meslekî ve Teknik Eğitimin Görünümü

Meslekî ve teknik eğitimde öğrencilerin imkânları doğrultusunda eğitim alabilmelerini sağlamak amacıyla örgün ve yaygın eğitim verilmektedir. Örgün eğitim içerisindeyken süreç dışına çıkan ya da zorunlu öğrenim çağı sonrasında alternatif bir meslek edinmek isteyen bireylerin meslekî eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya dönük olarak meslekî açık öğretim liseleri kurulmuştur (Sözer, 2017).

Yaygın eğitim kapsamında meslekî ve teknik eğitim ise Meslekî Açık Öğretim Liselerinde verilmektedir. Eğitim süreçleri okul türlerine göre çeşitlilik göstermektedir.(Türkiye’de mesleki eğitimin görünüm raporu, MEB: 22)

Örgün Meslekî ve Teknik Eğitim Okulları;

- Anadolu Meslek Programında, bir mesleğe yönelik bilgi ve becerilerin yanında genel bilgi dersleri yer almaktadır.
- Anadolu Teknik Programında ise bir mesleğe yönelik bilgi ve becerilerin yanında matematik, fizik, kimya ve biyoloji dersleri 4 yıl boyunca ağırlıklı olarak verilmektedir.
- Her iki programda da 10. sınıfta meslekî alan eğitimi, 11. ve 12. sınıfta meslek alanına bağlı olarak dal eğitimi verilir.
- Anadolu Meslek Programlarına sınavsız geçiş ve mahalli yerleştirme ile kayıt yapılır.
- Anadolu Teknik Programına merkezi sınav ile yerleştirme yapılır.

- Çok Programlı Anadolu Liseleri; genel ve meslekî ve teknik öğretim programlarını bir yönetim altında uygulayan ortaöğretim kurumlarıdır.

- Meslekî Eğitim Merkezleri, kalfalık ve ustalık eğitimi ile meslekî ve teknik kurs programlarının uygulandığı eğitim kurumlarıdır.

- Meslekî eğitim programlarına sınavsız geçiş ve mahalli yerleştirme ile kayıt yapılır.

1.5. Teknik Lise Öğrencilerinin Grafik Alanındaki Sorunları

2018 yılında yapılan araştırmalar grafik alanı öğrencilerinin Türkiye'deki önemli grafik tasarımcıları ve eserlerini tanımadığını ortaya koymaktadır. Bunun için üniversite eğitiminin temeli olan teknik liselerdeki grafik ve fotoğraf alanı öğrencilerinin bu konudaki düzeylerini ve bilgilerini artırmak amacı ile araştırma ödevlerine yönlendirilip internet gibi sosyal ağlarda araştırmalarına teşvik edilmesi sağlanabilir. Bu tip araştırma ödevleri hem öğrencinin eğitim gelişimine hem de kendi meslek grubu altındaki önemli öğeleri, kişileri ve sanatçıları tanımasına olanak sağlayacaktır (Yavuz, 2018: 17).

2012 yılında yapılan başka araştırmalara göre meslek lisesindeki grafik öğrencilerinin aldıkları bilgisayar dersi eğitimini yeterli bulmadıkları ortaya çıkmıştır. Bundaki en büyük etken okullardaki bilgisayar atölyelerinin yeterli düzeyde olmayışı ve bilgisayar programları konusuna hakim tam donanımlı eğitimci eksiğinden bahsedilebilir. Bir grafik tasarımcının pek çok teknik konuda olduğu gibi bilgisayar konusunda da bilgilerinin eksiksiz olması gerekmektedir. Bunun için bir grafik alanı öğretmenin de özelliklerinin bu yönde olması öğrencilerin mesleki eğitim gelişimine katkı sağlayacağı bir gerçektir (Yıldırım, 2012: 19).

Sevindik'e göre 2016 yılında yaptığı araştırma anketlerine göre grafik alanına verilen değer ortalamaların altında çıkmıştır. Buna göre eğitim alanı ile iş alanları arasındaki ilişkinin doğru sağlanamadığı sonucuna varabiliriz (Sevindik, 2016: 123).

1.6. Meslek Liselerinde Grafik Eğitiminin Amacı

" Grafik bölümü, hızla gelişen ve değişen dünyamızda bireyin ve toplumun ihtiyaç ve isteklerinden kaynaklanan görsel iletişim sorunlarına sanatın, bilimin ve teknolojinin tüm verilerinden yararlanarak toplumu bilgilendiren, uyaran estetik zevklerin gelişmesine katkıda bulunan, bilgi ve becerilerini, deneyimlerini doğru olarak kullanabilen, amaca uygun olarak gerekli tanıtımı yapan teknik elemanlar yetiştirir. Bunun yanında, sanatsal, bilimsel ve teknolojik yeniliklere takip eden, yerinde ve doğru eleştiri yapabilen eleştiriye açık, bilgili,

becerili, ülkesini çağdaş uygarlık düzeyine çıkarma bilincinde olan araştırmacı, nitelikleri gelişmiş teknik elemanlar yetiştiren bir bölümdür. Bu programı başarı ile tamamlayanlar yabancı dil bilirler ve teknisyen unvanı alırlar.” (Kesici, 2000: 49)

1.7. Mesleki Teknik Eğitimin Öncelikleri

- İhtiyaç doğrultusunda nitelikli iş gücü yetiştirmek,
- Mesleki ve Teknik Eğitim’in katılımcı bir anlayış ile yönetmek,
- Mezunların üretime katılacak şekilde yetişmesini sağlamak,
- Mesleki ve Teknik Eğitim’in sistemini sürekli geliştirmek ve kalitesini yükseltmek,
- İş piyasasının ihtiyaçlarına göre modüler öğretim programları hazırlamak,
- Ekonomide verimlilik ve rekabet gücünün artırılması için eğitimin sosyal ve sektörel entegrasyonunu sağlamak,
- Bireylere bir mesleğin gerektirdiği bilgi ve becerilerin yanı sıra değişime uyum sağlaması için ihtiyaç duyulan yetkinlikleri kazandırmak,
- Dijitalleşme süreciyle birlikte belirli alanlarda bireylere bilgi ve iletişim teknolojilerinde temel yetkinliklerin yanı sıra üst düzey becerileri de kazandırmak,
- Sektörün dijital dönüşümü çerçevesinde yeni iş alanlarının oluşturulması ve girişimcilik anlayışının kazandırılması (Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü, 2021: 21).

Amaçlanmış ve buna göre ülke genelinde yapılanmaya gidilmiştir. Bugün bu kapsamda hazırlanan rapora göre Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde 54 alanda 199 dalda öğretim programı uygulanmaktadır (MEB, Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü, 2018: 21).

Tablo 2:Türkiye’de 2000 Yılı Ve Öncesi Grafik Eğitimi Veren Liseler

ANKARA	Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi	1991-1992
ANKARA	Atatürk Kız Meslek Lisesi	1987-1988
BALIKESİR	Merkez Kız Meslek Lisesi	1990-1991
BALIKESİR	Ayvalık Kız Meslek Lisesi	1989-1995
BALIKESİR	Bandırma Kız Meslek Lisesi	1992-1993
ESKİŞEHİR	Gazi Meslek Lisesi	1987-1988
İSTANBUL	Üsküdar Mithatpaşa Kız Meslek Lisesi	1986-1987
İSTANBUL	Zeytinburnu Kız Meslek Lisesi	1992-1993
İSTANBUL	Ortaköy 2. Hanım Kız Meslek Lisesi	1991-1992
İZMİR	Buca Kız Meslek Lisesi	1992-1993
KOCAELİ	İzmit Kız Meslek Lisesi	1989-1990
KOCAELİ	Gebze Çolakoğlu Kız Meslek Lisesi	1991-1992
SAMSUN	Merkez Kız Meslek Lisesi	1992-1993
İSTANBUL	Endüstri Meslek Lisesi(*)	-

(*) Erkek Meslek Lisesi bünyesinde Grafik Eğitimi tek barındıran okuldur.

Bu listedeki okullar 2000’li yıllardan önce Türkiye’de belli başlı şehirlerde grafik eğitimi veren liselerdir. Yukarıdaki listeden de anlaşılacağı üzere sanayinin olduğu büyük şehirlerdeki bazı liselerde grafik eğitimi 1980’li yılların ortasından itibaren verilmeye başlanmıştır. Bu listeye göre grafik eğitimi verilen liselerin çoğu kız meslek lisesidir. Bir tek İstanbul Endüstri Meslek Lisesi erkek öğrenci kapasitesine sahip grafik eğitimi veren lisedir (Ersezer, K. S. , 2000: 55,56).

2. TÜRKİYE’DE TEKNİK LİSELERDE GRAFİK VE FOTOĞRAF ALANI

Ülkemizde grafik alanı eğitimi 2000’li yılların öncesine dayansa da, milenyumun hızlı teknolojik yenilenmeleri, internet kullanımının yaygınlaşması gibi hususlardan, insanların tüketim alanındaki ürün takiplerini arttırmış ve görsel iletişim alanı hızla gelişmiştir. Buna paralel olarak televizyon reklamları, kataloglar, web sayfaları, afişler, ürünlerin internet üzerinden pazarlanır hale gelmesi kaçınılmaz olmuştur. Endüstriyel sektörün internet ve teknolojik yeniliklerle gelişmesi sonucu bu alandaki iş gücünü arttırmıştır.

Türkiye’de grafik eğitiminin üniversiteler dışında liselerde de eğitime başlaması 2005 yılına dayanmaktadır. Böyle hızlıca büyüyen bir iş sektörünün eleman ihtiyaçlarını karşılamak ve iş elemanı yetiştirmek için 2005 yılında Milli Eğitim Bakanlığı’nca bu hususlar gözden geçirilmiş Meslek Liseleri, Mesleki ve Teknik Liseler, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde, Güzel Sanatlar Liselerinde resim alanı yerine Grafik ve Fotoğraf Alanı eğitimi verilmesi kararı alınmıştır.

2005 yılı öncesinde sadece birkaç lisede olan grafik eğitimi böylece Türkiye geneli, il ve ilçelerin ihtiyaçları doğrultusunda örgün eğitim hayatına başlamıştır.(Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, 381: 2573: 2005)

2005-2006 tarihinden itibaren resim bölümü kademeli olarak kapatılmıştır. Grafik ve Fotoğraf alanı olarak eğitime devam edilmiştir.

(Haziran 2005-2573 Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi 381), (MEB, 2005).

2.1. Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

Karar Sayısı: 184 Karar Tarihi: 07/06/2005

Konu:Orta Öğretimin Yeniden Yapılandırılması Orta Öğretim Genel Müdürlüğünün 31/05/2005 tarih ve 6232 sayılı yazısı üzerine “ Orta Öğretimin Yeniden Yapılandırılması” konusu Kurulumuzda görüşülmüştür.

Buna göre;

1. 3 yıllık genel, mesleki ve teknik liselerin eğitim ve öğretim süresinin, 2005-2006 Öğretim Yılından itibaren 9. Sınıftan başlamak üzere kademeli olarak 4 yıla çıkarılması,
2. Hazırlık sınıfı bulunan liselerin öğrenim sürelerinin 4 yıla göre yeniden düzenlenmesi,
3. İlköğretimden itibaren ortaöğretimin sonuna kadar, Avrupa Birliği Yabancı Dil Seviye Sistemi benimsenerek ders saati sayılarının buna göre belirlenmesi,
4. Genel liseler ile tüm mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının 9. Sınıflarında, MEGEP (Mesleki ve Teknik Eğitim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi) kapsamında geliştirilen “Ortak Beceriler”, “ Bilgisayar” ile “ Tanıtım ve Yönlendirme” derslerinin okutulması,

5. Anadolu Liseleri ile Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerin kademeli olarak, Anadolu Lisesi adıyla tek program altında birleştirilmesi,

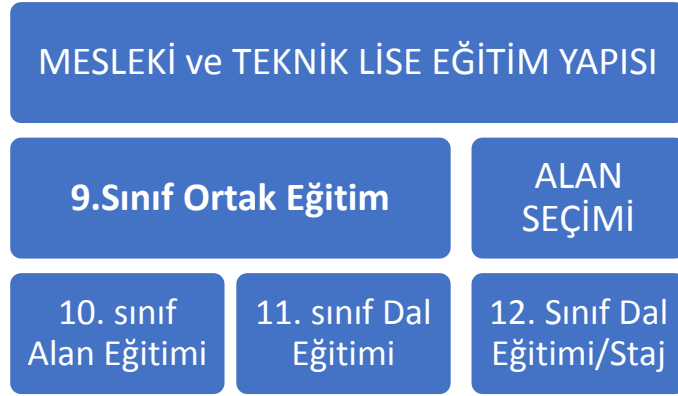
6. Fen Liseleri, Anadolu Liseleri, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri, Spor Liseleri, Anadolu Öğretmen Liseleri, Anadolu Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Programlarının Uygulandığı Liseler, Teknik Liseler, İmam Hatip Liseleri ve Anadolu İmam Hatip liselerinin yeniden yapılandırılmasında kendi statülerinin göz önünde bulundurulması,

7. Hazırlık sınıfı ile birlikte 5 yıl süreli öğretim yapan resmi ve özel liselerin, isteğe bağlı olarak mevcut statülerini uygulamaya devam edebilmesi kararlaştırıldı.

Bu alanların açılmasında ya da dönüştürülmesindeki amaç gelişen ve büyüyen iş sektörünün ihtiyaçlarını en doğru şekilde karşılayıp iyi bir eğitim almış sektörün her türlü yeniliğine açık ve kendini yetiştirmiş grafiker, grafik teknisyenleri yetiştirmektir (Resmi Gazete, 2005).

2.2. Mesleki Ve Teknik Liselerdeki Alan Eğitimi Genel Yapısı

Tablo 3: Mesleki Teknik Lise Eğitim Yapısı

Mesleki ve Teknik Liselerde verilen meslek eğitimi 9. Sınıf öğrencilerinin aldığı ortak kültür derslerinin eğitiminden sonra, 2. Dönemin ortalarından itibaren öğrencinin ders başarı puanı ve öğrencinin alan seçim kriterlerine bağlı olarak, bulunduğu lisenin alan kontenjanı dahilinde gerçekleştirilir.

Alana yerleştirilen öğrenciler 10. sınıftan itibaren alan derslerinin eğitimini almaya başlarlar. Bu sürecin sonunda öğrenci karar verdiği dalı alan şeflerinin de rehberliği ile okudukları alanın dallarına göre seçim yapmaktadırlar. Burada yaptıkları dal seçimlerinin

eğitimine, seçtikleri dalın derslerinin dal aralığına göre 11. sınıftan itibaren başlanır. 12. Sınıfta alan şefinin ve öğretmenlerin gözetiminde öğrencinin seşmiş olduğu dal ile alakalı ve uygun bir işyerinde veya işletmede stajını başarı ile tamamlayan öğrenciler mezuniyet hakkı kazanır. Mezun olan öğrencilere diplomanın yanında işyeri açma, ustalık belgesi vb. belgeler okulların almış olduğu karar doğrultusunda verilir.

Tablo 4: Mesleki Teknik Lise Alan Yapısı

2.3.Teknik Liselerde Grafik ve Fotoğraf Alanı Ders Modülleri

2005 yılında aşılan grafik bölümleri MEGEP (Mesleki ve Teknik Eğitim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi) kapsamında bazı ders modülleri geliştirmiştir. Ve sınıf aralığında uygulamalı olarak düzenli bir şekilde günümüze kadar bu modüller aracılığı ile dersler işlenmektedir.

Bu bağlamda grafik ve fotoğraf alanında resim, bilgisayar programı kullanımı, fotoğraf çekimi ve teknikleri, illüstrasyon gibi derslere uygulamalı ve görselli modüller geliştirilmiştir.

Grafik ve Fotoğraf alanı ğrencileri 9. Sınıfta sadece kültür derslerini görüp 2. dönemin sonunda tercih yaparak alan seşiminde bulunurlar. Bundan sonra ise başarı puanı sırası ile alanlara yerleştirilirler. Alana yerleştirilen ğrenciler 10. Sınıftan itibaren kültür derslerinin yanı sıra alan derslerini de 2 dönem boyunca almaya başlar. 11. Ve 12. Sınıflarda dahil olmak üzere üzere ders listesi aşağıdaki gibidir.

Tablo 5: Ders Modülleri Tablosu

Sınıf	Alan Dersleri	Alan Dersleri	Alan Dersleri	Alan Dersleri	Alan Dersleri	Alan Dersleri
10. Sınıf	Temel Desen	Temel Tasarım	Temel Fotoğraf	Perspektif		
11. Sınıf	İllüstrasyon	Desen	Grafik Desen	Bilgisayar Destekli Grafik Tasarım	Ambalaj Tasarımı	Grafik Sanat Tarihi
12. Sınıf	Bilgisayarda Fotoğraf	Desen	Yayın Grafiği	İşletmelerde Beceri Eğitimi (staj)		

Bu tablodan anlaşılacağı üzere 10.sınıf alan dersleri yoğunlaştırılmış bir temel eğitim kavramı taşımaktadır. 11. Sınıf öğrencileri ise 10. Sınıfta gördükleri derslerin üzerine daha yoğun bir eğitim ile daha çok bir ders yükü alırlar.

11. Sınıf aynı zamanda bilgisayarda tasarım dersi ile tanıştıkları sınıftır. Bilgisayar Destekli Grafik Tasarım dersi aynı zamanda temel dersleridir. İki dönem boyunca da en çok ders saatini bu ders ile almaktadırlar. Derslerin yoğun ve sık olması ise aslında her alan dersi için ayrı ayrı pratik yapıp tecrübe ve hız kazanmaları için bir avantaj sağlamaktadır.

12. sınıfta öğrenciler 10. ve 11. Sınıfta kazandıkları deneyimleri alan şeflerinin onayı ve kararı ile kendi seçtikleri yada alan şeflerinin yönlendirdiği işletmelerde haftanın 3 iş günü staj yaparak değerlendirmektedirler. Haftanın 2 günü ise kültür derslerinin dışında yine seyreltilmiş olarak alan derslerini alıp bitirme sınavına hazırlanırlar. Stajlarını tamamlayan öğrenciler diğer derslerden başarılı olup bitirme sınavını verdiklerinde okullarında başarı belgesi ve diploma ile birlikte iş yeri açma belgesi alarak mezun olurlar.(Bu husus okul bazında değişiklik gösterebilir.)

2.4. Sınıfların Ders Modüllerinin İncelenmesi

Sınıf Ders Modüllerinin İçerikleri, 10. Sınıf ders modülleri:

Tablo 6: 10. Sınıf Ders Modülleri Tablosu

Temel Tasarım Ders modülleri	Temel Fotoğraf Ders Modülleri	Temel Desen Ders Modülleri	Perspektif Ders Modülleri
Açık-koyu ve ışık gölge	Fotoğraf Makinaları	Basit Geometrik Formlar	Geometrik Form Çizimleri
Doku	Fotoğraf Makinesi Ayarları	Cansız Modelden Çizimler	Tek Kaçış Noktalı Perspektif Çizimler
Nokta Çizgi	Fotoğrafta Temel Işık	Tors	Çift Kaçış Noktalı Perspektif Çizimler
Renk	Fotoğrafta Temel Kompozisyon		
Strüktür	Temel Fotoğraf Çekimi		
Tasarı İlkeleri			

Bu tabloda Mesleki ve Teknik Liselerdeki 10. Sınıfların görmüş olduğu alan ders modüllerinin isimleri ve içerikleri yer almaktadır. Bu içerikler her ders başlığı altında 2 döneme yayılıp okutulmaktadır. 10. Sınıflar için yukarıdaki tabloda Temel Tasarım ve Temel Fotoğraf dersleri öğrencilerin temel dersleri sayılmakta ve önem arz etmektedir.

Sınıf Ders Modüllerinin İçerikleri, 11. Sınıf ders modülleri:

Tablo 7: 11. Sınıf Ders Modülleri Tablosu

	Bilgisayar Destekli Grafik Tasarım Ders Modülleri	Desen Ders Modülleri	Ambalaj Tasarımı Ders Modülleri	Grafik Desen Ders Modülleri	Grafik Sanat Tarihi Ders Modülleri
İmgesel Kompozisyon Çizimi	Yazı Düzenleme	İnsan Figürü	Ambalaj Maketi Hazırlama	Fikir ve Mesajı Sembolleştirme	Avrupa Grafik Sanat Tarihi
Kitap Kapağı Resimleme	Temel Yazı	İnsan Figürü Detayları	Ambalaj Üzeri Düzenleme	Grafiksel Yorumlar	Türk Grafik Sanat Tarihi
Öykü Resimleme	Vektörel Çizim	Yüzün Detayları	Raportlama Düzenleme		
Storyboard	Tipografik Düzenlemeler	İnsan Başı Çizimi			
	Tasarıma Hazırlık				
	Kartvizit-antetli Grubu				
	Etiket Tasarımı				
	Görüntü Düzenleme				
	Davetiye Tasarımı				
	Broşür Tasarımı				
	Afiş Tasarımı				
	Amblem ve Logo				

Bu tabloda Mesleki ve Teknik Liselerdeki 11. Sınıfların görmüş olduğu alan ders modüllerinin isimleri ve içerikleri yer almaktadır. Bu içerikler her ders başlığı altında 2 döneme yayılıp okutulmaktadır. Yukarıdaki tabloda belirtildiği üzere en çok içeriğe de sahip olan modül Bilgisayar Destekli Grafik Tasarım dersi 11. Sınıfların temel dersi olma özelliğini de taşır.

Sınıf Ders Modüllerinin İçerikleri, 12. Sınıf ders modülleri:

Tablo 8: 12. Sınıf Ders Modülleri Tablosu

Desen Ders Modülleri	Bilgisayarda Fotoğraf Ders Modülleri	Yayın Grafiği Ders Modülleri
İnsan Figürü	Görüntüyü Bilgisayara Aktarma	Dergi Sayfası Hazırlama
İnsan Figürü Detayları	Bilgisayarda Görüntü İşleme	Gazete Sayfası Hazırlama
Yüzün Detayları	Bilgisayarda Fotoğraf Düzeltme	
İnsan Başı Çizimi		

Bu tabloda Mesleki ve Teknik Liselerdeki 12. Sınıfların görmüş olduğu alan ders modüllerinin isimleri ve içerikleri yer almaktadır. Bu içerikler her ders başlığı altında 2 döneme yayılıp okutulmaktadır. İşletmelerde beceri eğitimi(staj) alan 12. Sınıflar haftanın 2 günü tablodaki dersleri okullarında uygulamalı olarak görmektedirler.

3. TEMEL DERSLERİN TANIMI

3.1. Temel Tasarım ve Temel Desen

Temel tasarım ve temel desen eğitimi liselerde öğrencilerin başarması gereken temel iki derstir. Bu iki ders grafik bölümünden önce liselerde resim bölümlerinde aynen okutulmaktaydı. Resim bölümleri 2005 yılında grafik bölümlerine dönüştürülünce bu iki temel derste grafik alanı dersi olarak direk aktarılmıştır.

Bu tip derslerin atölye ortamında sınıfları ikiye bölerek öğrencilere eğitimde mekan olgusu aşılınıp yüz yüze uygulamalı eğitim verilmektedir.

Ahsen Öztürk'ünde belirttiği üzereönemle durduğu yüz yüze iletişimin yanı sıra sanat ve tasarım eğitiminde mekân kullanımı da önemli yer tutmaktadır.(Tandırlıvd 2020: 9)

“Temel tasarım ve temel sanat eğitimi derslerinde teorik anlamda temel plastik ve estetik unsurların aktarımları ile desteklenerek geliştirilen beceri ve yaratıcılık potansiyeli bire bir

veya toplu eleştiri ve yönlendirmelerle şüphesiz oldukça faydalı bir süreç çerçevesinde olgunlaşmaktaydı” (Tandırlıvd 2020: 8).

Temel Tasarım dersi Grafik ve Fotoğraf Alanı öğrencilerine öncelikle ortak alan kullanımı kazandırmakla birlikte, atölye ortamında çalışma becerisi, mesleki kazanımda ise öğrencilere grafik tasarım alanının gereksinimi olan tasarım olgusunu öğretmenleri rehberliğinde araştırarak ve deneyimleyerek kazandırılır.

3.2. Temel Fotoğraf

Lise öğrencilerinin tasarım ve desen derslerindeki gibi fotoğraf konusunun en temel öğeler baz alınarak hem teorik hem uygulamalı olarak stüdyo ortamında uygulanan temel derslerindendir. Fotoğrafın en ince ayrıntıları, fotoğraf makinelerinin tanıtımı, fotoğraf makinelerinin çeşitleri, fotoğraf çekimleri, çekilen fotoğrafların bilgisayara dijital olarak aktarılması gibi kazanımları olan bir derstir.

3.3. Bilgisayar Destekli Grafik Tasarım

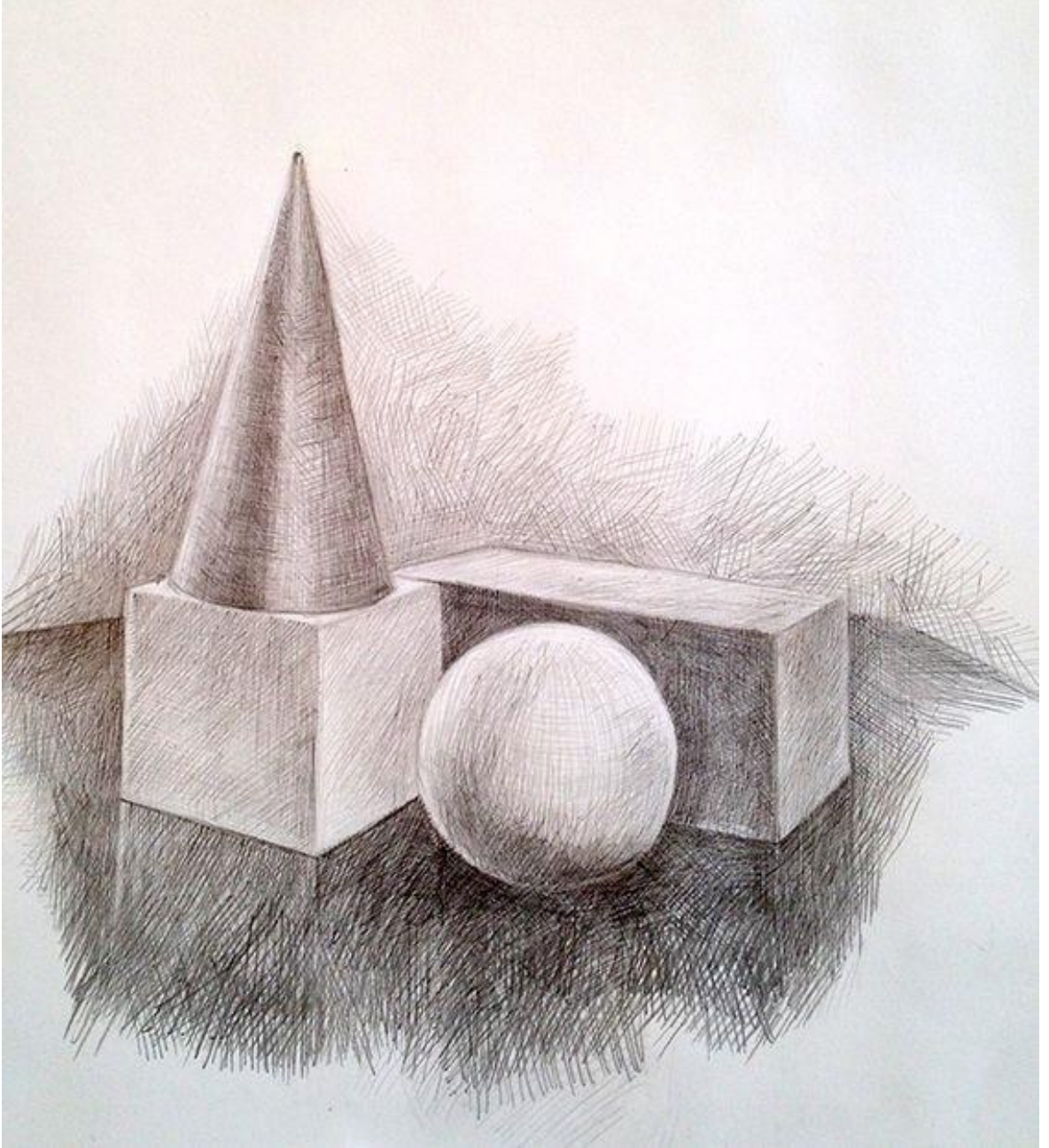
Lise öğrencilerinin temel tasarım ve temel desen derslerinin başarı ile tamamlanması şartı ile 11.sınıf düzeyinde verilen bilgisayar programı dersidir. Ders içeriğinde grafik alanının değişilmez parçası olan photoshop ve illüstrasyon programlarının temel özelliklerini ve programların kendi içindeki özelliklerini tanıdıkları derstir. Bu derste aslında öğrenciler grafik tasarımla tam manasıyla tanışır.

Tipografi, sayfa yapısı, mizanpaj, aks aralığı gibi konulardan sonra logo tasarımı, kurumsal kimlik konularının bilgisayar ortamında program aracılığıyla tasarlamasını öğrenirler. Afiş, davetiye, billboard, el ilanları, takvim gibi konuların tasarımlarını yapıp grafik tasarım alanını dijital ortamda deneyimlerler.

3.4. İllüstrasyon

Öğrencilerinin resim yeteneklerini kullanarak, her türlü boya tekniklerini kavrayıp uyguladıkları derstir. Temel tasarım ve temel desen dersinden sonra öğrencilerin bu iki derste öğrendikleri kavram ve olguları birleştirdiği derstir. Kitap kapağı resimleme, çocuk hikaye kitabı tasarlama, imgesel kompozisyon çizimi, storyboard gibi konular iki dönem boyunca ders içinde gösterilmektedir.

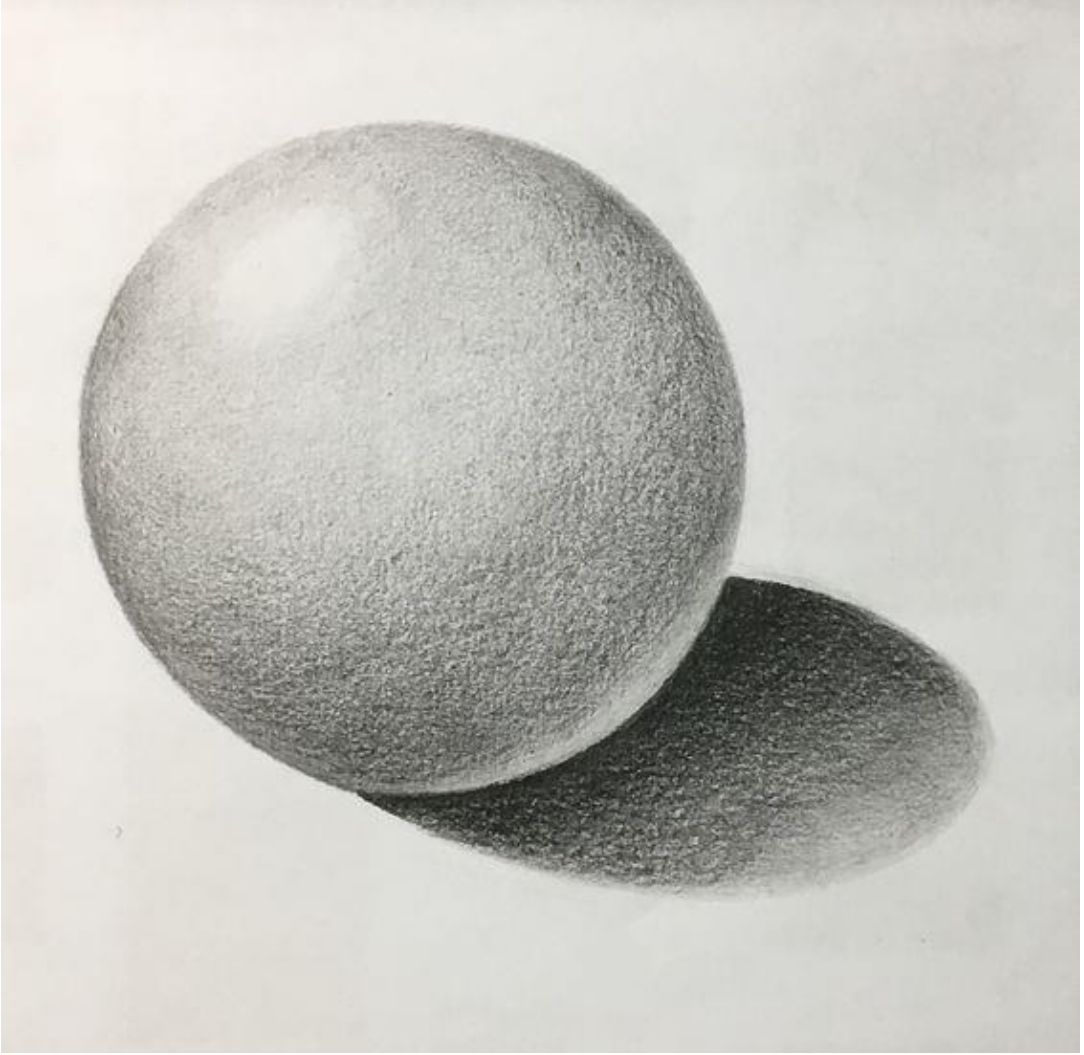
10. SINIF DERSİÇİ ÇALIŞMA ÖRNEKLERİ
TEMEL DESEN DERSİ

Görüntü 3. 10. Sınıf Desen Çizimi

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/10907224085032641/>

TEMEL DESEN DERSİ

Görüntü 4. 10. Sınıf Desen Çizimi/ Gölge ışık

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/479281585328893173/>

TEMEL DESEN DERSİ

Görüntü 5. 10. Sınıf Desen Dersi/ Obje Karakalem (25x35) Çalışması

TEMEL DESEN DERSİ

Görüntü 6. 10. Sınıf Desen Dersi/ Obje Karakalem (25x35) Çalışması

TEMEL DESEN DERSİ

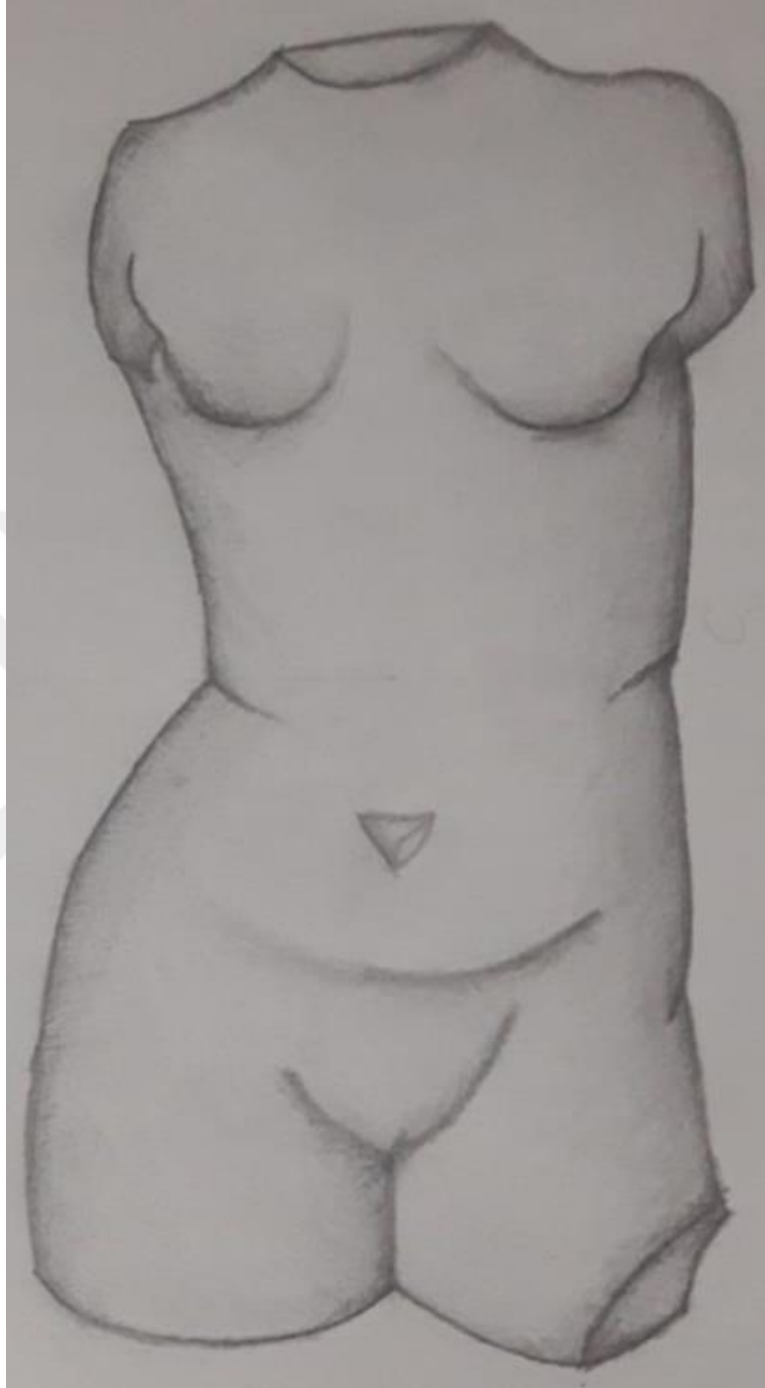
Görüntü 7. 10. Sınıf Desen Dersi/ Obje Karakalem Çalışma (25x35)

TEMEL DESEN DERSİ

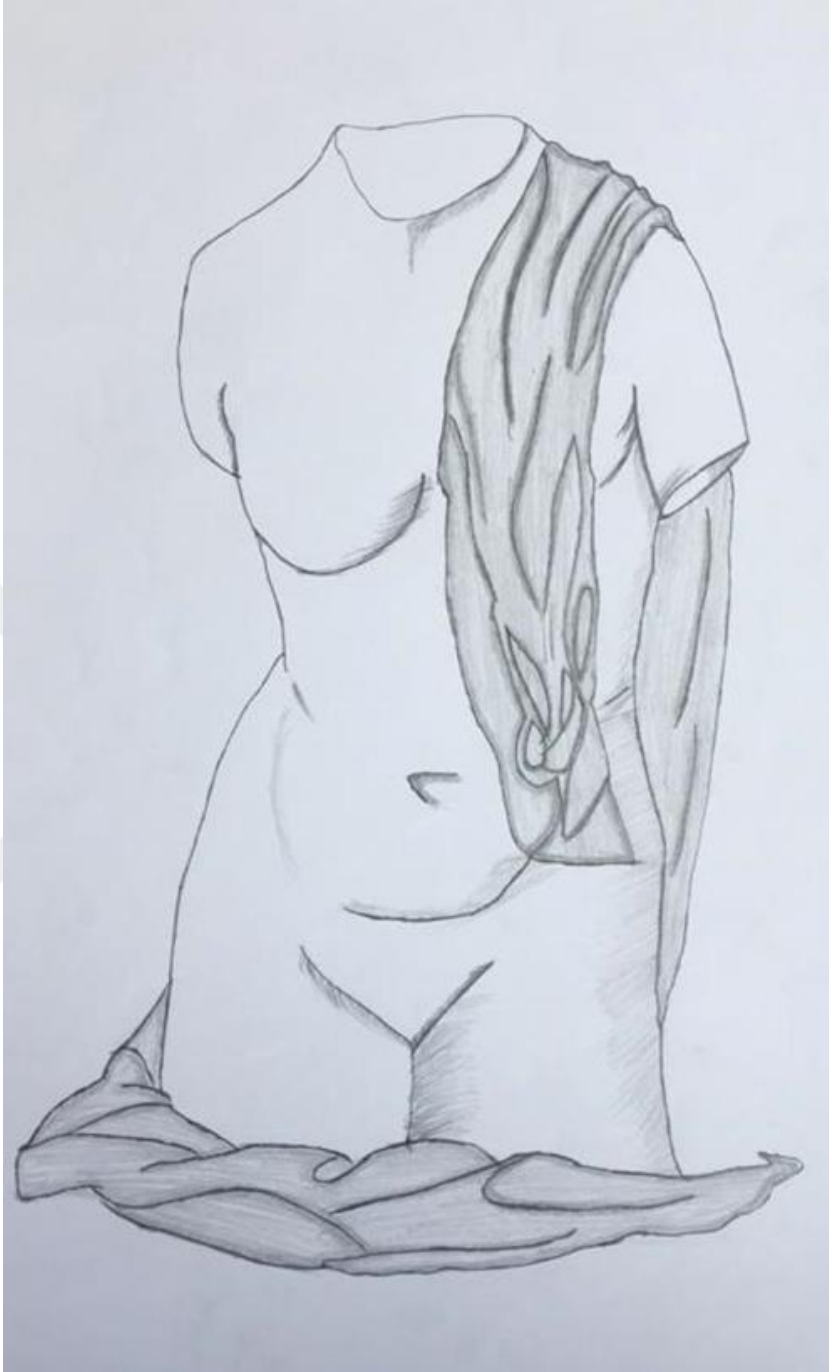
Görüntü 8. 10. Sınıf Desen Dersi/ Obje Karakalem Çalışma (25x35)

TEMEL DESEN DERSİ

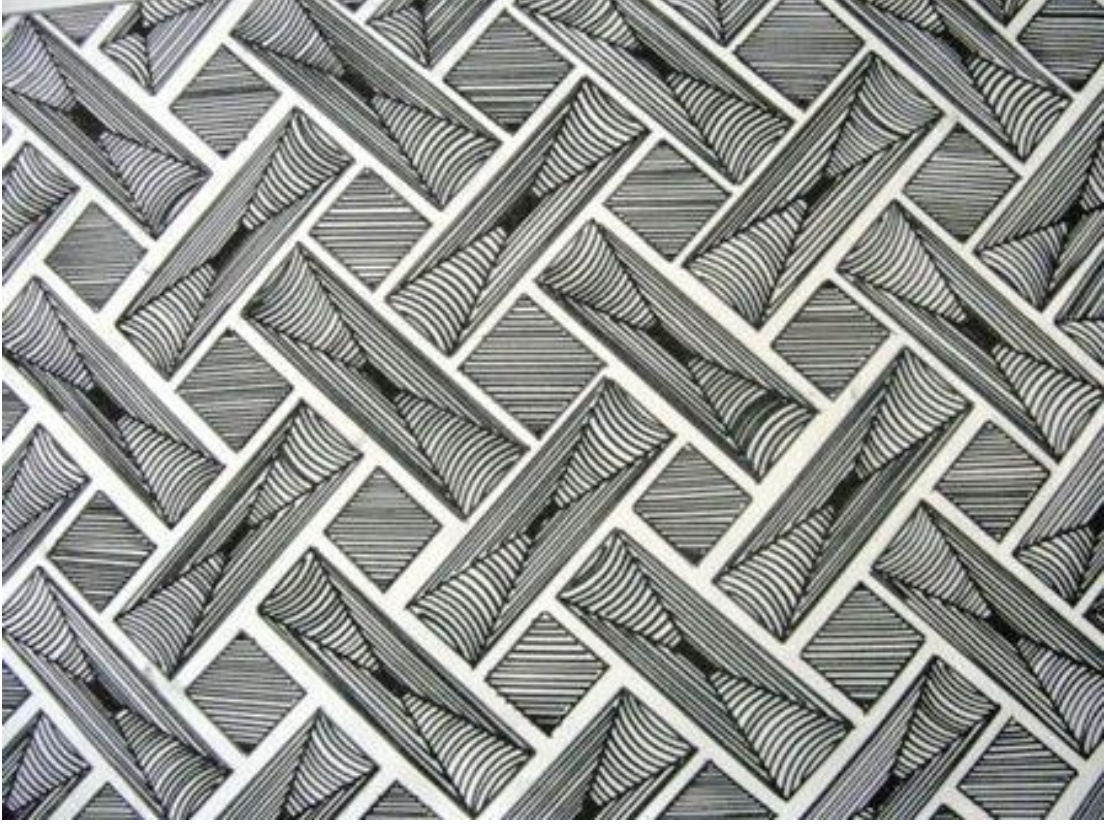
Görüntü 9. 10. Sınıf Desen Çizimi/ Tors

TEMEL DESEN DERSİ

Görüntü 10. 10. Sınıf Desen Çizimi/ Tors

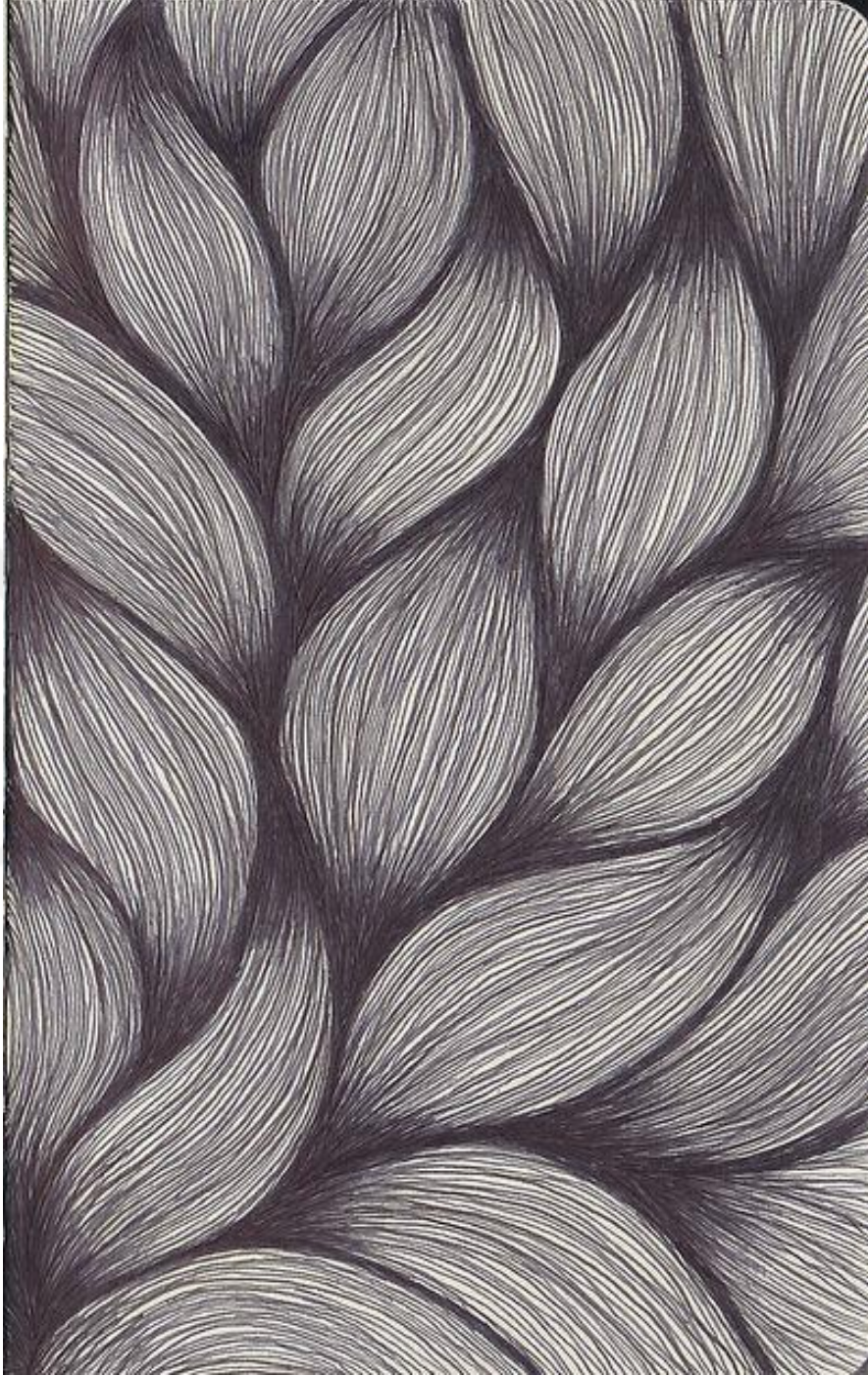
10. SINIF DERSİÇİ ÇALIŞMA ÖRNEKLERİ
TEMEL TASARIM DERSİ

Görüntü 11. 10.Sınıf Nokta-çizgi ileYüzey düzenlemesi

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/190980840439069282/>

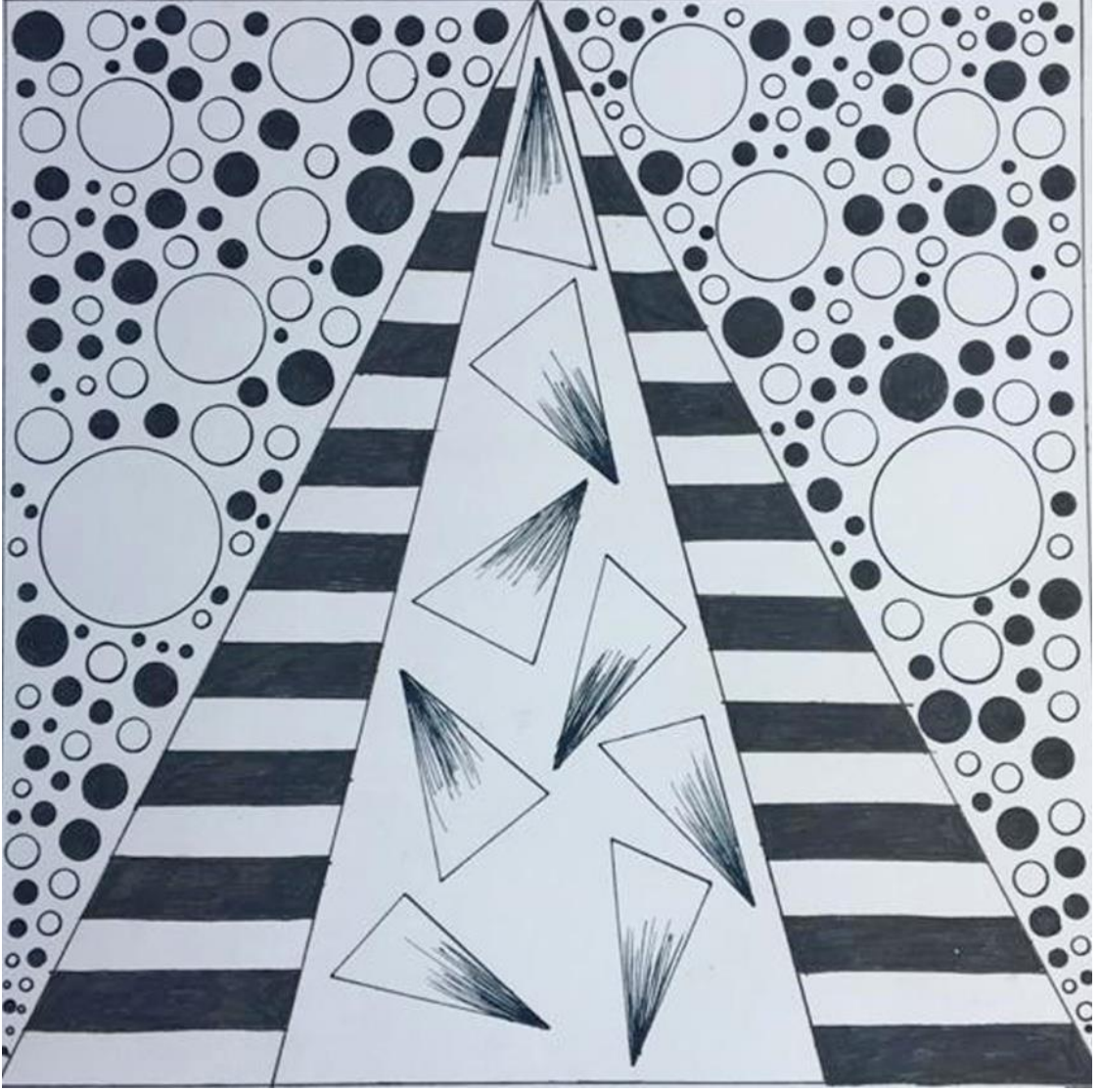
TEMEL TASARIM DERSİ

Görüntü 12. 10. Sınıf Nokta-çizgi ileYüzey düzenlemesi

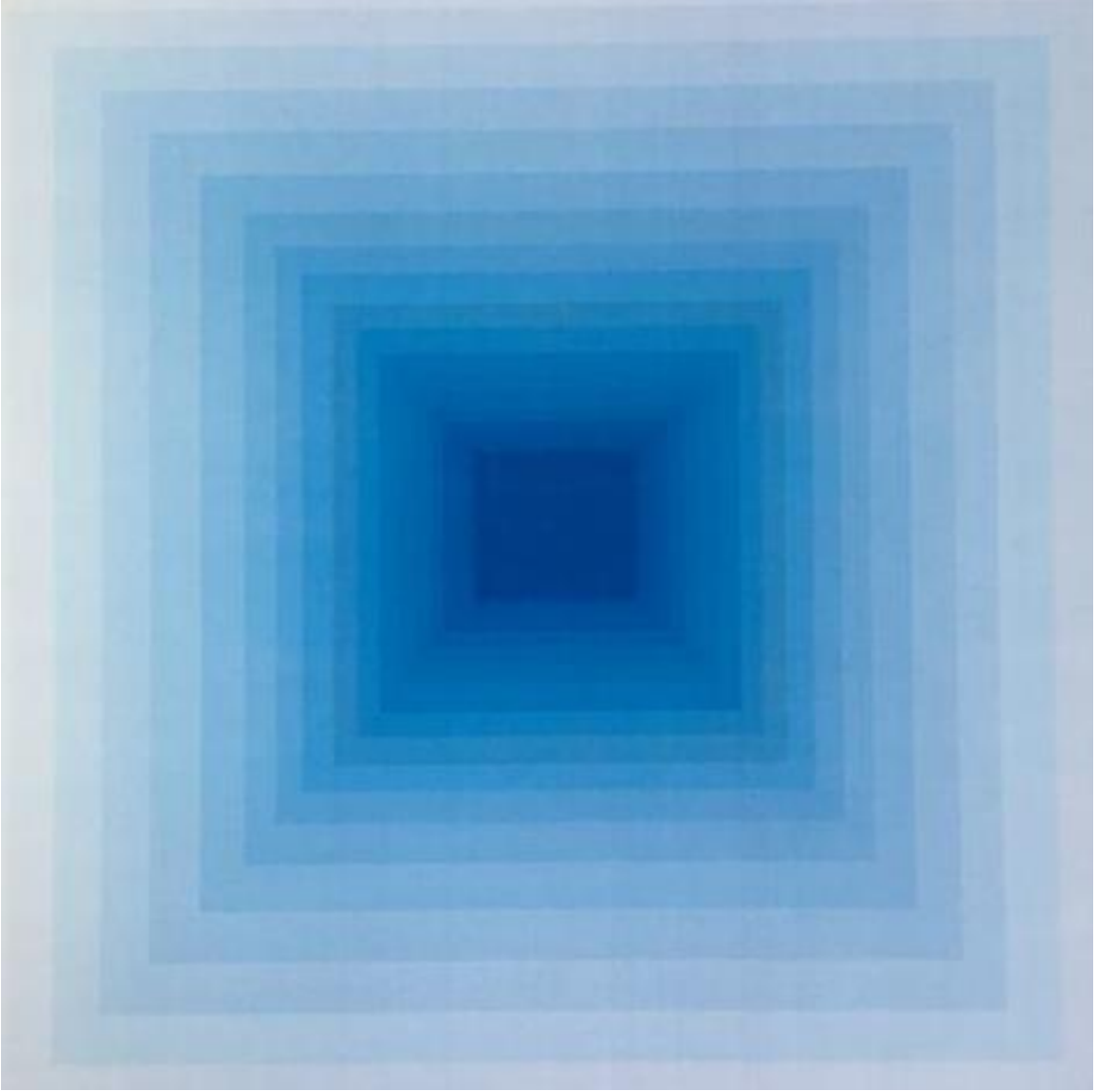
Kaynak:<https://tr.pinterest.com/pin/351421577179030054/>

TEMEL TASARIM DERSİ

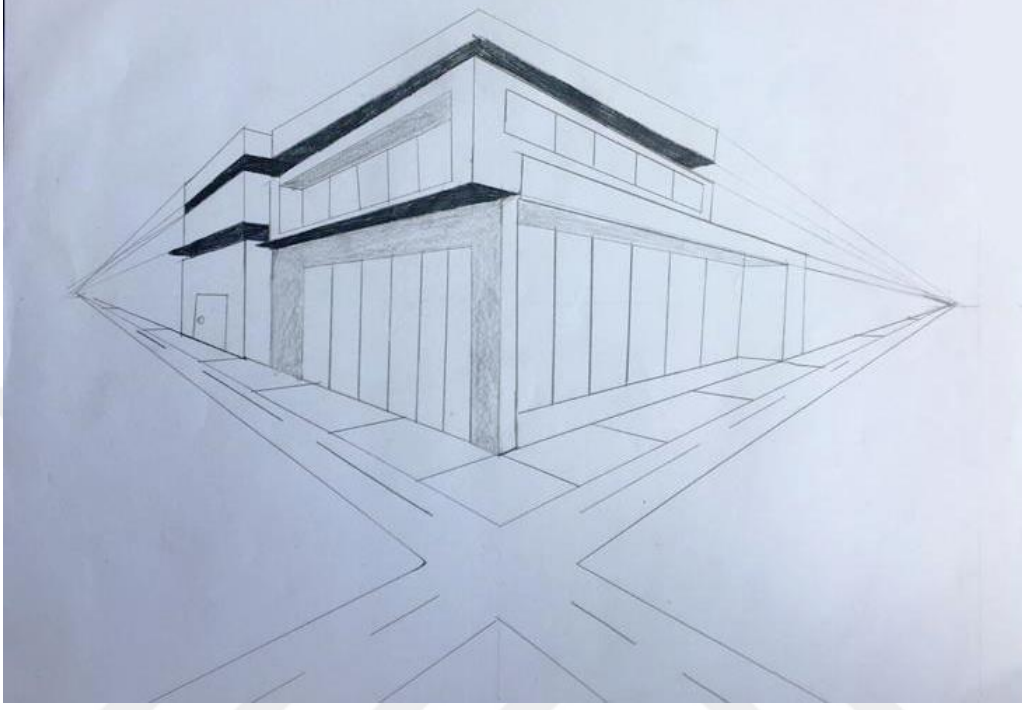
Görüntü 13. 10.Sınıf Nokta-çizgi ileYüzey düzenlemesi

TEMEL TASARIM DERSİ

Görüntü 14. 10.Sınıf Renk Skalası düzenlemesi

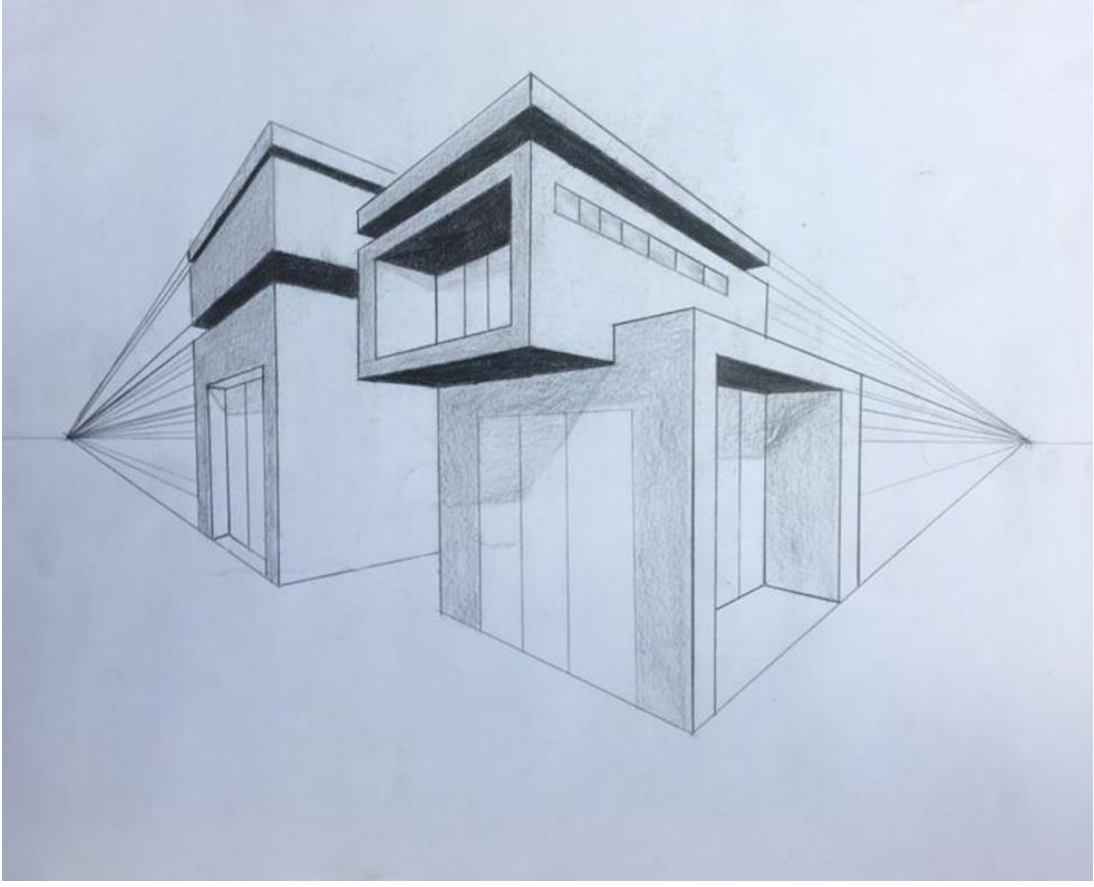
10. SINIF DERSİÇİ ÇALIŞMA ÖRNEKLERİ
PERSPEKTİF DERSİ

Görüntü 15. 10. Sınıf Perspektif/ İki Kaçış Noktalı Perspektif Örneği

Kaynak:Öğrenci çalışması (er: 22.03.2020)

PERSPEKTİF DERSİ

Görüntü 16. 10. Sınıf Perspektif/ İki Kaçış Noktalı Perspektif Örneği

Kaynak:Öğrenci çalışması (er: 22.03.2020)

11. SINIF DERSİÇİ ÇALIŞMA ÖRNEKLERİ

İLLÜSTRASYON DERSİ

Görüntü 17. 11. Sınıf İllüstrasyon/ Örnek Çalışma (Deneme)

Kaynak:Öğrenci çalışmaları er: 09.08.2020

İLLÜSTRASYON DERSİ

Görüntü 18. 11. Sınıf İllüstrasyon/ Örnek Çalışma (Deneme)

Kaynak:Öğrenci çalışmaları er: 09.08.2020

İLLÜSTRASYON DERSİ

Görüntü 19. 11. Sınıf İllüstrasyon/ Karakalem Çalışma Örneği

İLLÜSTRASYON DERSİ

Görüntü 20. 11. Sınıf İllüstrasyon/ Karakalem Çalışma Örneği

İLLÜSTRASYON DERSİ

Görüntü 21. 11. Sınıf İllüstrasyon/ Karakalem Çalışma Örneği

İLLÜSTRASYON DERSİ

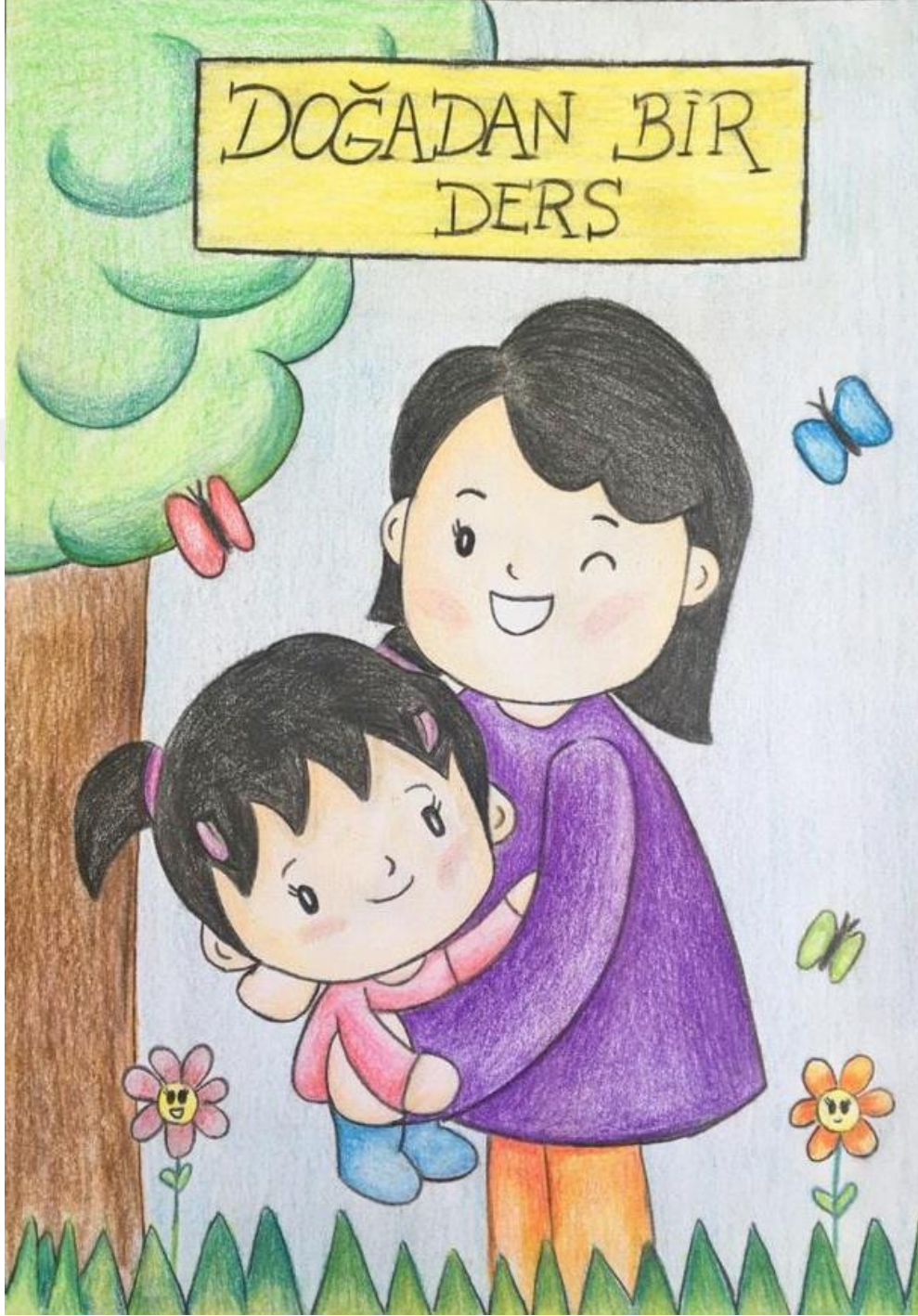
Görüntü 22. 11. Sınıf İllüstrasyon/Karakalem Çalışması (Deneme)

İLLÜSTRASYON DERSİ

Görüntü 23. 11. Sınıf İllüstrasyon/Renkli Çalışma Örneği

İLLÜSTRASYON DERSİ

Görüntü 24. 11. Sınıf İllüstrasyon/Hikaye Kitabı Kapağı Çalışması

İLLÜSTRASYON DERSİ

Görüntü 25. 11. Sınıf İllüstrasyon/Hikaye Kitabı Kapağı Çalışması

İLLÜSTRASYON DERSİ

Görüntü 26. 11. Sınıf İllüstrasyon/Suluboya Çalışması (Deneme)

Kaynak: Öğrenci çalışmaları (er:18.02.2020)

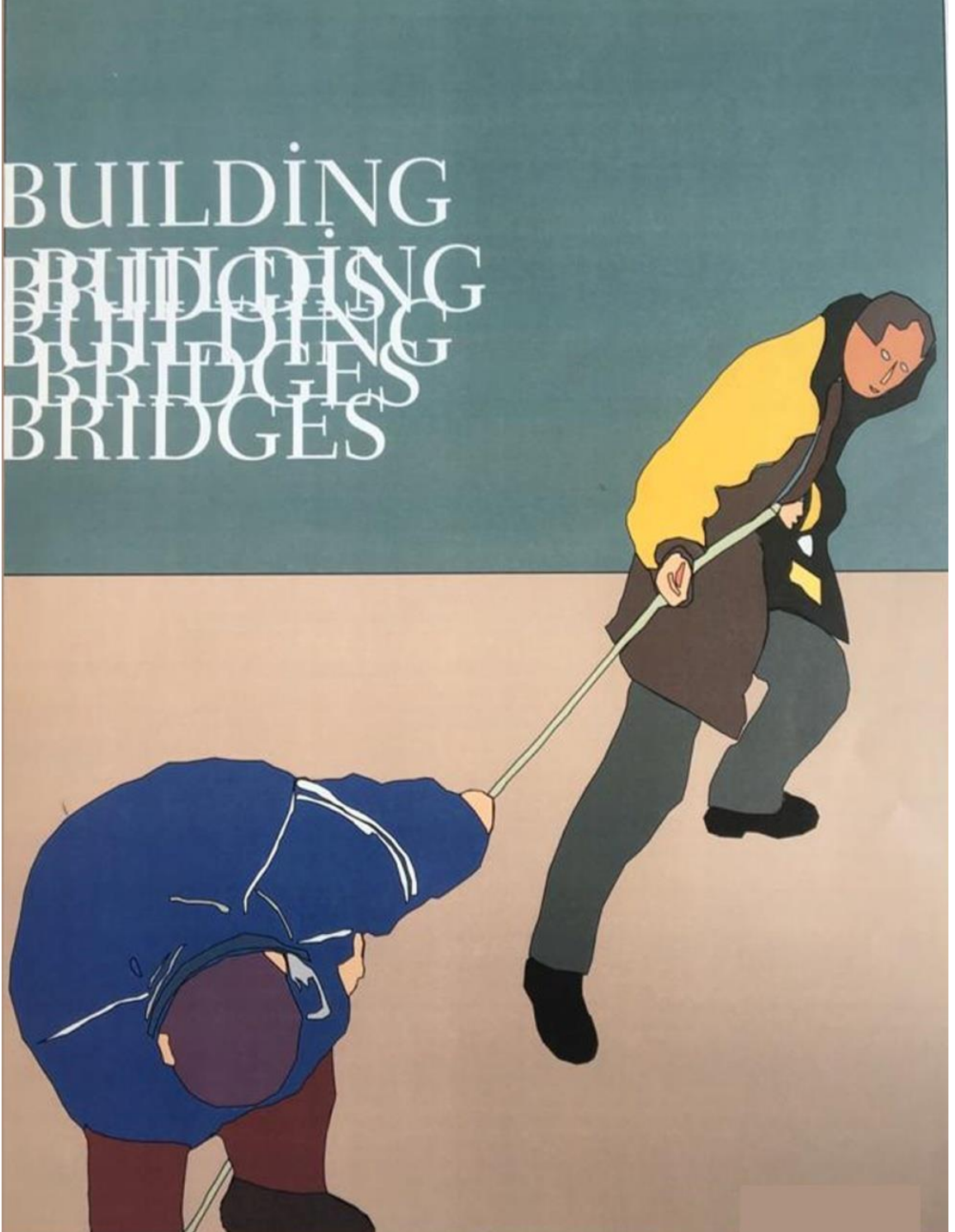
BİLGİSAYAR DESTEKLİ GRAFİK TASARIM DERSİ

Görüntü 27. 11. Sınıf Bilgisayar Destekli Grafik Tasarım Afiş Çalışması

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/9148005487151838/>

BİLGİSAYAR DESTEKLİ GRAFİK TASARIM DERSİ

Görüntü 28. 11. Sınıf Bilgisayar Destekli Grafik Tasarım Sosyal Konulu Afiş Çalışması

BİLGİSAYAR DESTEKLİ GRAFİK TASARIM DERSİ

Görüntü 29. 11. Sınıf Bilgisayar Destekli Grafik Tasarım Kurumsal Konulu Afiş Çalışması

Görüntü 30. 11. Sınıf Bilgisayar Destekli Grafik Tasarım Sosyal Konulu Afiş Çalışması

12. SINIF DERSİÇİ ÇALIŞMA ÖRNEKLERİ

DESEN DERSİ

Görüntü 31. 12. Sınıf Desen Dersi Karakalem Çalışması

İnsan Figürü (25x35cm).

Kaynak: Öğrenci çalışmaları (er: 12.01.2020)

DESEN DERSİ

Görüntü 32. 12. Sınıf Desen Dersi Karakalem Çalışması

İnsan Figürü (25x35cm).

Kaynak:

http://2.bp.blogspot.com/KQNmg4NsKm8/Uf1OIXHxITI/AAAAAAAAALhs/Q5d0t_M8ceA/s1600/img014.jpg

DESEN DERSİ

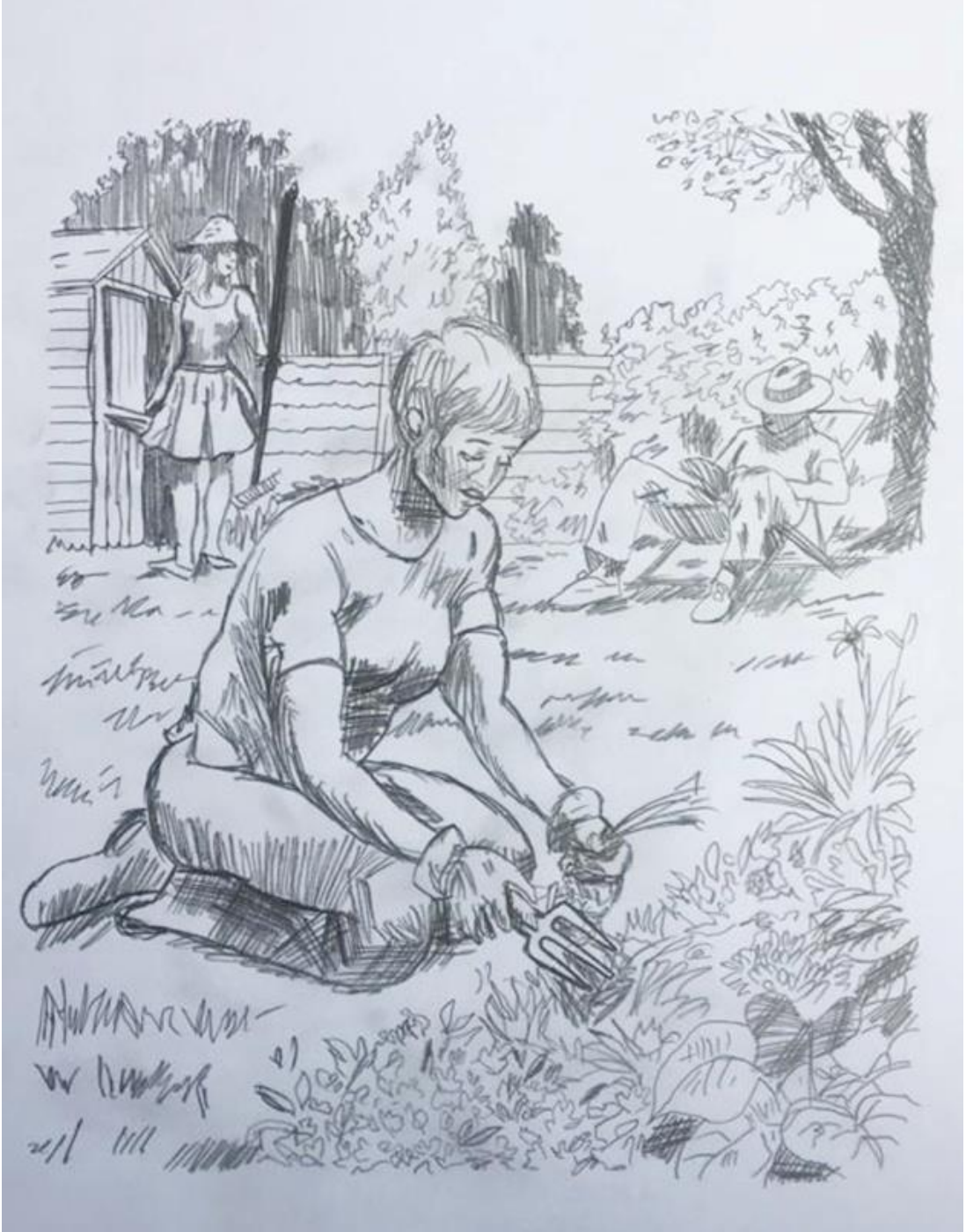
Görüntü 33. 12. Sınıf Desen Dersi Karakalem Çalışması
İnsan Figürü (25x35cm).

DESEN DERSİ

**Görüntü 34. 12. Sınıf Desen Dersi Karakalem Çalışması
İnsan Figürü (25x35cm).**

Desen Dersi

Görüntü 35. 12. Sınıf Desen Dersi Karakalem Çalışması

İnsan Figürü (25x35cm).

Desen Dersi

Görüntü 36. 12. Sınıf Desen Dersi Karakalem Çalışması

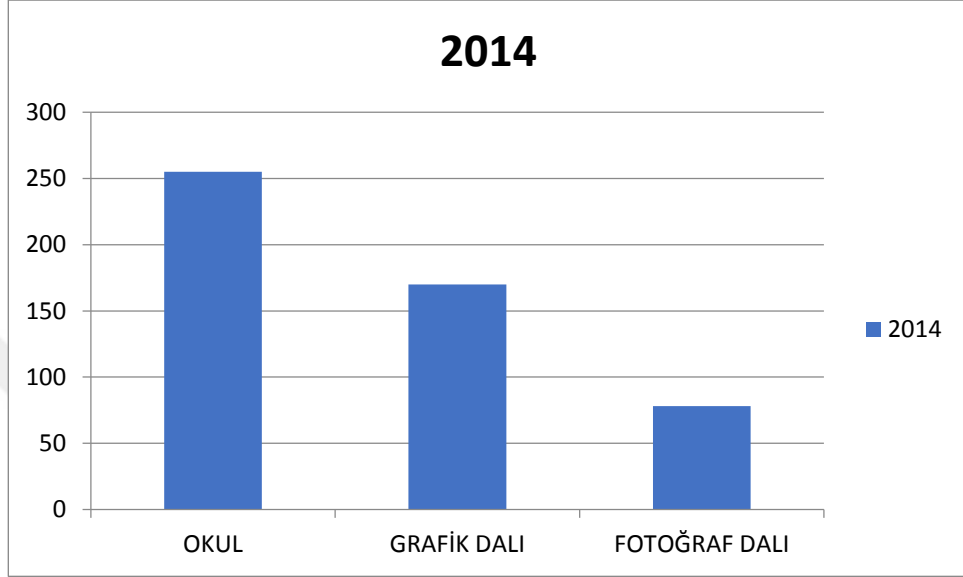
İnsan Figürü (25x35cm).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

VERİLER VE BULGULAR

1. BULGULAR

1.1. Türkiye’de 2014 Yılında Kaç Okulda Grafik Ve Fotoğraf Eğitimi Verilmektedir

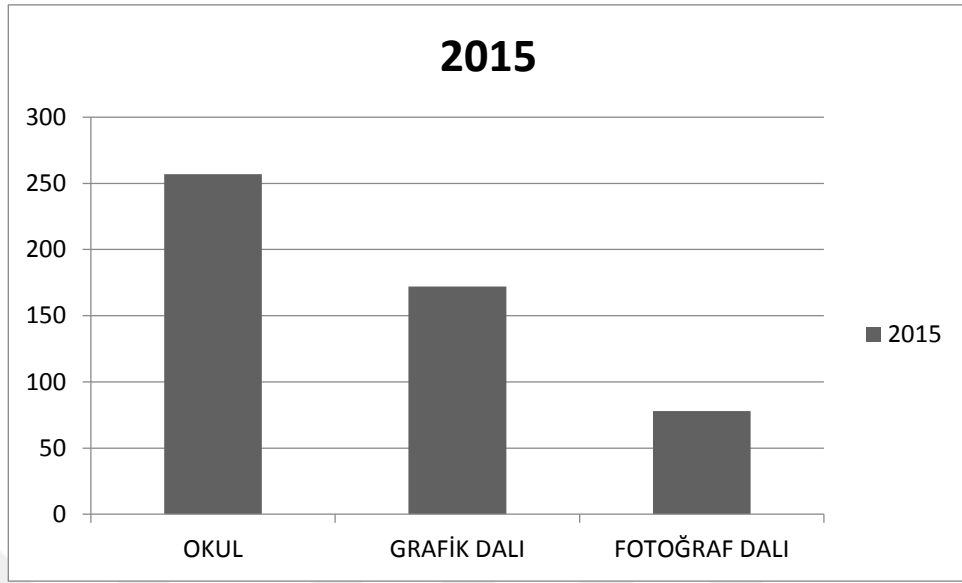
Şekil 1. Grafik ve Fotoğraf Alanının 2014 Okul Dağılım Oranı

2014 yılında Türkiye’de toplam 255 okulda Grafik ve Fotoğraf Alanı vardır. Bu okulların 170 tanesinde Grafik dalı, 78 okulda ise fotoğraf dalı bulunmaktadır.

Tablo 9: Grafik ve Fotoğraf Alanının 2014 Okul Dağılımı

TARİH	OKUL	GRAFİK DALI	FOTOĞRAF DALI
2014	255	170	78

1.2. Türkiye’de 2015 Yılında Kaç Okulda Grafik Ve Fotoğraf Eğitimi Verilmektedir

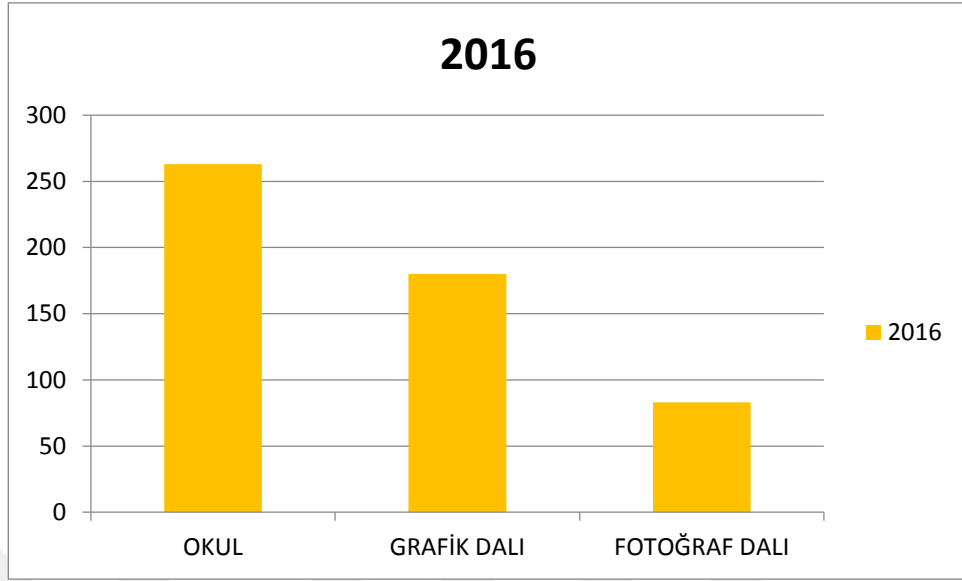
Şekil 2. Grafik ve Fotoğraf Alanının 2015 Okul Dağılım Oranı

2015 yılında Türkiye’de yukarıdaki verilere göre toplam 257 okulda Grafik ve Fotoğraf Alanı vardır. Bu okulların 172 tanesinde Grafik dalı, 79 okulda ise fotoğraf dalı bulunmaktadır.

Tablo 10: Grafik ve Fotoğraf Alanının 2015 Okul Dağılımı

TARİH	OKUL	GRAFİK DALI	FOTOĞRAF DALI
2015	257	172	79

1.3. Türkiye’de 2016 Yılında Kaç Okulda Grafik Ve Fotoğraf Eğitimi Verilmektedir

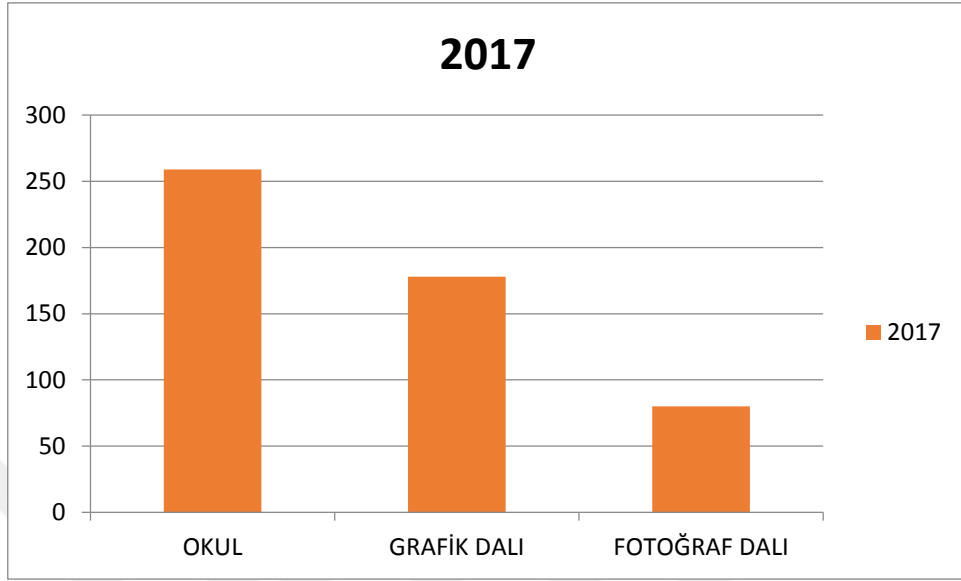
Şekil 3. Grafik ve Fotoğraf Alanının 2016 Okul Dağılım Oranı

2016 yılında Türkiye’de yukarıdaki verilere göre toplam 263 okulda Grafik ve Fotoğraf Alanı vardır. Bu okulların 180 tanesinde Grafik dalı, 83 okulda ise fotoğraf dalı bulunmaktadır.

Tablo 11: Grafik ve Fotoğraf Alanının 2016 Okul Dağılımı

TARİH	OKUL	GRAFİK DALI	FOTOĞRAF DALI
2016	263	180	83

1.4. Türkiye’de 2017 Yılında Kaç Okulda Grafik Ve Fotoğraf Eğitimi Verilmektedir

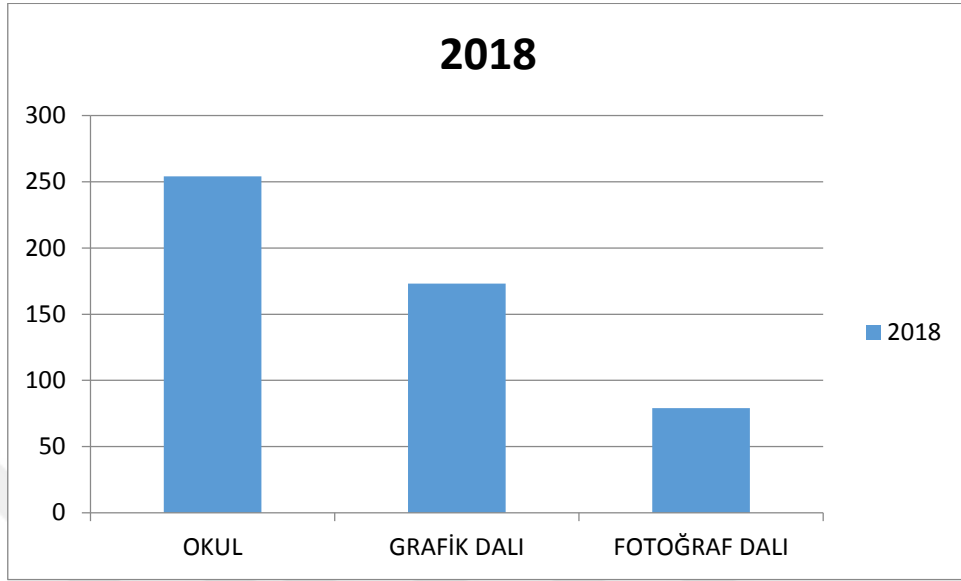
Şekil 4: Grafik ve Fotoğraf Alanının 2017 Okul Dağılım Oranı

2017 yılında Türkiye’de yukarıdaki verilere göre toplam 259 okulda Grafik ve Fotoğraf Alanı vardır. Bu okulların 178 tanesinde Grafik dalı, 80 okulda ise fotoğraf dalı bulunmaktadır.

Tablo 12: Grafik ve Fotoğraf Alanının 2017 Okul Dağılımı

TARİH	OKUL	GRAFİK DALI	FOTOĞRAF DALI
2017	259	178	80

1.5. Türkiye’de 2018 Yılında Kaç Okulda Grafik Ve Fotoğraf Eğitimi Verilmektedir

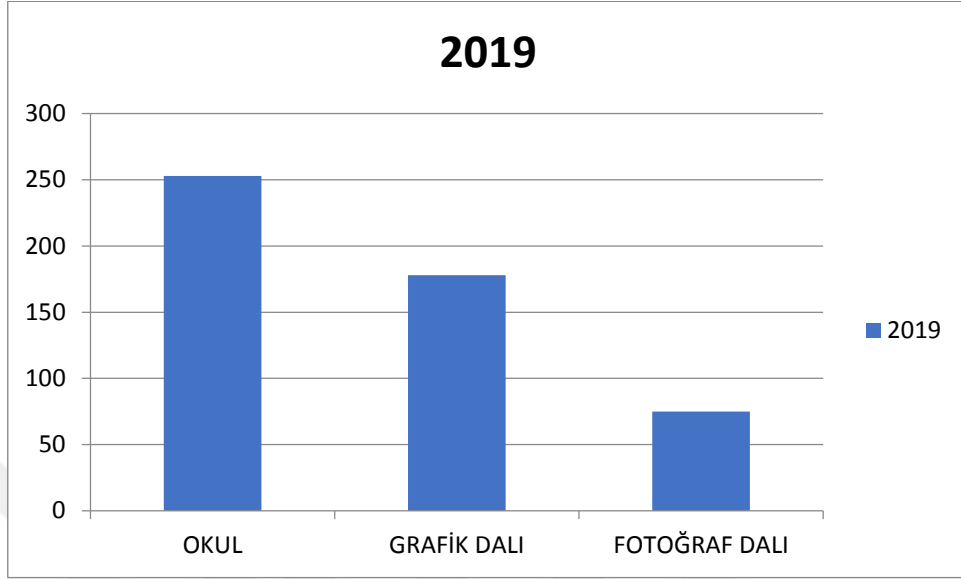
Şekil 5: Grafik ve Fotoğraf Alanının 2018 Okul Dağılım Oranı

2018 yılında Türkiye’de yukarıdaki verilere göre toplam 254 okulda Grafik ve Fotoğraf Alanı vardır. Bu okulların 173 tanesinde Grafik dalı, 79 okulda ise fotoğraf dalı bulunmaktadır.

Tablo 13: Grafik ve Fotoğraf Alanının 2018 Okul Dağılımı

TARİH	OKUL	GRAFİK DALI	FOTOĞRAF DALI
2018	254	173	79

1.6. Türkiye’de 2019 Yılında Kaç Okulda Grafik Ve Fotoğraf Eğitimi Verilmektedir

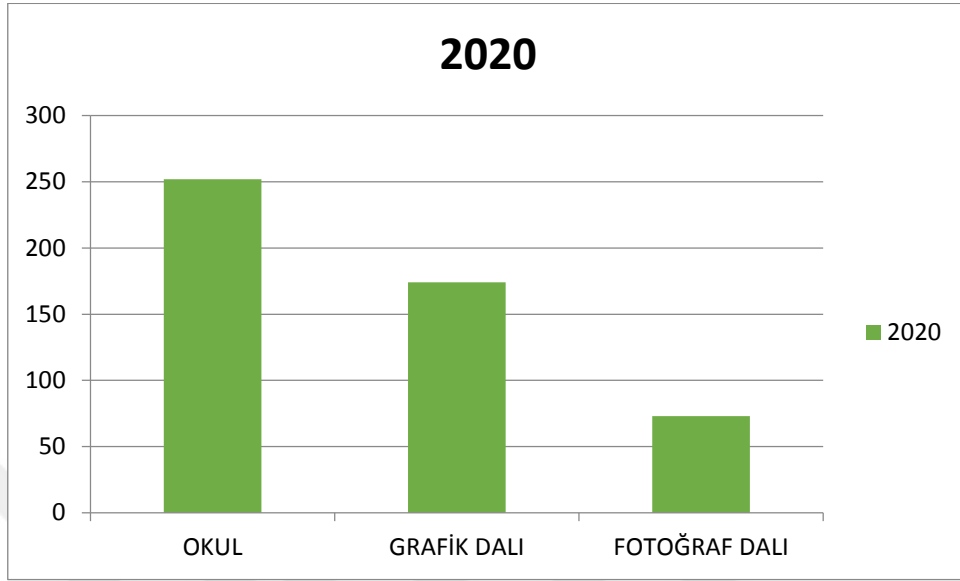
Şekil 6 : Grafik ve Fotoğraf Alanının 2019 Okul Dağılım Oranı

2019 yılında Türkiye’de yukarıdaki verilere göre toplam 253 okulda Grafik ve Fotoğraf Alanı vardır. Bu okulların 178 tanesinde Grafik dalı, 75 okulda ise fotoğraf dalı bulunmaktadır.

Tablo 14: Grafik ve Fotoğraf Alanının 2019 Okul Dağılımı

TARİH	OKUL	GRAFİK DALI	FOTOĞRAF DALI
2019	253	178	75

1.7. Türkiye’de 2020 Yılında Kaç Okulda Grafik Ve Fotoğraf Eğitimi Verilmektedir

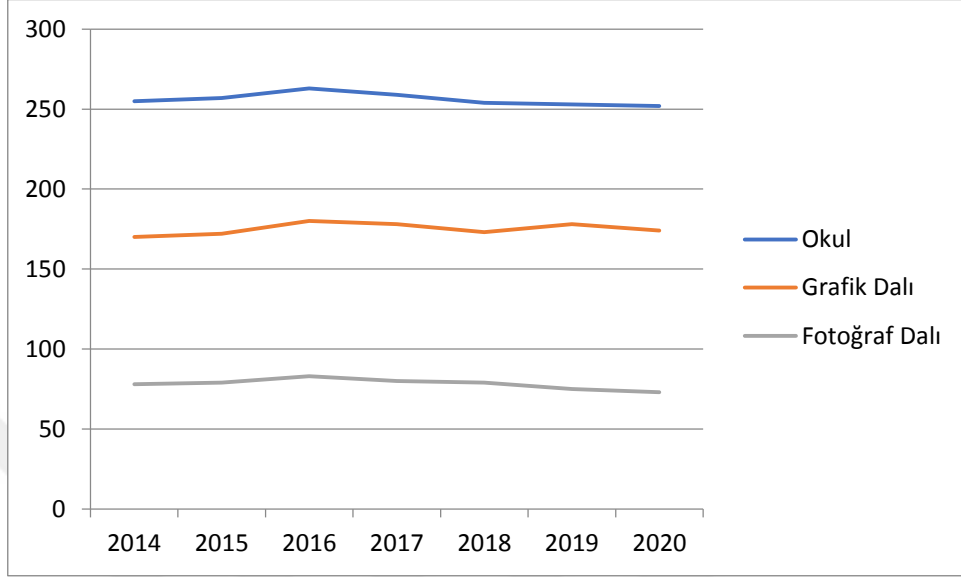
Şekil 7: Grafik ve Fotoğraf Alanının 2020 Okul Dağılım Oranı

2020 yılında Türkiye’de yukarıdaki verilere göre toplam 252 okulda Grafik ve Fotoğraf Alanı vardır. Bu okulların 174 tanesinde Grafik dalı, 73 okulda ise fotoğraf dalı bulunmaktadır.

Tablo 15: Grafik ve Fotoğraf Alanının 2020 Okul Dağılımı

TARİH	OKUL	GRAFİK DALI	FOTOĞRAF DALI
2020	252	174	73

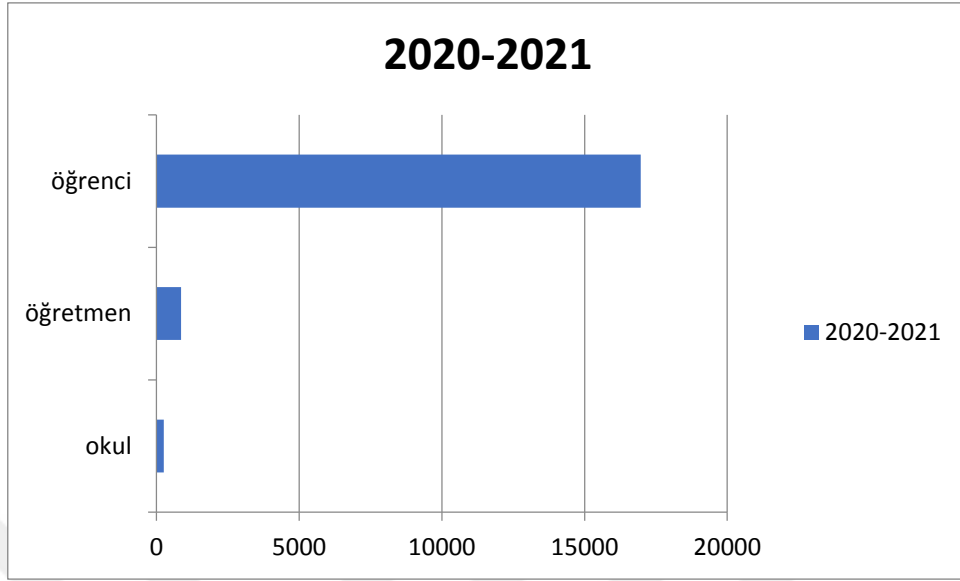
1.8. Türkiye’de 2014-2020 Yılları Arası Kaç Okulda Grafik Ve Fotoğraf Eğitimi Verilmektedir

Şekil 1: Alanın 2014-2020 Yılları Arası Okul Bazında Alan Dal Dağılımları

Yukarıdaki grafiğe göre, 2014-2020 yılları arasında Türkiye genelinde teknik liselerde ortalama 256 okulun 175’inde grafik dalı, 78’inde fotoğraf dalı bulunduğu gözükmemektedir. Aynı grafiğe göre sabit bir gidiş görünse de aslında 2016 senesi ve sonrasında hafif bir düşüşün yaşandığı görülmektedir. Yukarıdaki grafik tabloya göre aynı zaman da 2016 senesinden sonra grafik dalı 180’den 174’e gerilemiş gözükürken, fotoğraf dalı 83’ten 73’e düşmüştür.

1.9. 2020-2021 Yılında Türkiye’de Grafik Eğitiminde Liselerdeki Öğretmen Öğrenci Sayıları

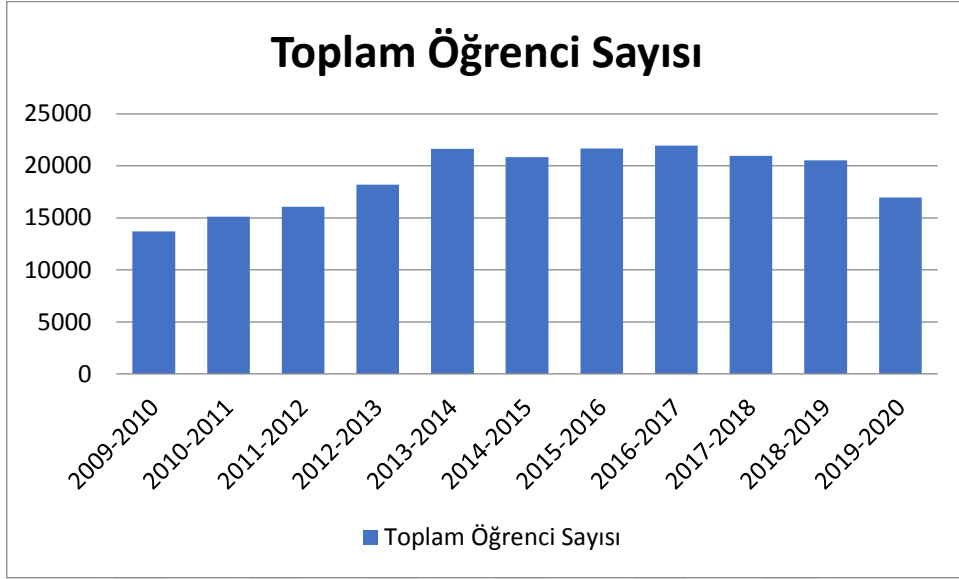
Şekil 9: Alanın 2020-2021 Okul Bazında Öğretmen Öğrenci Dağılımı

Bu tabloya göre Türkiye’de grafik eğitimi veren okullarda öğretmen ve öğrenci sayıları incelenmiş olup 16973 öğrenci, 858 öğretmenle birlikte toplam 252 okulda eğitim vermektedir. Bu sonuçlara göre öğretmen başına 19.78 oranında öğrenci düştüğü ortaya çıkmaktadır. Bir diğer sonuç sadece grafik alanında okul başına düşen öğrenci oranı 67.35 olarak çıkmaktadır. Bütün bir değerlendirme kapsamında bakacak olursak öğretmen başına 20 öğrenci okul başına 70 öğrenci düştüğü sonucuna varabiliriz.

Tablo 16: Alanın 2020-2021 Okul Bazında Öğretmen Öğrenci Dağılımı

TARİH	OKUL	ÖĞRETMEN	ÖĞRENCİ
2020-2021	252	858	16973

1.10. 2009 Ve 2020 Yılları Arasında Türkiye’deki Meslek Liselerinde Grafik Ve Fotoğraf Alanında Kaç Öğrenci Eğitim Almıştır

Şekil 10: Alanın 2010-2020 Arası Toplam Öğrenci

Yukarıdaki grafik tablo bize 2009 ve 2020 yılları arasında Türkiye genelinde toplam grafik ve fotoğraf eğitimi alan öğrenci sayılarını göstermektedir. Bu yıllar arasında toplam 207.615 öğrencimiz Mesleki ve Teknik liselerde grafik eğitimi almıştır.

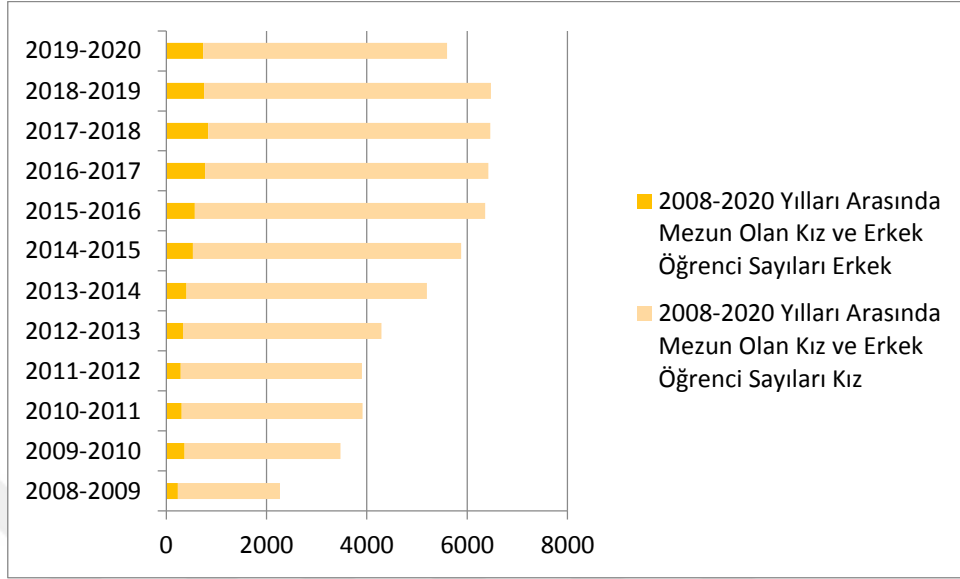
1.11. 2009 Ve 2020 Yılları Arasında Türkiye’deki Meslek Liselerinde Grafik Ve Fotoğraf Alanında Kaç Öğrenci Eğitim Almıştır

Tablo 17: Alanın 2010-2020 Arası Yıllara Göre Öğrenci Sayıları

EĞİTİM ÖĞRETİM YILI	TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI
2009-2010	13696
2010-2011	15125
2011-2012	16071
2012-2013	18173
2013-2014	21627
2014-2015	20838
2015-2016	21670
2016-2017	21936
2017-2018	20966
2018-2019	20540
2019-2020	16973

Yukarıdaki tablo bize 2009 ve 2020 yılları arasında her bir yıl kaç öğrencinin Grafik ve Fotoğraf eğitimi verdiğini göstermektedir. Tabloya göre en az 2009-2010 öğretim yılında 13696 öğrenci iken; en çok, 2016-2017 öğretim yılında 21936 öğrencinin Grafik ve Fotoğraf eğitimi aldığı gözlenmektedir.

1.12. 2008 Ve 2020 Yılları Arasında Türkiye’de Meslek Liselerinde Grafik Alanında Kaç Kız Ve Erkek Öğrenci Bu Bölümden Mezun Olmuştur

Şekil 11: Grafik ve Fotoğraf Alanından Mezun Olan Kız ve Erkek Öğrenci Oranları

Yukarıdaki grafik tablo bize 2008 ve 2020 yılları arasında Türkiye genelinde toplam grafik ve fotoğraf eğitiminden mezun öğrenci sayılarını göstermektedir. Bu yıllar arasında toplam 60.233 öğrencimiz Mesleki ve Teknik liselerden mezun olmuştur. Tabloya bakıldığında inişli ve çıkışlı bir grafik ve 2019-2020 yıllarında ki mezun sayılarında düşüş görülmektedir.

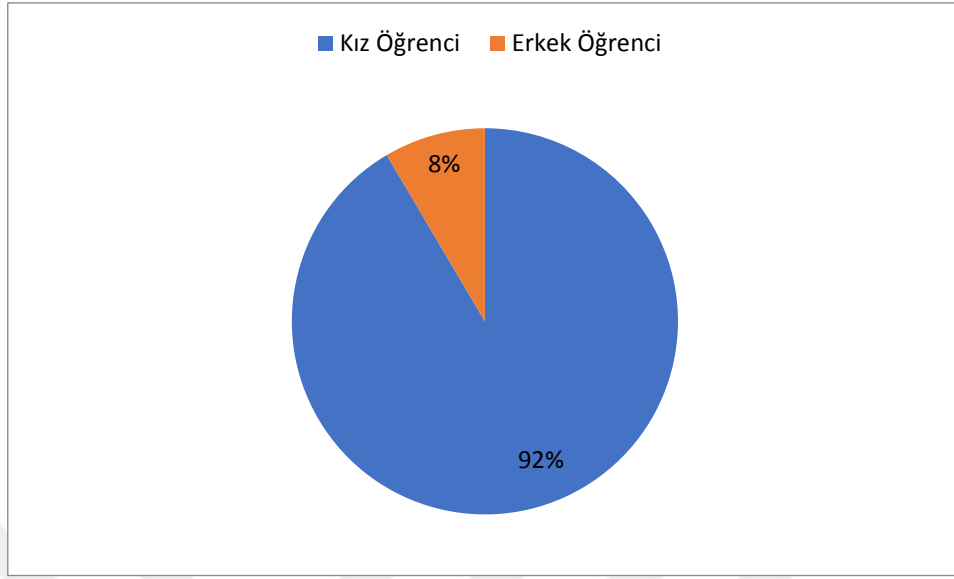
1.13. 2008 Ve 2020 Yılları Arasında Türkiye’de Meslek Liselerinde Grafik Alanında Kaç Kız Ve Erkek Öğrenci Bu Bölümden Mezun Olmuştur

Tablo 18: Grafik ve Fotoğraf Alanından Mezun Olan Kız ve Erkek Öğrenci Oranları

EĞİTİM ÖĞRETİM YILI	ERKEK	KIZ	TOPLAM
2008-2009	230	2037	2267
2009-2010	368	3104	3472
2010-2011	310	3607	3917
2011-2012	293	3606	3899
2012-2013	333	3958	4291
2013-2014	408	4791	5199
2014-2015	533	5349	5882
2015-2016	569	5786	6355
2016-2017	775	5644	6419
2017-2018	839	5623	6462
2018-2019	753	5718	6471
2019-2020	736	4863	5599

Yukarıdaki tabloda 2008 ve 2020 yılları arasında Türkiye genelinde toplam grafik ve fotoğraf alanından mezun öğrenci sayıları yıl bazında gösterilmektedir. Bu yıllar arasında toplam 60.233 öğrencimiz Mesleki ve Teknik liselerden mezun olmuştur.

1.14. 2008-2014 Yılları Arası Kız Ve Erkek Öğrenci Mezuniyet Oranları

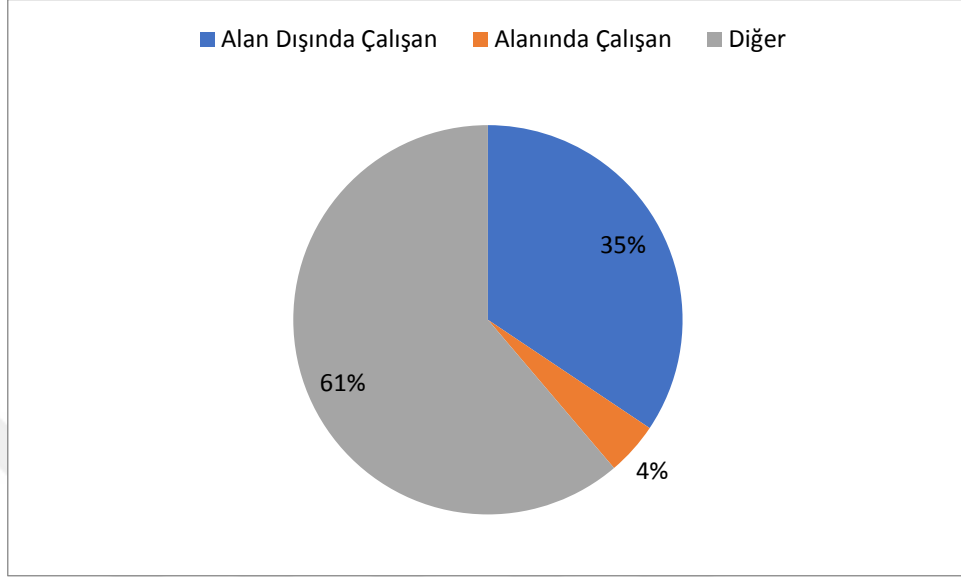
Şekil 12: Bu Alandan Mezun Olanların Cinsiyet Dağılım Oranları

Yukarıdaki pasta grafik Türkiye’de ki grafik alanında okuyan kız ve erkek öğrenci yüzdelerini vermektedir. Bu tabloda kız öğrencilerin %92 oranında, erkek öğrencilerin ise %8 oranında olduğu gözlenmektedir. Bunda grafik eğitimi veren mesleki teknik liselerin çok büyük bir kısmının eski Kız Meslek Liseleri olması da önemli bir etkidir.

Tablo 19: Bu Alandan Mezun Olanların Cinsiyet Dağılımı

	GRAFİK ALANINDA MEZUN OLANLARINCİNSİYET YÜZDELERİ
KIZ ÖĞRENCİ	%91,51
ERKEK ÖĞRENCİ	%8,49

1.15. Türkiye’de Okullardan Mezun Olduktan Sonra Alanında Veya Alanı Dışında Çalışma Tablosu

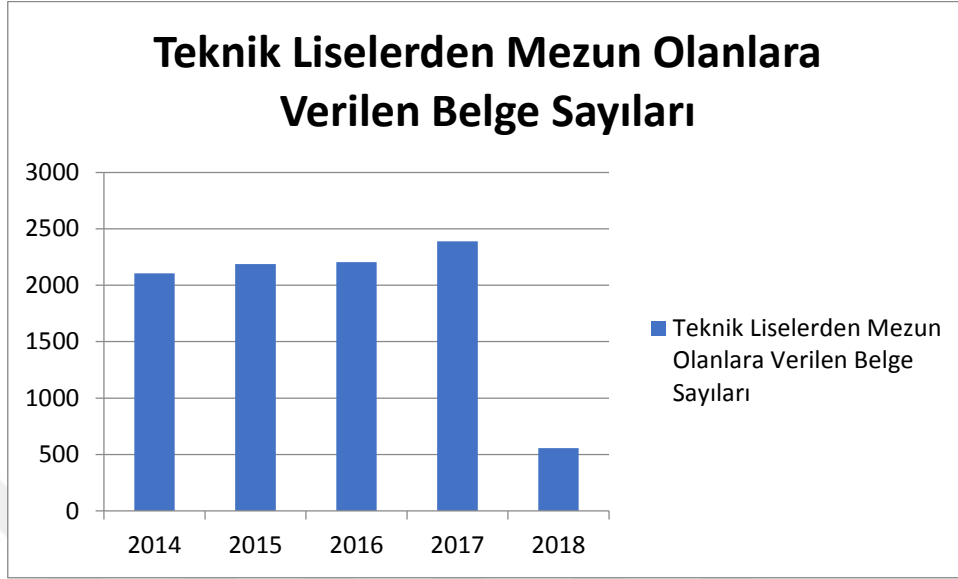
Şekil 13: Alan İçi ve Alan Dışı Çalışma Yüzdelikleri

Buradaki tabloda alanından mezun olan lise öğrencilerinin kendi alanları içinde çalışma yüzdeleri verilmektedir. Bu tabloya göre gözüken, mezun olan öğrencilerin %34'lük kısmı alan dışı mesleklere yönelmiş olup, sadece %4'lük kısmı kendi alanı içindeki meslek gruplarında iş bulmaktadır. Büyük çoğunluğu yaklaşık %61.22 si ise diğer gruplardaki mesleklere yönlendiği söylenebilir.

Tablo 20: Alan İçi ve Alan Dışı Çalışma Oranları

	MEZUNİYET ALANLARINDA VE ALAN DIŞINDA ÇALIŞMA ORANI
ALAN DIŞINDA ÇALIŞAN	%34,39
ALANINDA ÇALIŞAN	%4,39
DİĞER	%61,22

1.16. 2014-2018 Yılları Arasında Türkiye’deki Mesleki Ve Teknik Liselerden Mezun Olunanlara Verilen Belge Sayıları

Şekil 14: Mezun Olanlara Verilen Belge Oranları

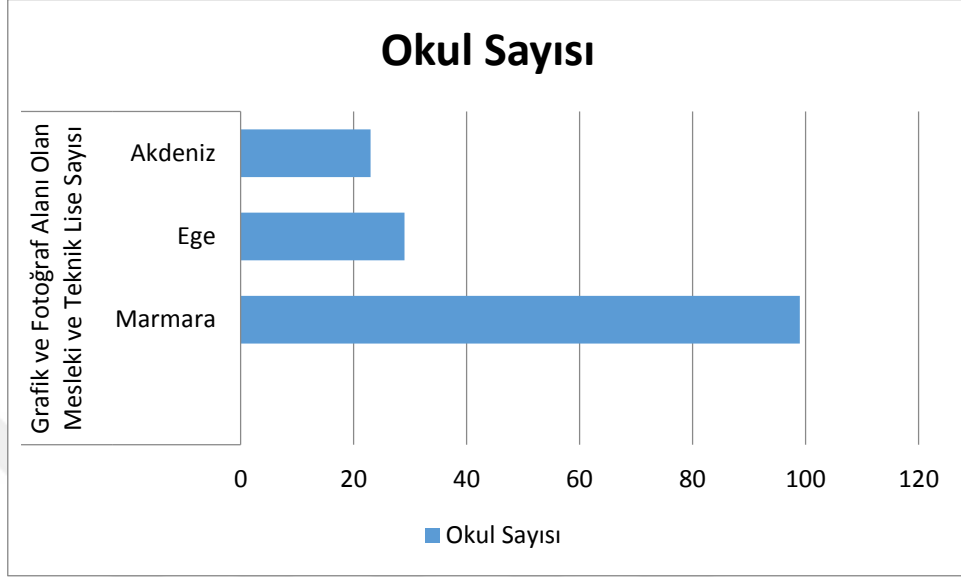
Liseden mezun olan öğrencilere diploma yanında iş yeri açma, ustalık belgeleri vb. belgeler verilmektedir. Bu grafik tabloda 2014-2018 yılları arasında mezun olan öğrencilere verilen belge sayıları gösterilmektedir.

Tablo 21: Mezun Olanlara Verilen Belge Sayıları

VERİLEN YIL	TEKNİK LİSELERDEN MEZUN OLANLARA VERİLEN BELGE SAYILARI
2014	2105
2015	2188
2016	2204
2017	2389
2018	559

Bu tabloya göre 2014 ve 2018 yılları arasında toplamda 9445 öğrencinin mezun olurken belge aldığı tespit edilmiştir.

1.17. Marmara, Ege Ve Akdeniz Bölgelerinde Grafik Ve Fotoğraf Alanı Bulunan Mesleki Ve Teknik Lise Sayısı

Şekil 15: Marmara, Ege ve Akdeniz Bölgelerindeki Grafik Eğitimi Veren Okul Oranları

Türkiye’de ilk grafik alanları bu bölgelerdeki okullarda eğitim hayatına kazandırıldığından bu grafik tabloda üç bölgemizdeki okul sayılarının araştırılması amaçlandırılmıştır.

Tablo 22: Marmara, Ege ve Akdeniz Bölgelerindeki Grafik Eğitimi Veren Okul Sayıları

GRAFİK VE FOTOĞRAF ALANI OLAN LİSE SAYISI			
	MARMARA	EGE	AKDENİZ
OKUL SAYILARI	99	29	23

2020 yılının verilerine göre Türkiye genelinde toplamda 252 okulda grafik eğitimi veriliyor. Bu tabloya bakıldığında toplam 151 grafik eğitimi veren okul sadece bu üç bölgemizde. İstanbul ili 61 okul ile liselerde en çok grafik eğitimi veren ilimizdir.

SONUÇ

Grafik tasarım geçmişten günümüze genel anlam bütünlüğüyle aynı özellikleri taşısa da zaman içinde sanayi devrimi ve sonrasında sanayileşen dünyamızda güçlü bir iş ekonomisinin var olmasının getirdiği rekabetçi ortamda kendini her zamankinden daha fazla hissettiriyor. İletişim, bilişim teknolojilerinin gelişmesiyle 1960'lı yıllar ve sonrasında günümüz halini almaya başlamıştır. Bu süreç içinde ülkemizde de grafik tasarım alanında her bir yeni teknolojik gelişim ve yenilikle birlikte güçlü, dinamik revizyonlar görülmektedir. Cumhuriyet Dönemi öncesinde ve Cumhuriyet Döneminin ilk yıllarında usta çırak şeklinde ilerleyen eğitim sistemi yerini yavaş yavaş 1960'lı yıllardan sonra bu alanda akademik düzeyde eğitim almış işinin profesyonel olan kişilere bırakmaya başlamıştır.

1980'li yıllar ve sonrasında hızla gelişmekte olan dijital medyanın içinde var olmak için grafik tasarım alanı, eğitimdeki köklü değişikliklere gitmeye başlamıştır. 1990'lı yılların ortasında ülkedeki ekonomik gelişmeler doğrultusunda üniversitelerdeki Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesindeki grafik tasarım eğitimine hem alternatif hem de alt yapı oluşturmak maksadıyla liselerde de grafik eğitimi sanayinin yoğun olduğu iki yada üç büyük şehrimizde verilmeye başlanmıştır.

Bu eğitim projesi 2000'li yılların başlarına kadar genişleyerek ülkedeki çoğu il ve ilçede uygulanmıştır. Başarılı görüldüğü üzere ki 2005 yılında Milli Eğitim Bakanlığı bazı meslek okullarında Türkiye genelinde grafik ve fotoğraf alanlarını açmıştır.

Grafik alanlarının yaygınlaştırılmasındaki sebeplerin başında ülke içindeki küçük işletmelere nitelikli eleman yetiştirilmesi gelmektedir. Dış etkenlere de bağlı olarak ülkemizdeki nüfusun 2010'lu yıllardan sonra hızlı artması sonucunda eğitim ve eğitim sonrası iş bulma esnasında ciddi sıkıntılar yaşanmaya başlanmıştır. Bu durum hem öğrencileri hem işletme sahiplerini doğrudan etkilemektedir. Büyüyen nüfusun ekonomiye olan etkilerinden dolayı iş piyasalarında çoğalan ve büyüyen iş hacmini karşılamak günümüz şartlarında zorlaşmıştır. Bu durum bu işin eğitimini almış grafiker ve grafik tasarımcıları da iş bulma konusunda da, maddi husus konusunda da kötü yönde etkilemiştir.

Günümüzde gelişen bilgisayar ve bilişim teknolojileri liselerde gösterilen müfredatın içeriklerinin daha hızlı bir şekilde güncellenmesi gerektiği hususunda bizleri uyarmaktadır. Bu durum yapılan araştırmalar ve öğrencilerin sıkıntıları ile örtüşmekte, liselerdeki yaş grubu dikkate alındığında bu yaştaki öğrenci profilinin bilişim ve internet teknolojilerine olan yaklaşımı ve yetilerinden dolayı ders içindeki kazanımlarının güncellenerek

artırılmasında fayda vardır. Yapılan araştırmada ders modüllerinin içeriklerinin ilk zamandan beri aynı olduğu ama ders içi uygulamalarında öğretmenlerin inisiyatifinin göz önünde bulunduğu gerçeği çıkmaktadır. Bu da alan öğretmenlerinin grafik tasarım alanı içinden gelmesi gerektiği hususunu kanıtlamaktadır. Günümüz lise çağı öğrencileri daha hareketli ve renkli güncellenmiş yeni konu başlıklarını ders içinde deneyimlediklerinde kavram bakımından daha heyecanlı ve istekli oldukları gözlenmiştir.

Ders modüllerinde klasik yöntemden çıkıp modern ve daha yaratıcı konu içeriklerinin işlenmesi gerekmektedir. Örneğin bilgisayar tasarım derslerinde aplikasyon arayüz tasarımı yapma, hareketli infografi tasarımı yapılması gibi diğer derslerinde modül içeriklerinin sanatsal ve modern bir şekilde bu alanda günümüz akımlarını da takip eden bir içerik oluşturulabilir. Böyle bir içeriğin oluşturulması sonrasında bu modüllerin güncellenmesinin hem daha kolay hale geleceği hem de takibinin ve uygulanmasının daha kolay ve zahmetsiz olacağı düşünülebilir.

Bu çalışma sonrasında elde edilen veriler kapsamında ülke genelinde grafik eğitimi veren okul, öğretmen, öğrenci, mezun olma durumu ve okul sonrası alanda iş bulma verilerine dayanılarak elde edilen bulgular kapsamında grafik eğitiminin gelişim süreci incelenmiştir. Son 10 senelik verilere dayanılarak grafik ve fotoğraf alanı eğitiminin revize edilerek devam etmesi ve güncellenmesinin uygun olacağını ön görmekteyiz.

Sonuç olarak bu tez çalışmasında grafik alanının eğitimi tarihler zaman açısından ele alınıp, lise düzeyinde gelişimi ve değişimi konusu, günümüzde liselerde grafik alanı eğitiminde geline son durum resmi ve alakalı kurumlardan edinilen istatistik veriler doğrultusunda hazırlanmış olup ortaya konulmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- Akkurt, S. & Boratav, O. (2018), **Neden Sanat Eğitimi**, Uluslar arası Eğitim Araştırmacıları Dergisi, Cilt: 1, Sayı:1, s. 54-60.
- Akman, M. (2019). **Bugünün ve Geleceğin Grafik Tasarımı**, Akdeniz Sanat Yayınları, Cilt: 14, Sayı:25, s:9-21.
- Alakuş, A. O. , Mercin, L. , Ayaydın, A. , Vural, D. , Tuna, S.& Yılmaz Gökay, M. (2009), **Sanat Eğitimi Ve Görsel Sanatlar Öğretimi**, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Arıcan, B. (2012), **Grafik Tasarımın Sanata Etkileri**, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arıkan, A. (2011), **Grafik Tasarımda Görsel Algı**, Eğitim Yayınevi
- Arıman, Y. (2019), **Dokunun Duyumsanması**, Sanat Ve Tasarım Dergisi, Cilt:9, Sayı:2, s. 414-425.
- Atalay M.C., Boyraz B., Tandırlı E., Tüzün M. (2020), Sanat, Sanatçılar, ve Sanat Eğitimi, İstanbul: Hiperyayın.
- Balaban, Y. Ve Satır, D (2019). **Grafik Tasarım**, İstanbul Üniversitesi Açık Ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, Eğitim Yayınları, <https://www.researchgate.net/publication/343384460> (er: 14.12.2020).
- Becer, E. (2000). **İletişim Ve Grafik Tasarım**. Ankara: Dost Yayınları.
- Bodur, E. (2016). **GrafikTasarım Eğitiminde Yaratıcılık**, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Boduroğlu, S. (2010), **Türk Sanat Eğitiminin Tarihsel Gelişimi Ve Bauhaus Ekolünün Türk Sanat Eğitimine Yansımaları**, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Boyraz, B., Kahraman, A. D., Tüzün, M., Akalın, T., Tandırlı, E., Başbuğ, F. & Duran, E. M., (2021), Sanat, Sanatçılar Ve Sanat Eğitimi, 1. Baskı, İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Canbal, M. S. Ve Arkadaşları (2020). **Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Paradigma Değişimi İçin Yeni Bir Adım: Eğitim programlarının Güncellenmesi**, Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi, Cilt: 11, Sayı:21, s:1-26.

- Ceylan, Ş. (2008). **Grafik Eğitiminde Tarihi Sembollerde Stilizasyon Ve Günümüz İkonları İlişkisi " Kadın Figürü Örneği"**, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demir, H. (2010), **Geçmişten Günümüze Grafik Tasarımın İşlevi Ve Başlıca Gelişim Evreleri**, Sanat Dergisi, Cilt: 0, Sayı:4, s. 57,62.
- Dikici, A. (2006), **Sanat Eğitimi Ve Öğrencilerin Yaratıcılık Düzeyleri**, Eğitim Ve Bilim Dergisi, Cilt:31, Sayı:139, s.3-9.
- Eker, C. (2018), **Grafik Tasarım Alanının Toplumsal Ve Teknolojik Gelişmeler Bağlamında Dönüşümü**, Uluslararası Sanat Ve Estetik Dergisi, Cilt:1, Sayı: 1, s.12-22.
- Ertan, H. (2020), **Tasarım Öğrencisi Geleceğe Nasıl Hazırlanmalı**, <https://www.desinggost.com/makale/tasarim-ogrencisi-gelecege-nasil-hazirlanmalı> (er: 02.02.2021).
- Ertosun, A. (2006). **Türkiye'deki Grafik Sanat Eğitimi İle Amerika'daki Grafik Sanat Eğitiminin Karşılaştırılması**. Yüksek lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- İl Ve İlçe Grafik Ve Fotoğraf Alanı olan Meslek Liseleri.** (2019). <https://www.mesleklisesi.net/meslek-bolumleri/forums/nedir/il-ilçe-grafik-ve-fotoğraf-alani-olan-meslek-liseleri> (er: 01.02.2021).
- Kale, U. (2010). **Kız Meslek Liselerinin Grafik Ve Fotoğraf Alanında Verilen Bilgisayar Destekli Tasarım Dersinde Karikatür Tekniğinin Yaratıcı Sürece Katkılarına İlişkin Öğrenci Ve Uzman Görüşleri**, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karaçeper, S. (2018). **Dijital teknoloji Ve Grafik Tasarımda Yenilikler**, İstanbul Aydın Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 8, s. 73-83.
- Kesici, S. E. (2000) **Meslek Liseleri İle Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinin Grafik Sanat Eğitiminin İncelenmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Ketizmen, A. (2019). **Yeni Medya Ve Grafik Eğitiminde Önemi**, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:14, Sayı:8, s. 71-74.

- M.E.B (2018). **Türkiye’de Mesleki Ve Teknik Eğitimin Görünümü**, Eğitim Analiz Ve Değerlendirme Raporları Serisi, Ankara. https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018 (er: 18.05.2020).
- Megep, (2013), **Grafik/Fotoğrafta Güncel Yaklaşımlar**, Ankara, www.megep.meb.gov.tr (er: 08.02.2018).
- Özbayrak, M. (2010). **Grafik Tasarımcıların Sorunları**, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, S. (2008). **Grafik Eğitimi Veren Ortaöğretim Kurumlarında Yazı-Tipografi Dersinin Önemi Ve Karşılaşılan Sorunlar**, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Rızaoğlu, E. (2020). **Cumhuriyet Sonrası Grafik Sanatı**, <https://medium.com/62elifrizaoğlu/cumhuriyet-sonrası-grafik-sanatı-b8da5145e716>, (er: 10.09.2020).
- Robinson, K. , Aronica, L. (2018). **Yaratıcı Öğrenciler**, (Çev: Dilek Boyraz), İstanbul: Sola Unitas Yayınevi.
- Selamet, S. (2011). **Türk Grafik Sanatlar Tarihine Alternatif Bir Yaklaşım: Osmanlı’dan Grafik Yansımalar**, Marmara İletişim Dergisi, Cilt:18, Sayı:18, s: 239-251.
- Sevindik, O. (2016). **Yükseköğretimde Grafik Tasarım Eğitimi ve Bir Model Önerisi**, Sanatta Yeterlilik Tezi, Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Suner, C. Ve Taragay, M.A. (2018). **Teknolojik Gelişimin Türkiye’de Grafik Tasarıma Etkisi**, 6. Uluslararası Matbaa Teknolojileri Sempozyumu, İstanbul, 1-3 Kasım, <https://cdn.istanbul.edu.tr/FileHandler2.ashx?f=811-830.pdf> s:811-830. (er: 10.01.2020)
- Şen, Ü. S. (2005), **Sanat Eğitiminde Bilimsel Araştırma Yöntemlerinin Kullanılması**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:5, Sayı:1, s. 343-360.
- Tandırılı, E. (2013), **Sanat Eğitimi ve Sanatçı Olmak**, s:5, <https://evetbenim.com/sanat-egitimi-ve-sanatci-olmak-emre-tandirli/> (er: 04.06.2020)
- Top, G.B. (2018). **Grafik Tasarım Disiplinlerinde Temel Sanat Eğitiminin Etkileri**, Yüksek Lisans Tezi, Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Yalur, E. (2020), **Modern Grafik Tasarımda Fovizmin Etkisi**, Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi, Cilt:2, Sayı:3, s. 213-230.
- Yavuz, E. (2018), **Grafik Tasarım Eğitimi Alan Öğrencilerin Önemli Grafik Tasarımcıları ve Çalışmalarını Tanıma Düzeyi**, 6. Uluslararası Matbaa Teknolojileri Sempozyumu, 1-3 Kasım 2018, <https://cdn.istanbul.edu.tr/FileHandler2.ashx?f=1197-1214.pdf>, s.1197-1214. (er: 13.08.2020).
- Yıldırım, M. (2012). **Anadolu Meslek Liseleri Grafik Bölümü Öğrencilerinin Eğitim Öğretim Durumları ve Eğitim Öğretimden Beklentileri**, ODÜ Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, Cilt:3, Sayı:5, s:162-182.
- Yücel, A. (2014). **Disiplinlerarası İlişkilerin Grafik Tasarımı Eğitimi Sürecine Etkisi**, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

İNTERNET KAYNAĞI

<https://www.5harfliler.com/wp-content/uploads/2014/09/sait-maden-kapak3.jpg> (sait maden doktor jivago)

<https://www.5harfliler.com/wp-content/uploads/2014/09/sait-maden-kapak13.jpg> (sait maden 1 mayıs)

<https://tr.pinterest.com/pin/4644405850477359/> (nokta1)

<https://tr.pinterest.com/pin/190980840439069282/> (çizgi1)

<https://tr.pinterest.com/pin/351421577179030054/> (çizgi2)

<https://tr.pinterest.com/pin/10907224085032641/> (desen1)

<https://tr.pinterest.com/pin/479281585328893173/> (desen2)

http://2.bp.blogspot.com/KQNmg4NsKm8/Uf1OIXHxITl/AAAAAAAAALhs/Q5d0t_M8ceA/s1600/img014.jpg (desen3)

<https://tr.pinterest.com/pin/9148005487151838/> (afiş2)

<https://gulsahbayrak.wordpress.com/afis-tasarimi/> (afiş3)

https://tr.m.wikipedia.org/wiki/TRT_İstanbul_Radyosu

https://bizinsanmiyiz.iksv.org/wp-content/uploads/2017/11/iletisimvereklam_tr_opt.pdf

https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Türkiye%27de_televizyon

